

FORVALTNINGSPLAN

FOR

BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA/

LÅARTE-SKÆHKERE

NASJONALPARK

*Vedtatt i
nasjonalparkrådet
12. mars 2007*

Verdal
Mars 2007

Forord

Nasjonalparken Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere er Norges 3. største nasjonalpark og et av fire verneområder hvor det settes i gang forsøk med lokal forvaltning. Direktoratet for naturforvaltning oppnevnte et bredt sammensatt interim nasjonalparkråd for å forestå utarbeidelsen av forvaltningsplanen.

Valget av dette området som et av forsøksområdene er naturlig. De fem berørte kommunene har vist stort engasjement for å få størst mulig lokal forvaltning av verneområdet. Kommunene har hatt en lang tradisjon i samarbeid om arealbruken i dette fjellområdet. Fjellplanrådet ble opprettet i 1972 i forbindelse med innføring av fylkesplanvedtekt og nærmere samordning av kommuneplanleggingen. Etableringen av Naturforvaltningsrådet i 1988 skjedde for å skape et felles og enhetlig forum i kontakten med statlige vernemyndigheter i den forestående verneprosessen. De sentrale elementene i samarbeidet har i alle år vært samordning av kommunenes interesser og politikk, planprosess og medvirkning og etablering av en lokal forvaltning i verneområder.

Dette samarbeidet gikk direkte over i interim nasjonalparkråd. Arbeidet i nasjonalparkrådet og arbeidsutvalget samt arbeidet i de lokale arbeidsgruppene i kommunene har vært en videreføring av det som har vært en tradisjon i Nord-Trøndelag: bred involvering og samarbeid om arealplansaker. Nasjonalparkrådet har vært bredt sammensatt og det har også i kommunenes arbeid vært lagt vekt på å få innspill og medvirkning fra alle interesser.

Planen er oppbygd med sikte på å avklare hva som er tillatt og å unngå at forvaltningen i hovedsak skal skje gjennom dispensasjonsbehandling. Dette er en speilvendning i forhold til tradisjonell oppbyggingen av verneforskrifter og forvaltningsplaner.

Det har vært en positiv innstilling til forvaltningsplanarbeidet i kommunene og de instanser og organisasjoner som har deltatt i arbeidet.

Det er beklagelig at reindriftsnæringen har valgt å ikke ta del i planarbeidet. Dette er ikke bare beklagelig i forhold til utforming av reindriftskapittelet, men også for øvrige kapitler og næringens innvirkning på forvaltningsplanen som helhet.

Det ble satt opp et svært ambisiøst tidsskjema for planarbeidet. Dette for å få en god framdrift i arbeidet og fordi forsøksperioden med lokal forvaltning bare går ut 2007. Ved målretta og konstruktiv medvirkning fra alle involverte i prosessen har vi også klart å holde tidsskjemaet.

En avslutning av forsøket som forutsatt ved årsskiftet 07/08 vil innebære at forsøksperioden med lokal forvaltning blir på vel 2 år. Dette er svært kort tid. Forsøket er omfattende og vil bli viktig som erfaringsgrunnlag for vurdering av endringer i nasjonalparkforvaltningen. På denne bakgrunn er det uttrykt ønske fra kommunene om at forsøksperioden for forsøket blir forlenget.

Jeg vil takke alle de som har bidratt til utarbeidelsen av forvaltningsplanen og i særdeleshet sekretær og prosjektleder Sissel K. Grongstad.

Verdal
Mars 2007

Susanne Bratli
Leder nasjonalparkråd

INNHALDFORTEGNELSE

Forord

A.	SAMMENDRAG	5
B.	INNLEDNING	6
1.	Urørt natur og naturvern i historisk perspektiv	6
2.	Litt om de ulike verneformene	7
2.1.	Nasjonalpark.....	7
2.2.	Landskapsvernområde.....	8
2.3.	Naturreservat	8
3.	Forvaltning	9
3.1.	Aktører i forvaltningen.....	9
3.2.	Nasjonalparkrådet.....	10
3.2.	Nasjonalparkrådet.....	11
3.3.	Forvaltningsmodell for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark..	11
3.4.	Forvaltningsplan.....	12
3.4.1.	Organisering av forvaltningsplanarbeidet	12
3.5.	Soneinndeling	13
3.5.1.	Vernesone	14
3.5.2.	Brukssone	14
3.5.3.	Sone med spesiell tilrettelegging og tiltak	14
I.	BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA/LÅARTE-SKÆHKERE NASJONALPARK.....	15
1.	Generell områdebeskrivelse	15
1.1.	Verneverdier og -formål.....	17
1.1.1.	Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.....	17
1.1.2.	Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde	17
1.1.3.	Berglimyra og Klumplifjellet/Ohtjenjuananjohke naturreservat.....	18
1.1.4.	Arvasslia naturreservat	18
1.1.5.	Gaundalsmyra naturreservat.....	19
1.1.6.	Storfloa naturreservat	19
2.	Eiendoms- og rettsforhold	20
2.1.	Fjelloven.....	20
2.2.	Forholdet til annet lovverk	21
3.	Naturfaglige kvaliteter.....	22
3.1.	Geologi	22
3.2.	Klima	22
3.3.	Vann og vassdrag	22
3.4.	Vegetasjon.....	23
3.4.1.	Fjellskogen	23
3.4.2.	Sjeldne planter.....	23
3.5.	Fugle- og dyreliv	23
4.	Menneskenes bruk av området før og nå	25
4.1.	Reindrift	25
4.1.1.	Reindrift før og nå	25
4.1.2.	Rettigheter og rammer.....	25
4.1.3.	Reindrift som næring og kulturbærer	26
4.2.	Landbruk	26
4.2.1.	Jordbruk.....	26
4.2.2.	Skogbruk	27

4.2.3.	Holden Fjellgård.....	27
4.3.	Jakt, fangst og fiske. Friluftsliv og naturopplevelse.....	28
4.3.1.	Jakt, fangst og fiske.....	28
4.3.2.	Friluftsliv og ferdsel.....	29
4.3.3.	Turistforeningsvirksomhet.....	30
4.3.4.	Naturbasert reiseliv.....	30
4.4.	Hytter og byggevirkosomhet - arealforvaltning.....	31
4.4.1.	Arealforvaltning - lokalt og regionalt.....	31
4.4.2.	Hytter og byggevirkosomhet.....	31
4.5.	Motorferdsel.....	32
4.5.1.	Motorferdsel på snøføre.....	32
4.5.2.	Dispensasjonspraksis for bruk av snøscooter.....	32
4.5.3.	Motorferdsel barmark.....	33
4.6.	Kulturminner.....	33
4.6.1.	Samiske kulturminner.....	33
4.6.2.	Kulturminner fra eldre tider – perioden 11000 f.kr til 550 e.kr.	34
4.6.3.	Seterdrift.....	35
4.6.4.	Ferdsel.....	36
4.6.5.	Navnebruk.....	36
4.7.	Andre samfunnsinteresser.....	36
4.7.1.	Bergverksdrift, skiferforekomster. Raudfjellet.	36
4.7.2.	Samferdsel.....	37
4.7.3.	Redningstjeneste.....	37
II.	PRAKTISERING AV VERNEFORSKRIFTEN.....	38
1.	Overordna mål.....	38
1.1.	Trusler mot verneverdiene. De største forvaltningsmessige utfordringene.	38
1.2.	Verneforskriften og forvaltningsplanens oppbygging.....	39
2.	Reindrift.....	40
2.1.	Litt om reindriftspolitiske mål og retningslinjer.....	40
2.2.	Rettighetshavernes muligheter for å drive reindrift i nasjonalparken.....	40
2.3.	Distriktsplanenes status i forvaltningsplanen.....	41
2.4.	Retningslinjer og oppfølging reindrift.....	42
3.	Landbruk.....	43
3.1.	Definisjoner knyttet til landbruksnæring og vernebestemmelser.....	43
3.2.	Rettighetshavernes muligheter for å drive landbruksnæring i nasjonalparken	44
3.3.	Retningslinjer og oppfølging landbruk.....	45
4.	Ferdsel. Jakt, fiske og friluftsliv.....	46
4.1.	Allmennhetens muligheter for ferdsel og utøvelse av friluftsliv.....	47
4.1.1.	Retningslinjer og oppfølging for allmenn ferdsel.....	47
4.2.	Organisert ferdsel.....	48
4.2.1.	Naturbasert reiseliv - sertifisering.....	48
4.2.2.	Retningslinjer og oppfølging organisert ferdsel.....	48
4.3.	Vedlikehold av bruer, klopper, merking og lignende.....	49
4.3.1.	Retningslinjer og oppfølging ved merking av eksisterende stier.....	50
4.4.	Merking av nye stier.....	50
4.4.1.	Retningslinjer ved merking av nye stier.....	51
4.5.	Regulering av ferdsel.....	51
4.5.1.	Retningslinjer ved behov for regulering av ferdsel.....	51
4.6.	Jakt og fiske.....	52
4.6.1.	Utkjøring av felt storvilt.....	52

4.6.2.	Bruk av båt	52
4.6.3.	Retningslinjer og oppfølging ved jakt og fiske	53
5.	Motorferdsel	54
5.1.	Viktige prinsipielle avklaringer og definisjoner	54
5.1.1.	Antall turer til privat hytte/seter	54
5.1.2.	Leiekjøring	55
5.1.3.	Utleiehytte	55
5.1.4.	Barmarkskjøring og luftfrakt	56
5.2.	Retningslinjer og oppfølging av motorferdsel	57
6.	Hytter og byggevirkosomhet generelt	60
6.1.	Naust	60
6.2.	Retningslinjer og oppfølging av byggevirkosomhet	62
7.	Kulturminner	64
7.1.	Retningslinjer og oppfølging av kulturminner	65
8.	§ 4 – Generelle dispensasjonsbestemmelser	66
III	FORVALTNINGSSONER	68
1.	Soneinndeling	68
1.2.	Vernesone - sone uten tilrettelegging og inngrep	69
1.3.	Brukssoner	70
1.4.	Sone med spesiell tilrettelegging og tiltak	76
1.5.	Forvaltning av tilgrensende områder	76
1.5.1.	Innfallsporter	77
IV	INFORMASJON, SKJØTSEL OG OPPSYN	78
1.	Informasjon	78
2.	Skjøtsel	79
3.	Naturopsyn	79
3.1.	Formål og intensjoner med naturopsynet i nasjonalparken	80
3.2.	Status og utfordringer	80
3.2.1.	Naturopsynsbegrepet	80
3.2.2.	Aktører	80
3.2.3.	Naturopsynets hovedoppgaver og faglige utfordringer ift verneformålet ..	81
4.	Registrering av miljøstatus. Kunnskapsoppbygging	83
5.	Økonomi og ressursbruk	84
5.1.	Saksbehandling	84
V.	OPPSUMMERING OPPFØLGENDE TILTAK	86
1.1.	Gjentatte/årlige hendelser	86
1.2.	Forvaltningsrettede tiltak (saksbehandling)	86
1.3.	Prosjektrettede tiltak	87

Vedlegg

A. SAMMENDRAG

Forvaltningsplan for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark beskriver verneverdiene og brukerinteressene i nasjonalparken og gir avveininger mellom bruk og vern innenfor rammene av verneformålet. Forvaltningsplan trekker opp retningslinjer for behandling av saker etter vernebestemmelsene. I forvaltningsplan for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er det lagt vekt på å fokusere på de muligheter som finnes og ikke begrensningene. Med en positiv vinkling på bruk og vern, ønsker man å stimulere til bedre forankring og måloppnåelse av miljøvernpolitikken på lengre sikt.

Interim nasjonalparkråd for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark har hatt ansvar for utarbeidelsen av forvaltningsplanen. Arbeidet har vært lagt opp som et prosjekt, med deltagelse fra berørte interessegrupper både lokalt og regionalt. Det er lagt stor vekt på å komme fram til et mest mulig omforent opplegg for den framtidige forvaltningen av nasjonalparken. I Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark drives sørsamisk reindrift. Reinbeitedistriktene har ikke deltatt i interim nasjonalparkråd og har ikke vært delaktig i arbeidet med forvaltningsplanen, og dette vil nødvendigvis påvirke plandokumentet.

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er Norges tredje største nasjonalpark og den ligger i et av de største sammenhengende arealene i Norge uten vesentlige tekniske inngrep. Området har et vidt spekter av naturtyper. Fjellskogen i området, og de urørte, lavereliggende dalførene gir grunnlag for et rikt fugle- og dyreliv og utgjør særlige viktige landskapselementer og naturtyper i nasjonalparken.

I nasjonalparkområdet er det mange og viktige bruksinteresser. De viktigste brukerinteressene er knyttet til sørsamisk reindrift, landbruk, tradisjonelt friluftsliv, jakt og fiske. Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøving av et tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

Det knytter seg store utfordringer til å oppfylle verneformålet for nasjonalparken. Mange brukerinteresser er involvert, og hovedutfordringen blir å styre ulike aktiviteter til områder som er tilpasset de ulike formål. Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er inndelt i tre forskjellige forvaltningssoner: Vernesone, brukssone og sone med spesiell tilrettelegging og tiltak. Hovedandelen av nasjonalparken ligger i kategori vernesone, mens brukssonene ligger på arealer i tilknytning til innfallsporter og områder i ytterkant av nasjonalparken. Soneinndeling av verneområdet er et viktig verktøy for å nå målene med vernebestemmelsene, og samtidig vise at det kan åpnes for brukerinteresser der dette kan skje uten negative konsekvenser for verneformålet. Vern av naturmiljøet er det overordnede målet for alle soner, og verneforskriften gjelder uansett sonekategori.

Motorferdsel har vært et sentralt tema gjennom hele planprosessen og temaet er beskrevet og omtalt i eget kapittel. Det har vært et mål å få til en praktisering av vernebestemmelsene som er mest mulig lik i alle kommunene og retningslinjene for motorferdsel er derfor detaljert beskrevet.

Ansvar for forvaltningen av vernebestemmelsene vil bli delt mellom kommunene, reindriftsforvaltningen og fylkesmannen. Nasjonalparkrådet vil bli et sentralt rådgivende organ for forvaltningsmyndigheten. For å få til en god forvaltning av nasjonalparken er det viktig med et godt samarbeid mellom alle aktører som har ansvar og interesser i området. God og målrettet informasjon vil være viktig. Oppsynsmyndigheten har sammen med forvaltningsmyndigheten et ansvar for å nå ut med informasjon til grunneiere, rettighetshavere og brukere av området.

B. INNLEDNING

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde og Berglia og Klumplifjellet/Ohtjenjuananjohke naturreservat ble opprettet ved Kgl.res. 17.12.04 . Nasjonalparken er på ca 1924 km², landskapsvernområdet er ca 96 km² og naturreservatet 14,8 km², til sammen om lag 2035 km². Dette gjør Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark med tilgrensende verneområder til et av de største verneområdene i Norge.

Før vernevedtaket i 2004 ble det i perioden 1995-2002 gjennomført et omfattende forarbeid som har vært forankret i nasjonale politiske vedtak og føringer. De eldste dokumentene er fra 1986 (NOU 1986:13 "Ny landsplan for nasjonalparker) som på begynnelsen av 1990-tallet ble etterfulgt av St.meld.nr. 62 (1991-92) "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge" og tilhørende Innst.S.nr. 124 (1992-93). Denne ble behandlet og vedtatt i Stortinget 19.04.93 og Regjeringen blir bedt om å utarbeide forslag til vern i de områdene som i dag hører til Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Parallelt med avslutningsfasen i verneplanarbeidet ble interim nasjonalparkråd for Blåfjella-Skjækerfjella opprettet. Direktoratet for naturforvaltning (DN) ga Nasjonalparkrådet (interim) i oppdrag å starte opp arbeidet med forvaltningsplan for nasjonalparken slik at denne kunne være på plass så snart som mulig etter et vernevedtak. Nasjonalparkrådets sammensetning og funksjon er et ledd i utprøving av lokal medvirkning i forvaltningen av verneområder. Større lokal innflytelse i miljøvernforvaltningen har igjen bakgrunn i politiske føringer for norsk miljøvernpolitikk fra slutten 1990-tallet¹⁾ og i begynnelsen av år 2000²⁾.

1. *Urørt natur og naturvern i historisk perspektiv*

Arbeid med vern av natur går i historisk perspektiv ikke så langt tilbake i tid. Interessen for naturvern kom i gang på 1800-tallet som et resultat av de store naturinngrepene som skjedde i Nord-Amerika, og den første nasjonalparken ble opprettet i Yellowstone i 1876. Sverige var det første europeiske landet som opprettet nasjonalparker, med i alt 9 områder i 1909.

Andelen villmarkspregede naturområder i Norge (definert som områder > 5 km fra tyngre tekniske inngrep) har minket sterkt gjennom hele 1900-tallet. DN offentliggjorde i 1995 et kart over inngrepsfrie naturområder i Norge, basert på avstand (i luftlinje) fra tyngre tekniske inngrep. Kartet viser at i 1994 var ca 12 % av arealet i Norge mer enn 5 km unna tyngre tekniske inngrep, mot ca 48 % i år 1900.

Norsk miljøvernpolitikk og lovgiving er basert på at naturen har en egenverdi som gjør at all natur og alle arter har en rett til å eksistere, og mennesket inngår som en del av denne naturen med et særlig ansvar til å videreføre verdiene til fremtidige generasjoner. Stortinget har også understreket at sikring av muligheter for naturopplevelse gjennom et enkelt friluftsliv er et viktig motiv for etablering av verneområder, og der friluftsliv er en del av verneformålet skal områdene kunne bidra positivt til livskvalitet, helse og trivsel³⁾.

Vår første lov om naturvern kom i 1910. Loven åpnet for fredning av flora og fauna og vilkåra for fredning måtte være vitenskapelige eller historiske grunner. Ny lov om naturvern ble vedtatt i 1954. Loven åpnet for vern av større områder på grunnlag av "skjønnhet" eller egenart og nasjonalparkbegrepet ble innført. Statens naturvernråd ble opprettet i 1955 og man fikk etter hvert en mer planmessig behandling av vernearbeidet. Norge fikk sin første nasjonalpark i Rondane som ble opprettet i 1962.

6 ¹⁾ Innst.O.nr. 64 (1995-96) om lov om statlig naturoppsyn

²⁾ St.prp. nr.65 (2002-2003) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003

³⁾ St.meld. nr.39 (2000-2001) Friluftsliv – Ein veg til høgare livskvalitet

Norge har sluttet seg til flere internasjonale konvensjoner⁴⁾ for bevaring av det biologiske mangfoldet, truede og sårbare arter og deres leveområder. De viktigste bidragene fra Norge i internasjonal sammenheng vil være bevaring av fjord- og kystområdene, bar- og bjørkeskoger og arktiske alpine områder.

Nåværende naturvernlov er fra 1970. Ny landsplan for nasjonalparker ble behandlet av Stortinget i 1993⁵⁾ og omfatter opprettelse av 20 nye nasjonalparker. Det er pr 01.05.2005 opprettet 25 nasjonalparker på fastlands- Norge (se tabell 1) og 6 på Svalbard.

2. *Litt om de ulike verneformene*

Naturvernloven hjemler opprettelse av ulike vernekategorier. Områdene i og rundt Blåfjella-Skjækerfjella er vernet som nasjonalpark, landskapsvernområde og naturreservat.

2.1. Nasjonalpark

Nasjonalparkene er i hovedsak opprettet for å ivareta de store sammenhengende villmarkspregede naturområdene og de utgjør på mange måter ryggraden i norsk naturvern. Pr 2006 utgjør nasjonalparker ca 6,9 % av totalt fastlandsareal i Norge. Totalt er det vernet ca 12,5 % av Norges fastlandsareal.

Opprettelse av nasjonalparker er hjemlet i § 3 i naturvernloven:

"For å bevare større urørte eller i det vesentlige urørte eller egenartede eller vakre naturområder kan arealer av statens grunn legges ut som nasjonalpark. Grunn av samme art som ikke er statens eie, og som ligger i eller grenser inntil arealer som nevnt i første punktum, kan legges ut som nasjonalpark sammen med statens grunn. I nasjonalparken skal naturmiljøet vernes. Landskapet med planter, dyreliv og natur- og kulturminner skal vernes mot utbygging, anlegg, forurensninger og andre inngrep."

Formålsparagrafene til nasjonalparkene varierer, og vil være styrende for forvaltningen av det enkelte område.

Verdens Naturvernunion – IUCN – har utvikla internasjonale retningslinjer og kriterier for å få en mer helhetlig norm for verneområdene, og Norge har vedtatt å legge disse til grunn ved opprettelse og forvaltning av nasjonalparkene. I retningslinjene heter det at:

- nasjonalparker skal omfatte relativt store områder (normalt minimum 10 km²)
- områdene skal omfatte et eller flere økosystemer som ikke er fysisk endra av mennesker
- områdene skal videre inneholde biotoper/areal av særskilt vitenskapelig, pedagogisk eller rekreasjonsmessig interesse, eller et vakkert naturlandskap
- den høyeste kompetente fagmyndigheten innen naturvern skal være ansvarlig for regler og for oppfølging av området. I Norge er dette Direktoratet for naturforvaltning.
- ettersom kultur og rekreasjon er formål med fredningen, skal områdene, på visse vilkår, være åpne for allmennheten
- områdene skal omfatte fremstående, representative landskap som skal bevares i naturlig tilstand
- ei soneinndeling for forvaltning av områdene er anbefalt

⁴⁾ Ramsar-konvensjonen (1975), Bern-konvensjonen (1982), Bonn-konvensjonen (1983) og Rio-konvensjonen (1993) er internasjonale konvensjoner som Norge har ratifisert.

⁵⁾ St.meld. nr 62 (1991-92) "Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneverdier i Norge"

2.2. Landskapsvernområde

Fredning i form av landskapsvernområde innebærer et mildere vern enn nasjonalpark. Tradisjonell bruk av landskapsvernområde vil som regel kunne holde fram som før, men det er et generelt vern mot inngrep som vesentlig kan endre landskapet sin art eller karakter.

Opprettelse av landskapsvernområde er hjemlet i § 5 i naturvernloven:

"For å bevare egenartet eller vakker natur- eller kulturlandskap kan arealer legges ut som landskapsvernområde. I landskapsvernområde må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfelle om et tiltak må anses å vill endre landskapets art eller karakter vesentlig."

Landskapsvernområdet som ligger i tilknytning til nasjonalparken i Blåfjella-Skjækerfjella er Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde på 96 km².

2.3. Naturreservat

Naturreservat er den strengeste formen for områdevern, og det er ofte strenge restriksjoner til bruk.

Opprettelse av naturreservater er hjemlet i § 8 i naturvernloven:

"Område som har urørt, eller tilnærmet urørt natur eller utgjør spesiell naturtype og som har særskilt vitenskapelig eller pedagogisk betydning eller som skiller seg ut ved sin egenart, kan fredes som naturreservat. Et område kan totalfredes eller fredes for bestemte formål som skogreservat, myrreservat, fuglereservat eller lignende."

Fire naturreservater ligger i eller i tilknytning til Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark: Arvasslia naturreservat, Berglimyra og Klumplifjellet/Ohtjenjuananjohke naturreservat, Gaundalsmyra naturreservat og Storfloa naturreservat.

Tabell 1: Oversikt over nasjonalparker på fastlands-Norge pr 01.05.05. (Kilde: Norges nasjonalparker, DN)

Nasjonalpark	Areal km ²	Opprettet år
Hardangervidda	3422	1981
Saltfjellet/Svartisen	2102	1989
Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere	1924	1970 ¹⁾ , 2004
Dovrefjell-Sunndalsfjella	1693	2002
Børgefjell	1447	1963, 2003
Øvre Anårjohka	1409	1975
Jostedalsbreen	1310	1991
Jotunheimen	1151	1980
Forollhogna	1062	2002
Rondane	963	1962, 2003
Reisa	803	1986
Øvre Dividal	750	1971
Stabbursdalen	747	1970, 2002
Junkerdal	682	2004
Femundsmarka	573	1971
Folgefonna	545	2005
Skarvan og Roltdalen	442	2004
Lierne	333	2004
Dovre	289	2003
Rago	171	1971
Ånderdalen	125	1970
Øvre Pasvik	119	1970, 2003
Møysalen	51	2003
Gutulia	23	1968
Ormtjernkampen	9	1968

¹⁾ Gressåmoen nasjonalpark ble vernet i 1970. Gressåmoen er en egen sone i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

3. Forvaltning

3.1. Aktører i forvaltningen

Etter verneforskriften for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark og Skjækra/Skækerenjohke landskapsvernområde avgjør DN hvem som skal ha forvaltningsmyndighet for verneområda. I brev av 06.01.2006 er myndighet etter deler av § 3 i verneforskriften delegert til kommunene Verdal, Steinkjer, Snåsa, Grong og Lierne. I brev datert 17.02.2006 er deler av § 3 i verneforskriften delegert Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag.

Miljøverndepartementet (MD) er overordna miljøvernmyndighet i Norge, og er ansvarlig for å gjennomføre den statlige miljøvernpolitikken som er vedtatt av Stortinget. MD er overordna ansvarlig for forvaltning av alle områder vernet etter naturvernloven.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) er et nasjonalt forvaltningsorgan med faglig ansvar for forvaltning av natur i Norge. DN er underlagt MD og er departementets rådgiver i spørsmål som har med naturforvaltning å gjøre. Hovedansvaret for nasjonalparkforvaltningen er lagt til DN som også godkjenner forvaltningsplanene for disse områdene. I Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er DN klageinstans.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (FM) er statens regionale forvaltningsorgan og har blant annet ansvar for forvaltning av natur i Nord-Trøndelag. Fylkesmannen er sekretariat for nasjonalparkrådet og har forvaltningsmyndighet etter verneforskriften.

Reindriftsforvaltningen er statens spesifikke forvaltningsorgan i saker som angår reindrift. De overordnede målene for forvaltningen av reindriften, er fastlagt i Stortingsmelding nr. 28 (1991-1992) og årlige Stortingsproposisjoner i forbindelse med Reindriftsavtalen.

Ansvarsfordelingen mellom reindriftsforvaltningen og de øvrige styringsorganene i reindriften er gitt i reindriftsloven ⁶⁾. Andre viktige deler av reindriftsforvaltningens oppgaver er knyttet til reindriftsavtalen. En av reindriftsforvaltningens viktigste oppgaver er som sekretariat for Reindriftsstyret og områdestyrene. Reindriftsforvaltningen er delegert myndighet etter verneforskriftens § 3, pkt 1.2 bokstav b, § 3 pkt 1.3 bokstav a og b, § 3 pkt 2.3 bokstav b, § 3 pkt 6.3 bokstav c, e og h, samt § 3 pkt 7.2. jmf brev datert 17.02.2006 fra Direktoratet for naturforvaltning.

Kommunene

Kommunene Verdal, Steinkjer, Snåsa, Grong og Lierne er delegert forvaltningsmyndighet jmf brev datert 06.01.2006 fra Direktoratet for naturforvaltning. Kommunene er delegert ansvar etter § 3 pkt 1.3 bokstav c, d, e, f og g, § 3 pkt 2.3 bokstav a, § 3 pkt 5.2 (annet ledd), § 3 pkt 6.3 bokstav a, b, c, d, f, g, i, og j, samt § 3 pkt 7.2.

Nasjonalparkrådet for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er et bredt sammensatt råd som skal være rådgivende ovenfor forvaltningsmyndigheten. Nasjonalparkrådets sammensetning og funksjon er et ledd i utprøving av lokal medvirkning i forvaltningen av verneområdet (se kap. 3.2 og 3.3.)

⁶⁾ LOV 1978-06-09-49: Lov om reindrift (Reindriftsloven)

3.2. Nasjonalparkrådet

Ved utarbeidelse av forvaltningsplan har det vært nedsatt et interim nasjonalparkråd for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark. Rådets mandat har vært å starte opp arbeidet med en forvaltningsplan for nasjonalparken slik at denne kunne være på plass så snart som mulig etter et vernevedtak. Interim nasjonalparkråd er nå lagt ned og erstattet av ordinært nasjonalparkråd som ble konstitutert i møte den 25.09.2006 i Steinkjer

Nasjonalparkrådet består av 20 representanter. Disse er:

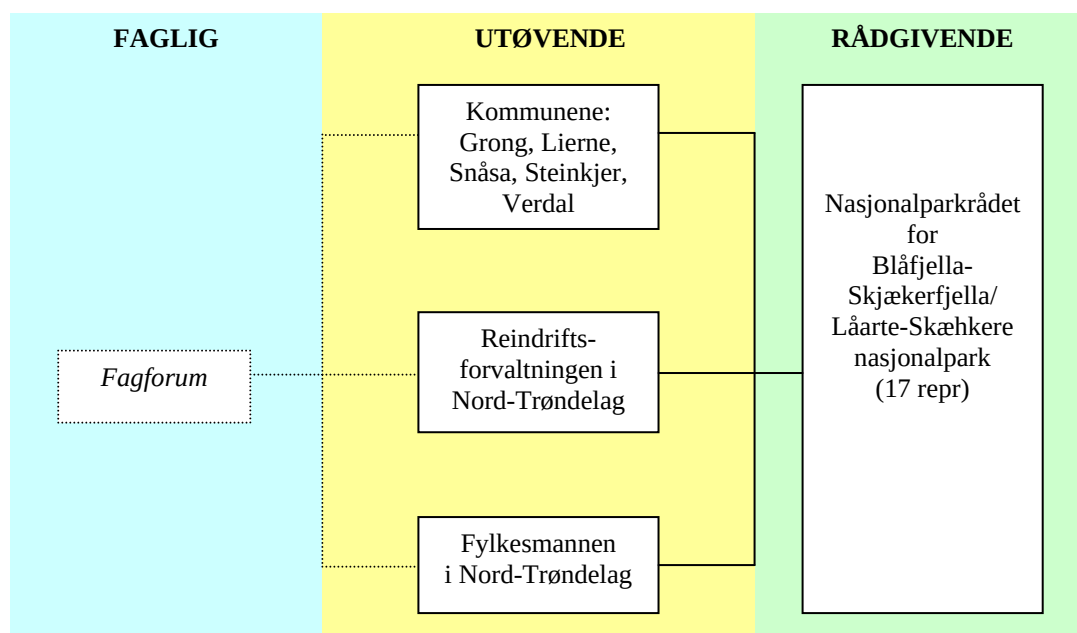
- Nord-Trøndelag fylkeskommune (leder)
- Lierne kommune (2 repr)
- Snåsa kommune (2 repr)
- Verdal kommune (2 repr)
- Grong kommune (1 repr)
- Steinkjer kommune (1 repr)
- Skæhkere reinbeitedistrikt (2 repr)
- Låarte reinbeitedistrikt (2 repr)
- Sametinget (1 repr)
- Fjellstyrene i Snåsa og Lierne (1 repr)
- Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag (1 repr)
- Nord-Trøndelag Turistforening (1 repr)
- NJFF-Nord-Trøndelag (1 repr)
- Statskog (1 repr)
- Værdalsbruket (1 repr)

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, miljøvernavdelinga og Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag kan stille som observatører. Sekretariatsfunksjonen for rådet er lagt til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det er utarbeidet forslag til vedtekter for nasjonalparkrådet (se vedlegg 2).

3.3. Forvaltningsmodell for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er et av fire områder (de andre tre er Setesdal-Vesthei/Ryfylkeheiane landskapsvernområde, Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og Forollhogna nasjonalpark) som i perioden fram til og med 2007 skal prøve ut en sterkere lokal medvirkning i forvaltningen av store verneområder. Ønsket om større lokal innflytelse i miljøvernforvaltningen har bakgrunn i politiske føringer for norsk miljøvernpolitikk fra slutten 1990-tallet¹⁾ og i begynnelsen av år 2000²⁾.

Modellen for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark baserer seg på at myndighetsutøvelsen deles mellom stat, kommuner og reindriftsforvaltningen (se figur 1). Det opprettes et parts sammensatt nasjonalparkråd, som i tillegg til å bidra til en helhetlig forvaltningspraksis i tråd med forskrifter og forvaltningsplan, har et særlig ansvar for å utarbeide forvaltningsplan. Ansvarsfordelingen mellom kommune, reindriftsforvaltning og stat er gjort i delegasjonsbrev fra DN datert 06.01.2006 og 17.02.2006

Figur 1: Skisse av forvaltningsmodell for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

3.4. Forvaltningsplan

Hovedformålet med forvaltningsplanen er å trekke opp retningslinjer og konkretisere felles mål for forvaltningen slik at formålet med etableringen av verneområdene blir ivaretatt. Forvaltningsplanen skal avklare hvordan ulike bruk- og verneinteresser skal håndteres i den daglige forvaltningen av området, og gi et felles grunnlag for utøvelse av skjønn i behandling av enkeltsaker. Planen skal dermed bidra til å samordne praksis mellom de ulike forvaltningsorganene. Den skal også gi en felles forståelse for utfordringer man står ovenfor, og trekke opp strategier for å nå konkrete mål. Planen skal godkjennes av DN, som har et nasjonalt forvaltningsansvar for områder vernet etter naturvernloven.

Forvaltningsplan for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er utarbeidet med hjemmel i verneforskriften (jfr. § 5). I forvaltningsplanen finner man utfyllende retningslinjer og den blir dermed en slags ”kokebok” på hvordan verneforskriftene skal praktiseres. I de tilfeller der verneforskriften viser direkte til forvaltningsplanen, vil forvaltningsplanen være førende. I tillegg til verneforskriften vil bakgrunnsdokumenter, forvaltningspraksis og rettspraksis, føre-var-hensyn og reelle hensyn være med på å definere handlingsrommet som finnes innenfor forskrift og lovtekst. Det er en målsetting å se helhetlig på forvaltningen av arealene som grenser inn til verneområdene.

Forvaltning av verneområder skal skje i et langsiktig perspektiv, og man ønsker å se for seg en tidshorisont på 200 år. Denne forvaltningsplanen rulleres første gang etter at forsøksperioden med lokal forvaltning er over, dvs i 2008, deretter minimum hvert 8. år.

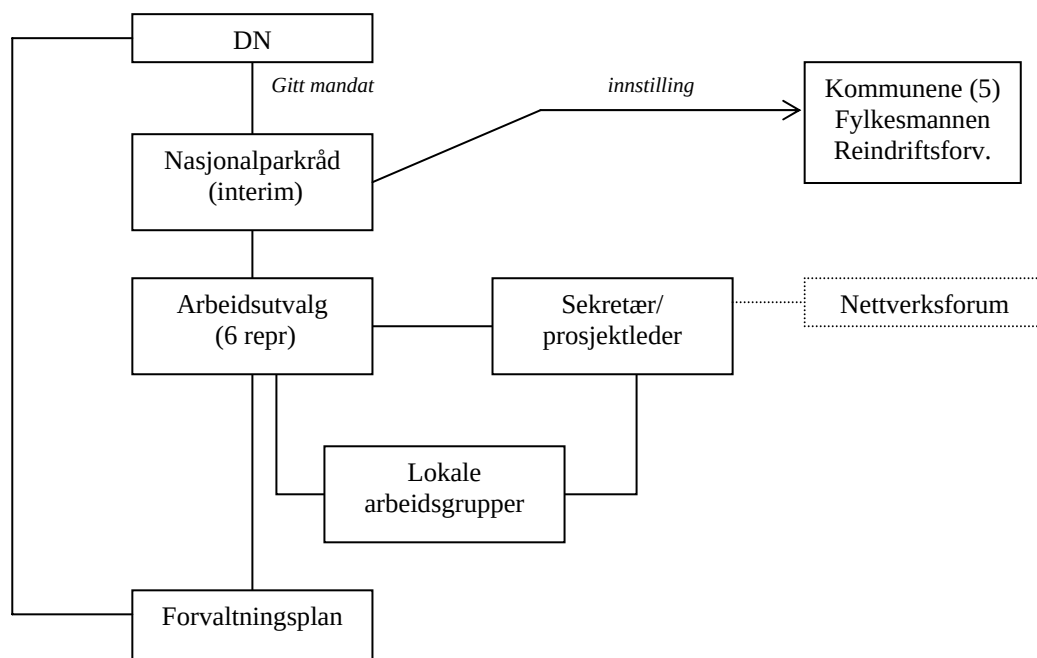
3.4.1. Organisering av forvaltningsplanarbeidet

I forbindelse med utarbeidelse av forvaltningsplanen opprettet nasjonalparkrådet (interim) et arbeidsutvalg som har ført planprosessen og utarbeidet forslag til behandling i nasjonalparkrådet. Rådet ansatte egen sekretær/prosjektleder som har fulgt opp arbeidsutvalget i det daglige arbeidet. For å få den nødvendige lokal forankringen ble det

opprettet lokale (kommunevis) arbeidsgrupper/temagrupper. Disse gruppene har vært viktige leverandører av innspill til arbeidet underveis. I de lokale arbeidsgruppene har det vært minimum én representant fra den kommunale administrasjonen. Sammensetningen av disse gruppene har ellers variert ut fra lokal kunnskap og behov, og interessegrupper som ikke har vært direkte involvert gjennom interim nasjonalparkråd har vært prioritert representasjon her.

I og med at kommunene har ansvaret for arealforvaltningen på områdene opp mot nasjonalparken, har det vært ønskelig å se forvaltningsplanen og kommuneplanens arealdel/kommunedelplan i sammenheng. For å få en god harmoni i disse områdene ble det opprettet et nettverksforum mellom kommunale planleggere i de berørte kommunene.

Organiseringen av forvaltningsplanarbeidet går fram av figur 2. Reinbeitedistriktene, som er tildelt plass i interim nasjonalparkråd og i arbeidsutvalg har valgt å ikke delta under arbeidet med forvaltningsplanen.

Figur 2: Organiseringen av forvaltningsplanarbeidet.

3.5. Soneinndeling

Innenfor et verneområde kan det være behov for en inndeling i forvaltningssoner med ulike målsetting for bruk, skjøtsel og tilrettelegging. Soneinndelinga bygger på miljøtilstanden slik den er, og slik forvaltningsmyndighetene ønsker den for framtida. Det er viktig å påpeke at soneinndelinga ikke er ment som noen gradering av verneverdiene, men blir gjort for å avveie de ulike brukerinteressene.

Det er utarbeidet nasjonale retningslinjer for sonekategorier som kan være aktuelle å bruke: vernesone, brukssone og sone med spesiell tilrettelegging og tiltak.

I Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark drives sørsamisk reindrift og de er brukere av hele området uavhengig av sonekategori.

3.5.1. Vernesone

Vernesonen er som oftest et villmarksprega område der naturvern hensyn skal være overordnet andre interesser. Områder med urørt natur der naturens egne prosesser skal gå mest mulig upåvirket hører hjemme i denne sonen, og i utgangspunktet bør denne sonen gjelde større arealer. Det skal være en svært streng praksis i forhold til nye tiltak.

3.5.2. Brukssone

I brukssonene kan forsiktige tiltak og inngrep for friluftsliv og/eller tradisjonell bruk tillates. Sonekategorien kan bli benyttet både for mindre og større arealer, og man bør legge inn forutsetninger og føringer i beskrivelsen av forvaltningspraksis. I forvaltningsplan-sammenheng vil en konkretisering og avgrensning av brukssonene være svært viktig, slik at man får en mest mulig forutsigbar praksis for brukere og forvaltningsmyndighet.

3.5.3. Sone med spesiell tilrettelegging og tiltak

Denne sonen gjelder områder hvor man kan legge forholdene spesielt til rette for ferdsel og åpne for spesielle tiltak. Områder hvor det fra før er gjort store tekniske inngrep hører med i denne sonen. Oftest er det mindre områder av helt spesiell interesse for tilrettelegging og tiltak.

I. BLÅFJELLA-SKJÆKERFJELLA/LÅARTE-SKÆHKERE NASJONALPARK

1. Generell områdebeskrivelse

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ligger i kommunene Lierne, Snåsa, Verdal, Grong og Steinkjer i Nord-Trøndelag fylke. Med sine 1924 km² er Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere Norges tredje største nasjonalpark. Utstrekningen fra Knulen i Verdal i sør til Sibirien i Grong i nord er ca. 80 km. Fra Kvithattfjellet i Lierne i øst og til Semsklumpen i Steinkjer i vest er det ca. 90 km. Gressåmoen nasjonalpark, som ble opprettet i 1970, er innlemmet i den nye nasjonalparken og finnes igjen som en egen forvaltningssone i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Landskapet i Blåfjella-Skjækerfjella preges av lavfjellområder med slake terrengformer og størstedelen av nasjonalparken ligger på mellom 400-800 m.o.h. I de lavereliggende områdene vokser bjørkeskog og lavvokst glissen barskog. Et av særpregene med fjellskogen i nasjonalparken er at den står på store sammenhengende skogsareal som er relativt urørt av mennesker i moderne tid. Våtmarksområder med store myrer og glissen skog er utbredte naturtyper.

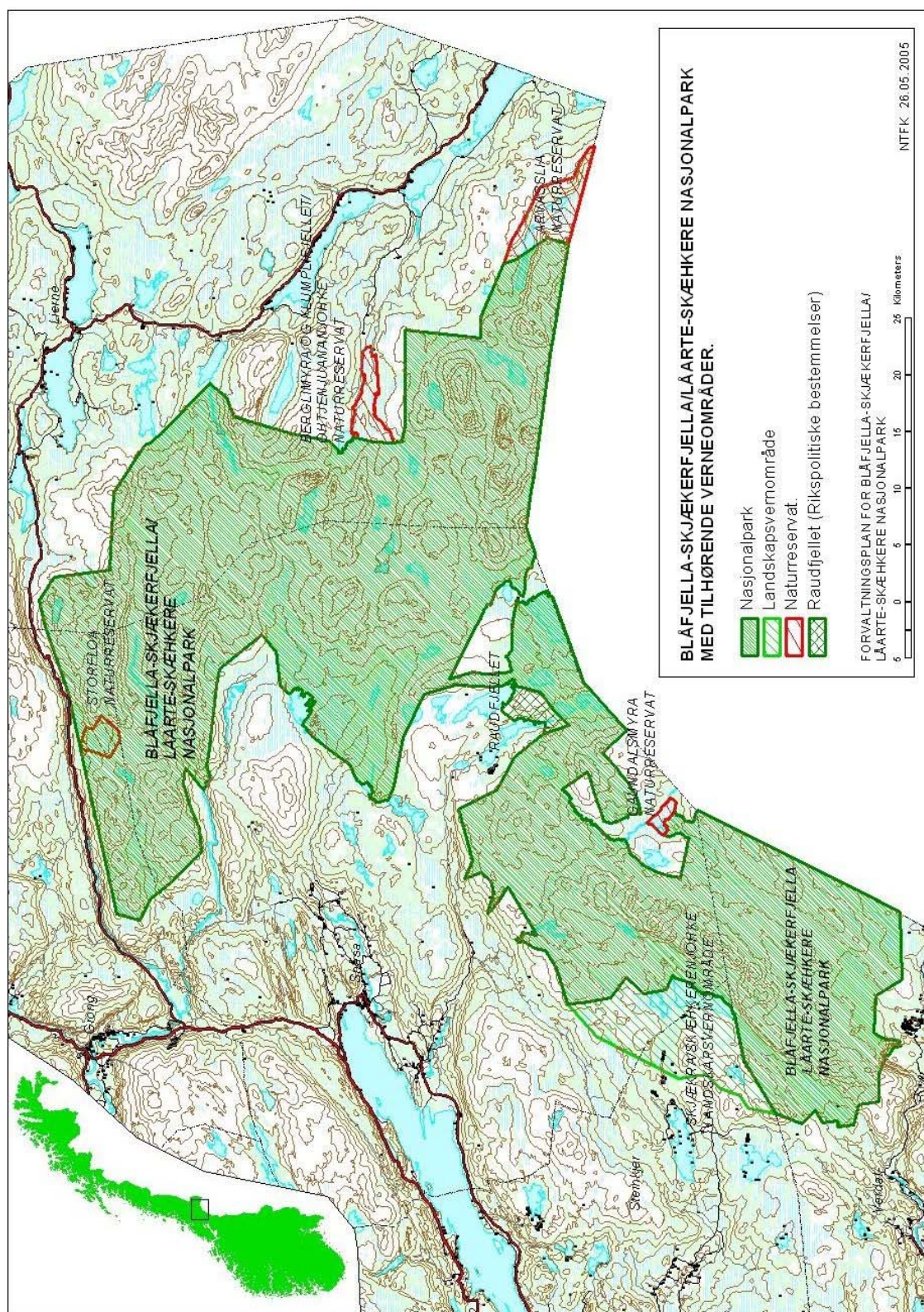
Innenfor Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark finner man også store områder med bart fjell. De største fjellmassivene finnes i de østre deler av området og høyeste fjellet er Midtliklumpen i Blåfjellmassivet på 1333 m.o.h. Karakteristisk for landskapet i nasjonalparken er de mange fjelldalene. I dalene preger fjellskogen landskapet og i flere av dalene finnes gammel bosetting.

I nasjonalparkområdet er det mange og viktige bruksinteresser. De viktigste brukerinteressene er knyttet til sørsamisk reindrift, landbruk, tradisjonelt friluftsliv, jakt og fiske.

Andre verneområder som ligger i eller i tilknytning til nasjonalparken er: Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde, Berglimyra og Klumplifjellet/Ohtenjuananjohke naturreservat, Arvasslia naturreservat, Gaundalsmyra naturreservat og Storfloa naturreservat (se tabell 2).

Tabell 2: Oversikt over landskapsvernområde og naturreservater som ligger i eller i tilknytning til Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Område	Vernevedtak	Areal (km ²)	Dominerende naturtype
Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde	Kgl.res. av 17. desember 2004	96	Fjellskog
Arvasslia naturreservat	Kgl.res. av 4. desember 1992	28,5	Barskog
Berglimyra og Klumplifjellet/Ohtenjuananjohke naturreservat	Kgl.res. av 17. desember 2004	14,8	Myr
Gaundalsmyra naturreservat	Kgl.res. av 14. desember 1984	3,5	Våtmark
Storfloa naturreservat	Kgl.res. av 26. august 1988	7,7	Myr

Kart over Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark med tilhørende verneområder.

1.1. Verneverdier og -formål

1.1.1. Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ligger i et av de største sammenhengende arealene i Norge uten vesentlige tekniske inngrep. Området har et vidt spekter av naturtyper; snaufjell med lyng og lav, fjellstrekninger med tynn tresetting av furu, dalfører med granskog, myr, vann og vassdrag. Fjellskogen i området, og de urørte, lavereliggende dalførene gir grunnlag for et rikt fugle- og dyreliv.

Fjellområdet har i all tid blitt brukt av folk i området. Samiske kulturminner viser en kontinuitet i bruk av landskapet, fra eldre fangstsamfunn, via reinnomadisme og fram til dagens tamreindrift. Lokal bosetting har brukt områdene til tradisjonell landbruksdrift, beite og setring, jakt og fiske. Nasjonalparken har derfor store verneverdier i form av kulturminner og viktige kulturhistoriske naturelementer.

Verdien av området til bruk i rekreasjon og friluftsliv er viktig, både lokalt og regionalt. Naturområder med fravær av støy er en merkevare som også verdsettes nasjonalt og internasjonalt, og områdene i Blåfjella-Skjækerfjella innehar naturopplevelsverdier som vil være viktige for framtida.

I formålsparagrafen (§2) i verneforskriften for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark heter det:

"Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark har til formål å ta vare på et stort, sammenhengende naturområde, som i det vesentlige er urørt av større tekniske inngrep. Biologisk mangfold skal sikres med et naturlig og variert plante- og dyreliv. De lavereliggende dalførene Tverrådalen, Skjækerdalen, Seisjødalen, Gaundalen, Holden (Snåsa) og Gjevsjøen utgjør særlig viktige landskapselementer og naturtyper i nasjonalparken. Kulturminner skal ivaretas.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift."

1.1.2. Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde

Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde er et 96 km² stort område som ligger vest for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, nærmere bestemt vest og nord for Skjækervatnet i Steinkjer og Snåsa kommuner. Landskapsvernområdet er opprettet for å bevare vakker natur og landskapets egenart. Området, som er mye brukt til friluftsliv og næringsutøvelse, brukes i tamreindrift, har et stort antall fritidshytter og et intensivt sauehold som vil gi spesielle forvaltningsmessige utfordringer. Den særegne vegetasjonen i tilknytning til Grønlihø har særlig betydning for landskapets karakter og egenart.

I formålsparagrafen i verneforskriften for Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde står det:

"Formålet med opprettelsen av Skjækra landskapsvernområde er å ta vare på et egenartet og vakkert naturlandskap. Fjellskogen innover mot Skjækerfjella og i tilknytning til liser og bekkedaler for øvrig, samt den særegne vegetasjonen i den sørvendte lia mot Grønlihø, er en vesentlig del av landskapets egenart og verdi.

Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift."

En egen forvaltningsplan for Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde er under

utarbeidelse.

1.1.3. Berglimyra og Klumplifjellet/Ohtjenjuananjohke naturreservat

Berglimyra og Klumplifjellet/Ohtjenjuananjohke naturreservat ligger i Lierne kommune og omfatter et areal på 14,8 km². Berglimyra er et stort rikmyrkompleks, med flere nokså store myrtjønner. Berglielva renner stille gjennom området, omkranset av frodig bjørkeskog. Rundt myra er det slake ller som preges av et mosaikklandskap med myr og skog. Området betegnes som et av de rikeste fugleområdene i den trønderske fjellregion, med innslag av til dels sjeldne arter. Vest for Berglimyra ligger Klumplifjellet og Deakahjabpe. I fjellsiden finnes en rekke seter (strandlinjer avsatt av bredemt sjø). Store velformede drumliner ligger på både støt- og lesiden av Klumplifjellet.

I reservatet knyttes landskapselementer, naturtyper og biotoper sammen til en naturlig helhet. Dette forsterkes ytterligere ved at reservatet grenser mot nasjonalparken i vest.

Berglimyra og Klumplifjellet/Ohtjenjuananjohke naturreservat er en utvidelse av Berglimyra naturreservat som ble opprettet ved kgl. res. 14.12.84.

Formålet med fredning av Berglimyra og Klumplifjellet/Ohtjenjuananjohke naturreservat er beskrevet i verneforskriftens kap. III:

"Formålet med fredningen er å ta vare på et egenartet og variert område med våtmark, myr og kvartærgeologiske avsetninger, samt tilhørende plante- og dyreliv. Skogen og vegetasjonen for øvrig har stor landskapsmessig betydning, og bidrar også til et særlig rikt fugleliv i området."

1.1.4. Arvasslia naturreservat

Arvasslia er et 28,5 km² stort barskogområde i Lierne kommune som ble vernet som reservat i 1992. Reservatet ligger øst for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Arvassdalen preges av et stort myr- og barskoglandskap. Dalen ligger på østsida av kjølen og har et stort utvalg av vegetasjonstyper. Vegetasjonstypen med størst utbredelse er høgstaudeskog, ofte med dominans av turt og tyrihjel. Småbregnevegetasjon finnes også over betydelige arealer.

Forøvrig finnes et rikt utvalg av forskjellige skogtyper. Oppover mot skoggrensa blir bjørk mer og mer dominerende, og øverst finner vi en ren subalpin bjørkeskog. Granskogen i Arvasslia tilhører vesentlig samme aldersfase, men i mindre areal forekommer bledningsfase med ungdoms- og optimalfase. Enkelte steder har skogen urskogpreg.

Det er også registrert et rikt og variert dyreliv i Arvassdalen, blant annet bøksanger. I dalen ligger Arvatnet og Langvatnet. Sørli fjellstyre har ei hytte og et naust ved Arvatnet. Det har vært fast bosetting i Arvasslia tilbake i tid.

Formålet med Arvasslia naturreservat er beskrevet i verneforskriftens kap. III:

"Formålet med vernet er å bevare et barskogområde som er lite påvirket av menneskelig aktivitet, og som er typisk for naturtypen i regionen."

1.1.5. Gaundalsmyra naturreservat

Gaundalsmyra er et stort våtmarksområde rundt elva Gauna i Snåsa kommune som ble vernet som naturreservat i 1984. Hovedelva og enkelte mindre elver slynger seg gjennom området som omkranses av myrrike ller med frodige bjørke- og granskoger. Dalbotn domineres av store nedbørsmyrer. Myrene er dels meget fuktige, med mange mindre og større myrtjønner. Skogen langs elva er grovvokst og har frodig gras- og urtevegetasjon. Deler av kantskogen har tidligere blitt brukt til slåtteområder. Området har viktige funksjoner for fuglelivet, både som trekk- og hekkelokalitet. Naturreservatet grenser mot Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

I formålsparagrafen (verneforskriftens kap. III) heter det:

"Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med vegetasjon, fugleliv og annet dyreliv som naturlig er knyttet til området."

1.1.6. Storfloa naturreservat

Storfloa er et 7,7 km² myrområde i Sandøladalens sørside ved Hansmoen i Grong kommune som ble vernet som naturreservat i 1988. Selve Storfloa er et stort og åpent myrlandskap på begge sider av Tverrelva. I tillegg omfatter reservatet områder rundt Storåstjønna som er mindre myrpartier oppbrutt av fastmarkskoller. Bakkemyr er dominerende myrtype, og disse har tildels en ekstrem bratt helling. Innenfor reservatet finnes det også betydelig areal med flatmyr og strengmyr. Terrengdekkende myr finnes også. Vegetasjonen domineres av fattig myrvegetasjon, men i bakkemyrene inngår rikere vegetasjonstyper. Naturreservatet ligger i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

I formålsparagrafen (verneforskriftens kap. III) heter det:

"Formålet med fredningen er å bevare et større myrlandskap i den indre del av Namdalen, der særlig forekomstene av bakkemyr, som til dels er svært bratt, og terrengdekkende myr er av særlig interesse."

2. Eiendoms- og rettsforhold

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark med tilgrensende verneområder utgjør et totalt vernet areal på ca 2075 km². Nasjonalparken er totalt 1924 km² og berører fem kommuner: Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer og Verdal (se tabell 3). 49 % av parkens areal ligger i Snåsa og 30 % av arealet ligger i Lierne.

Tabell 3: Fordeling av privat grunn (P) inkl. kommuneskog og statsgrunn (S) (i km²) i de ulike verneområdene.

	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark		Skjækra landskapsvernområde		Berglimyra-Klumplifjellet naturreservat		Arvasslia naturreservat		Gaundalsmyra naturreservat		Storfloa naturreservat		Alle	
Kommune	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S	P
Grong	-	96	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7,7	-	103,7
Lierne	555,5	14,5	-	-	8,5	6,3	28,5	-	-	-	-	-	592,5	20,8
Snåsa	884,5	60,5	42	-	-	-	-	-	-	3,6	-	-	926,5	64,1
Steinkjer	-	2	-	54	-	-	-	-	-	-	-	-	-	56
Verdal	-	311	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	311
Delsum	1440	484	42	54	8,5	6,3	28,5	-	-	3,6	-	7,7	1519	555,6
Areal i %	75	25	42	58	57	43	100	0	0	100	0	100	73	27
TOTALT	1924		96		14,8		28,5		3,6		7,7		2074,6	

I Lierne og Snåsa er hovedandelen av det totale verneområdet statsgrunn og statsallmenning, der Statskog er grunneier og fjellstyrene har forvaltningsansvar. Tre fjellgårder i Snåsa ligger innenfor nasjonalparken, to av dem er privat eiendom mens en er statsgrunn. I tillegg ligger noe privat grunn i Imsdalen (Snåsa) og Fossdalen/Holdeslia (Lierne) innenfor nasjonalparkgrensen. Tre av naturreservatene ligger helt eller delvis på privat grunn.

Nasjonalparkområdene i Verdal kommune er privat grunn som eies og drives av Værdalsbruket A/S. Steinkjer kommuneskoger KF er eier av grunnen som ligger innenfor Steinkjer kommune. I Grong består nasjonalparkområdet i tillegg til Gusli kommuneskog av en større privat eiendom.

2.1. Fjelloven

Statsallmenningene eies av Statskog SF. Statsallmenningene forvaltes etter Fjelloven⁸⁾ og det er delt forvaltningsansvar mellom Statskog SF og fjellstyrene. I mange saker, særlig arealbrukssaker, kreves det tett dialog mellom Statskog SF og fjellstyrene. Fjelloven med forskrifter regulerer bruken og forvaltningen av statsallmenningene som fjellstyrene administrerer. Fjellstyret velges av kommunestyret. Innenfor nasjonalparkområdet er det tre fjellstyrer: Nordli fjellstyre og Sørli fjellstyre i Lierne kommune og Snåsa fjellstyre i Snåsa kommune.

I følge fjelloven skal bruksberettigede kunne utøve sine rettigheter ”på ein måte som til kvar tid er i samsvar med rasjonell bruk, og som er naturleg etter tida og tilhøva.”

Verneforskriftens restriksjoner på bruk av området og fjellovens hjemmel til bruksrett etter ”tida og tilhøva” kan være et spenningsfelt i forvaltningssammenheng. Verneforskriften vil veie tyngst om bruken innebærer tiltak som er i strid med verneformålet.

I tillegg til forvaltning av bruksrettene driver fjellstyrene et aktivt tilretteleggingsarbeid for allmennheten. Fjellstyrenes arbeidsfelt omfatter blant annet beite, setring, småviltjakt, fangst og fiske, oppsynsvirksomhet, tilrettelegging for friluftsliv og lokal næringsutvikling. For å gjennomføre oppgavene i allmenningene disponerer fjellstyrene i Lierne og Snåsa til sammen ca 7 årsverk.

20 ⁸⁾ LOV 1975-06-06 nr 31: Lov om utnyttning av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane (Fjellova)

2.2. Forholdet til annet lovverk

Ved siden av verneforskriften gjelder også annet lov- og regelverk innenfor verneområdene. Kommunene har forvaltningsmyndighet etter plan- og bygningsloven og lovverk som regulerer vilt- og fiskeforvaltning, forurensning, motorferdsel i utmark, landbruk m.m.

Fylkesmannen har fremdeles myndighet gjennom særlovene. Områdestyret for reindrift forvalter etter reindriftsloven. Fylkeskommunen har myndighet i forhold til fylkesplanlegging og kulturminneforvaltning og Sametingets miljø- og kulturvern avdeling har myndighet etter kulturminneloven for samiske kulturminner.

Andre offentlige styresmakter som har oppgaver i verneområdene er arbeidstilsyn, næringsmiddeltilsyn og politi.

Når ulike lover kommer i innbyrdes strid med hverandre, kan det oppstå tvil om hvilken lov som veier tyngst. Bestemmelsene i verneforskriftene går foran annet lovverk ved motstrid.

Det er viktig å huske på at det øvrige lov- og regelverk gjelder i tillegg til verneforskriftene. Der forvaltningsplanen sier at tiltak kan tillates er dette ut fra vernebestemmelsene, og et tiltak trenger ofte også tillatelse etter særlov. En søknad må derfor alltid behandles etter annet lovverk, og som regel godkjennes av grunneier, før tiltaket kan iverksettes. Forvaltningsplanen viser hvilket handlingsrom man har og dette bør gjøre saksbehandlingen enklere for forvaltningsmyndigheten. Dette vil til sist komme brukerne til gode.

3. *Naturfaglige kvaliteter*

" Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark er en av de største nasjonalparkene i Norge. Landskapet varierer fra mektige skogdaler med innslag av urskog, til høyfjell. Her kan du oppleve mange sårbare plante- og dyrearter i en særpreget og variert natur."

Utdrag Fra Norges Nasjonalparker, DN

3.1. Geologi

Berggrunnsforholdene innenfor Blåfjella-Skjækerfjella kan grovt deles i to. Fra Knulen i Verdal i sør og opp til Grønningen-Holden i Snåsa lenger nord er det bergarter tilhørende Trondheimsfeltet som dominerer. Stort innslag av glimmerskifer gir opphav til en relativt frodig vegetasjon. Videre nordover overtar næringsfattige gneisbergarter som gir mer sparsom vegetasjon. Store områder i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark domineres av bart fjell.

Av spesielle kvartærgeologiske former er det drumliner (lang morenerygg dannet under bre) i Skjækerområdet og lenger øst. Mot nord finnes løsavsetninger ved Gaundalen, Holderen, Gjevsjøen og Gressåmoen. Det mest interessante kvartærgeologiske området ligger i Gaundalen. Her finner man glasifluviale avsetninger, og langs Gauna går det en flere kilometer lang og nesten sammenhengende esker.

Langs Klumplifjellet og Deakahjabpe ligger seter (strandlinjer avsatt i en bredemt sjø) i sju nivåer. Store, velformede drumliner ligger både på støt- og lesiden av Klumplifjellet, noe som er typisk beliggenhet for drumlinoide former i denne regionen. Langs Blåsjøelva fra midtre Blåsjøvatnet og noen kilometer nedover, ligger det et system av store, delvis parallelle eskere.

3.2. Klima

Forholdsvis kort veg ut til åpent hav og flate terrengformer gjør at vestaværet trenger langt innover i fjellområdene. Klimaet regnes derfor som suboseanisk med en overgang mot et svakt kontinentalt klima i øst. Middelsestemperatur i januar ligger på – 5° C til – 10° C, mens middelsestemperaturen i juli varierer fra 12° C til 15° C. Årsmiddel for nedbør varierer fra 668 mm (Nordli i Lierne) til 1259 mm (Skjækerfossen i Steinkjer).

3.3. Vann og vassdrag

Store deler av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ligger på vasskillet mellom vest og øst og området berører nedslagsfeltet til flere store vassdrag: Sandøla, Øvre Luru/Gressåmoen, Holderen/Gjevsjø/Grønningen, Skjækra, Ogna, Grana, Gauna, Helgaa og Sørlivassdraget. Holderen/Grønningen/Gjevsjøen, Gauna og Sørlivassdraget har utløp på svensk side.

Flere av vassdraga er varig vernet mot kraftutbygging (jfr. Verneplan I-IV 1973-93). Disse er: Sandøla, Øvre Luru/Gressåmoen, Holderen/Gjevsjø/Grønningen, Ogna, Skjækra, og Sørlivassdraget.

Blåfjella-Skjækerfjella rommer ellers flere hundre store og små vatn og tjønner. Blåfjellvatna,

Lakavatnet og Luruvatnet i Lierne, Gjevsjøen, Holderen og Grønlivatnet i Snåsa og Skjækervatnet på grensa mellom Snåsa og Steinkjer er noen av de største og mest kjente vatna. Skjækervatnet ligger for øvrig innenfor Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde.

3.4. Vegetasjon

Den viktigste kunnskapen om vegetasjon og flora i nasjonalparken er hentet fra naturvitenskapelige undersøkelser av 10-års verna vassdrag og botaniske undersøkelser tilknyttet ”gamle” Gressåmoen nasjonalpark. I plantegeografisk sammenheng anses området som interessant fordi arter fra flere elementer møtes her: Kystplanter, sørlige arter, østlige arter, nordlige arter og fjellplanter. Fordi området er et av de laveste fjellpassene mellom øst og vest har mye av plantekoloniseringa etter siste istid gått over her. Man er blant annet rimelig sikker på at grana først innvandret Norge i Lierne.

3.4.1. Fjellskogen

Fjellskogen i området tilhører den nordboreale vegetasjonsregion og karakteriseres av glissen, sakte voksende barskog, ofte med et bredt bjørkeskogsbelte opp mot fjellet. Den skogfaglige definisjonen av begrepet fjellskog viser at forhold for vekst og foryngelse har vært førende betingelser. I biologisk sammenheng legges det vekt på andre forhold. Fjellskogen utgjør en randsone mellom skog og fjell, og dette medfører at arter fra ulike naturtyper møtes her for å finne skjul og mat. Artsrikdommen i fjellskogen er lav sammenlignet med annen skog, og fordi forholdene er marginale er fjellskogen et langt mer sårbart økosystem enn skogsystemer i lavlandet.

Innenfor Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er det betydelige fjellskogområder. Denne ligger i tilknytning til fjelldalene og et av særpregene er at den er relativt urørt av mennesker i moderne tid. Naturskog og urskog er derfor vanlig.

3.4.2. Sjeldne planter

Det er i fjellskogen i Blåfjella-Skjækerfjella gjort flere funn av sjeldne sopparter: sibirkjuke (*Skeletocutis odora*), svartsonekjuke (*Phellinus nigrolimitatus*), duftskinn (*Cystostereum murrarii*) og harekjuke (*Inonotus leporinus*).

Av høyere planter som er av spesiell interesse i forhold til utbredelse og plantegeografi kan nevnes hvitkurle (*Leucorchis albida* ssp. *albida*), engmarihånd (*Dactylorhiza incarnata*), fjellmarihånd (*Dactylorhiza lapponica*), reinmjelt (*Oxytropis lapponica*), blåmjelt (*Astragalus norvegicus*), myrtust (*Kobresia simpliciuscula*) og fjellkurle (*Chamorchis alpina*).

3.5. Fugle- og dyreliv

Fugle- og dyrelivet innenfor Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er rikt og variert. Store variasjoner i biotoper med myrer, våtmark, vann og vassdrag, fjell- og skogområder gir grunnlag for en stor artsrikdom. Det er gjort observasjoner av 148 forskjellige fuglearter og 28 pattedyrarter i området.

Fjellområdene er kjent for å ha bestander av bjørn, jerv og gaupe, og fjellreven yngler sporadisk. En streifende ulv ble sist registrert vinteren 2004. Hjorteviltet er representert ved elg, hjort og rådyr. I tillegg finnes tamrein.

Fuglelivet kan lokalt være meget rikt og spesielt myr- og våtmarksområdene og kulturlandskapet rundt fjellgårdene tiltrekker seg mange arter. Av de mer sjeldne funnene innenfor nasjonalparken kan nevnes fjellmyrløper, svømmesnipe, fjelljo, dobbeltbekkasin, hagesanger og munk. Kongeørn, hønehauk, fjellvåk og jaktfalk er kjente rovfugler som hekker i området. Lirype- og fjellrypebestandene er jevnt over gode, og fjellområdene betegnes som å ha vesentlige kvaliteter som jaktterreng. I fjellskogen kan man finne gode bestander av storfugl, orrfugl og jerpe.

I Blåfjella-Skjækerfjella finnes det mange produktive fiskevatn som domineres av aure og/eller røye. I enkelte vatn er lake vanlig. Ørekyte er også registrert.

Vern av fjellskogen står sentralt i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark. Her i overgangen mot snaufjellet med Fjellskjækerskardet til venstre i bakgrunnen (foto:skg).

4. Menneskenes bruk av området før og nå

"Lokal tradisjon, kultur og identitet lar seg vanskelig måle og kvantifisere. Betydningen er ikke nødvendigvis mindre av den grunn."

Fra rapporten "Nærings- og bruksinteresser innen arbeidsgrensene for nasjonalpark i Lierne" (1999)

Fjelldalene og fjellet har i all tid hatt stor verdi for folkene i bygdene, og utnyttelse av utmarksressursene har foregått så lenge det har vært bosetting i området. Bruken og utnyttelsen har endret seg over tid og i takt med utviklingen i samfunnet for øvrig, men sentralt står fortsatt sørsamisk reindrift, annen utnyttelse av utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv.

4.1. Reindrift

4.1.1. Reindrift før og nå

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ligger innenfor svært sentrale sørsamiske bruks- og bosettingsområder. Skjækerfjell reinbeitedistrikt (Skæhkere Sijte) ligger i sør og Luru reinbeitedistrikt (Låarte Sijte) i nord.

Reindriftssamene har utmarka og fjellene som heltids- og helårs arbeidsplass. Kulturminner forteller en historie der sørsamene fra å drive fangst, etter hvert utvikla tamreinhold og tamreindrift. På slutten av 1400-tallet utviklet reinmelkhusholdet seg og fram til begynnelsen av 1900-tallet var husholdet og inntekta basert på råstoff fra reinen. Reinen ble brukt som kløv- og trekkdyr, den ble melket, melka ble foredlet til ost, og skinnen ble brukt til klær og sko.

I løpet av 1900-tallet gikk reindriften over fra naturalhushold til pengehushold og kjøttproduksjon er i dag dominerende for næringa. Tekniske hjelpemidler som reingjerder, snøscooter, motorsykler og helikopter blir i dag benyttet i den daglige drifta.

Til sammen utgjør de to reinbeitedistriktene 10 driftsenheter der høyeste tillatte reintall er totalt 4400 rein. Skjækerfjell reinbeitedistrikt har sommerboplass ved Hattjønning øst for Skjækerfjella i Snåsa. Luru reinbeitedistrikt har sommerboplass ved Hykkerneset like sør for Almdalen i Lierne. I tilknytning til sommerboplassene ligger det arbeidsgjerde/merkegjerde.

Det er ikke grenseoverskridende beite mellom norsk og svensk reindrift i området. For å unngå sammenblanding av dyr er det satt opp et grensegjerde på hele strekningen. Gjerdet følger i hovedsak riksgrensa.

4.1.2. Rettigheter og rammer

Reindriftsnæringa er organisert i flere nivåer, fra reinbeiteområder, reinbeitedistrikter og driftsfellesskap og ned til driftsenheter og reineiere. Reindriftsloven⁹⁾ gir styringsorganene hjemmel til å gi rammebetingelser for reindriften gjennom fastsetting av distriktsgrenser, beitesoner, beitetider, høyeste reintall og pålegg om utarbeidelse av distriktsplan.

⁹⁾ LOV 09-06-1978: Lov om reindrift (Reindriftsloven)

Områdestyret i Nord-Trøndelag er faglig rådgiver og premissgiver overfor offentlig forvaltning og andre i saker som angår reindriften i Nord-Trøndelag. Områdestyret skal videre utføre de oppgaver som er gitt i eller med hjemmel i Lov om reindrift.

Reindrifftsforvaltningen ved reindrifftsagronomen er sekretariat for Områdestyret.

Områdestyret for Nord-Trøndelag består av fem medlemmer og er valgt for perioden 2004-2007. Tre medlemmer er valgt av Nord-Trøndelag Fylkesting, mens to medlemmer er valgt av Sametinget.

Reindrifftsloven hjemler også reindriftas rettigheter som omfatter rett til opphold med rein og til ferdsel, flytting og flyttleier, rett til beite for rein, rett til anbringelse av anlegg som trengs til reindriften, rett til brensel og trevirke, rett til jakt, fangst og fiske.

Tradisjonell samisk næringsutøvelse er arealkrevende og kommer ofte i konflikt med andre arealinteresser. Det ble foretatt en konsekvensutredning¹⁰⁾ for reindrift-samisk næring i forbindelse med opprettelse av nasjonalparken, og den belyser ulike problemstillinger næringa må ta stilling til i sin daglige drift. Utredningen viser imidlertid at vern av områder vil bidra til å sikre næringsgrunnlaget for reindriften på sikt.

4.1.3. Reindrift som næring og kulturbærer

Reindrift som næring er den viktigste bærer av samisk språk, bosetting og kultur. I reindrifftsavtalen for 2004/2005 står det (jfr. St.prp. nr 65 (2003-2004)): *”Reindrift er en liten næring i nasjonal målestokk, men både i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning, - økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Reindriften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt spesiell samisk næring, og den er derfor en viktig del av det materielle grunnlaget for samisk kultur.”*

Norge har vedtatt flere internasjonale erklæringer¹¹⁾ og konvensjoner^{12, 13)} som skal sikre reindriftsamenes medbestemmelsesrett, bosetting, språk og kultur. Forvaltningsmyndigheten har et overordnet ansvar for å bidra til at disse følges opp slik at samenes tradisjonelle former for næringsutøvelse og kultur sikres for framtida.

4.2. Landbruk

Alle de fem berørte kommunen har vært og er fremdeles typiske landbrukskommuner. Selv om både Steinkjer og Verdal kommuner har sterke by- og tettstedssentra gjenspeiler jord- og skogbruket seg i både bosettingsmønster, næringsliv og kultur også i disse kommunene.

4.2.1. Jordbruk

Helt fra den første bosetting har utmarksbeite, setring og fjellslått vært sentrale elementer for å opprettholde et levende jordbruk i bygdene opp mot fjellet. Slåtteretter i allmenning omtales i Landloven av 1247, som igjen bygger på Frostatingsloven, og fjell- og myrslått i fjellene rundt Blåfjella-Skjækerfjella er dokumentert gjennom rettssaker alt fra det 16. og 17. århundre.

Fjellslåtten og setringa avtok på slutten av 1800-tallet, men mange av setrene var i drift til midt på 1960-tallet. I dag brukes de fleste seterhusene til fritidsboliger og noen av vollene som beite for ungnaut. I Skjækerdalen knyttes seterdriften til sauehold, med tilsyn, samling og sortering av dyr. Det er ikke kartlagt hvor mange gamle seteranlegg som finnes innenfor nasjonalparken.

26 ¹⁰⁾ Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Rapport nr 5 1998. ”Konsekvenser for reindrift/samisk næring...”

¹¹⁾ FN's handlingsplan Agenda 21 om bærekraftig utvikling. Rio-konvensjonen fra 1992.

¹²⁾ ILO-konvensjon nr 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater. Rat. av Norge i 1990.

¹³⁾ ” Konvensjonen om biologisk mangfold”, artikkel 8j. Vedtatt 1992.

Strukturendringer og endringer i rammebetingelser i landbruket har gjort at det har vært en generell nedgang i antall aktive gårdsbruk i Nord-Trøndelag de siste åra. Antall sauebesetninger har gått ned, mens omfanget av storfebeiting har hatt en liten økning (se tabell 4).

Tabell 4: Antall beitedyr på utmarksbeite i eller i tilknytning til Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark i perioden 1995-2004. Kilde: Landbrukskontoret i kommunene Lierne, Snåsa og Verdal.

År	SAU					STORFE		
	Lierne*	Snåsa*	Steinkjer*	Verdal	SUM	Lierne	Snåsa**	SUM
1995	2067	1949	789	2600	7405	-	-	
1996	2286	1861	828	2600	7575	-	-	
1997	2044	1918	861	2600	7423	-	-	
1998	2034	1709	819	2600	7162	-	-	
1999	2176	1905	736	2600	7417	-	-	
2000	649	1793	786	3000	6228	46	-	46
2001	752	1701	727	3000	6180	40-50	-	40-50
2002	543	1593	521	3000	5657	40-50	-	40-50
2003	511	1445	295	3000	5251	40-50	-	40-50
2004	474	1574	298	3000	5346	40-50	-	40-50

* I Lierne, Snåsa og Steinkjer slippes dyra utenfor nasjonalparken, men i løpet av sesongen vil de kunne beite seg oppover i fjellet og inn i nasjonalparkområdet. F.o.m. 2003 ble det tildelt beiterett for inntil 200 sau på Statskog Holden, og disse er inkludert i tallene for Snåsa f.o.m. 2003.

** I Snåsa slippes ikke storfe på utmarksbeite, men det beiter storfe i inngjerdet område i kulturlandskapet rundt Holden fjellgård (10-12 dyr) , ved Heggjøseteren (6-8 dyr) og ved Seisjøseteren (5-6 dyr).

4.2.2. Skogbruk

Skogen i fjelldalene ble tidligere hogd og hentet ut med hest eller fraktet ut via vassdragene. Fløting av tømmer var vanlig helt fram til 1965, men samtidig med at aktiviteten rundt setrene forsvant, ble det også mindre aktivitet i skogen. Skogbruket ble på denne tiden også mer kostnadseffektiv, maskiner tok over mye av drifta og fjellskogen ble stående fordi det var lite lønnsomt å hente den ut.

Innenfor Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er det til dels betydelige skogressurser, det meste som høyereliggende fjellskog. Fjellskogen vokser i lisdene og dalene og utgjør et viktig landskapsøkologisk element mellom mer lavereliggende områder og fjellet. I nasjonalparker og naturreservater er det et generelt forbud mot skogsdrift.

4.2.3. Holden Fjellgård

Holden Fjellgård (440 m.o.h.) ligger sentralt i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ca 5 km fra grensa til Sverige. Statskog eier eiendommen som er på 40 200 da (inkludert vannareal).

Holdens opprinnelse henger sammen med ferdsele og handelen østover mot Sverige. Det er dokumentert fast bosetting på Holden helt tilbake til 1778, men det kan ha vært bosetting tidligere. I følge tradisjonen skal snåsninger og kallsokninger (svensker) før 1780 hatt byttehandel i Hallaren, et flatt berg nær Holden. Snåsningene kom med smør, korn og sild og byttet mot svenskene sine jernvarer. Hester ble også byttet på "Hallarmarknaden". Om ikke dette er dokumentert, var det livlig byttehandel i 1800-årene. Vinterstid kunne opptil 12 - 15 hestekjører dra innover fra Belbu med sledelass på 15 - 16 våg (nær 300 kg). Det var korn,

sild og tørrfisk. I bytte med svenskene fikk de spader, karder, grev, spiker og stangjern, ofte også lin, silke, spillkort og røde toppluer. I Snåsa ble varene kjøpt opp av handelsmenn. Omkring 1880 tok ferdselen slutt, og handelsvarene tok andre veier.

I dag brukes innmarka (70 da) rundt gården som beite for ungdyr. Husene leies ut til overnatting for fotturister, jegere og fiskere (se tabell 5). Antall persondøgn har de siste årene ligget rundt 1500 pr år og trafikken er økende. Letteste adkomst til fjellgården er langs sti fra Björkedet på svensk side. Holdenstien fra Grønningen i Snåsa er også en god del benyttet, som regel i kombinasjon med båt over Grønningen.

I 2005 ble det startet opp med setring på Holden, setring kan trolig være aktuelt også i andre områder.

4.3. Jakt, fangst og fiske. Friluftsliv og naturopplevelse.

4.3.1. Jakt, fangst og fiske

Den lokale jakt- og fisketradisjonen i området er sterk. Mesteparten av arealene innenfor nasjonalparken er statsallmenning, og disse områdene har hatt en særlig betydning for allmennhetens mulighet til å utøve jakt og fiske. Områdene er kjent for gode bestander av rype, storfugl og hare, ørret og røye og andelen tilreisende jegere og fiskere er forholdsvis høy.

I Snåsa og Lierne har snarefangst av ryper hatt lange tradisjoner og tidligere hadde snarefangsten vesentlig næringsmessig betydning for mange. Snarefangsten har også i dag et visst omfang, men bevaring av kultur og tradisjon betyr generelt mer nå enn den næringsmessige utnyttelsen.

Fjellstyrene forvalter jakt og fiske i statsallmenningene (jfr. Fjellogen). Fjellstyrene disponerer både utleiehytter, naust og båter, og legger til rette for at utnyttelse av utmarkskressursene kan foregå slik den alltid har gjort. Den sterke tradisjonen for utøvelse av jakt og fiske gjenspeiler seg i antall jakt- og fiskehytter som ligger i området. Til sammen har fjellstyrene i Snåsa og Lierne 26 hytter som i hovedsak benyttes som overnatting i forbindelse med jakt, fiske og friluftsliv. 6 av disse ligger innenfor Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark med tilgrensende verneområder (se tabell 5).

Værdalsbruket AS er grunneier av skog- og fjellområdene i Verdal og organiserer jakta og fisket i dette området. Værdalsbruket har lange tradisjoner med å drive aktiv utnyttelse av sine jakt- og fiskerettigheter, og inntektene fra utmarka har stor betydning for selskapet. Enkelte terreng og hytter leies ut eksklusivt i kortere perioder, men også allmennheten har god tilgang til å drive jakt og fiske. Værdalsbruket eier seks hytter som ligger innenfor Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, tre av disse er utleiehytter (se tabell 5). Bjarnetjernhytta kan brukes til begrenset utleie og oppsyn (jfr vedtak i hovedutvalg for landbruk, miljø og teknisk i Verdal kommune 18.06.03).

Statskog har i tillegg til Holden fjellgård (se kap. 4.2.3.) to hytter til utleie, begge innenfor nasjonalparken. Steinkjer kommuneskoger har to hytter i landskapsvernområdet.

Mange av jakt- og fiskebuene har nær tilgang til gode fiskevann der folk har kunnet hente seg

vinterforråd med fjellfisk. Garn- og oterfiske har vært og er mest vanlig, men også fiske med stang og isfiske er attraktivt. Flere av de høyereliggende vatna i nasjonalparken kan gi fine fangster av ørret og røye og kvaliteten på fisken betegnes som meget god. Den største trusselen mot fisken og fisket i området er spredning av den vesle karpefisker ørekyte. Ørekyte finnes flere steder i Lierne, bla. i Gusvatnet som ligger i umiddelbar nærhet til nasjonalparken. Ørekyta endrer den økologiske balansen ved å beite ned krepsdyra, og dette får ofte dramatiske konsekvenser for de stedege artene.

Fiske med garn og oter betinger bruk av båt og opp gjennom tidene har det blitt fraktet en god del båter inn til ulike fjellvatn. De fleste av disse båtene er private, og bruken kan ha endret seg siden båten ble fraktet inn. Fjellstyrene i Snåsa og Lierne ønsker å få båttopplagene og båtbruken ved enkelte vatn i mer ordnede former og er i ferd med å kartlegge behov og aktuelle tiltak.

Tabell 5 : Jakt- og fiskehytter innenfor Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark og tilgrensende verneområder.

Hytte	Beliggenhet	Verneområde	Administreres av
Almdalshytta	I Almdalen sør for Lifjellet	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	Nordli Fjellstyre
Rypilhytta	Mellom Gauna og Heinådalen	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	Snåsa Fjellstyre
Lakavassbu	Ved Bellingtjønnin	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	Værdalsbruket AS
Bjarnetjønnsstu	Ved Bjarnetjønna	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	Værdalsbruket AS
Storbekkdalen		Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	Værdalsbruket AS
Holden fjellgård	Ved Holden (i Snåsa)	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	Statskog
Raudtjønnsstua	Ved Raudtjønna	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	Statskog
Seisjø jaktstue	Ved nordsida av Seisjøen	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark	Statskog
Nåvasshytta	Nord for Nåvatnet	Skjækra landskapsvernområde	Snåsa Fjellstyre
Åsvasseteren	Mellom Nåvatnet og Åsvatnet	Skjækra landskapsvernområde	Snåsa Fjellstyre
Skjækerhytta	Nordvest ved Skjækervatnet	Skjækra landskapsvernområde	Snåsa Fjellstyre
Lågvassbu	Ved Lågvatnet	Skjækra landskapsvernområde	Steinkjer kommuneskoger
Skjækerossstua	I sørenden av Skjækervatnet	Skjækra landskapsvernområde	Steinkjer kommuneskoger
Arvasslihytta	Ved Arvatnet	Arvasslia naturreservat	Sørli Fjellstyre

4.3.2. Friluftsliv og ferdsel

Retten til fri ferdsel i utmark kombinert med gamle høstingstradisjoner er grunnlaget for det tradisjonelle og enkle friluftslivet man kjenner fra området i dag. Det å kunne ferdes fritt i skog og utmark er en allemannsrett som sitter dypt forankret i det norske folk. Retten til fri ferdsel i utmark er lovfestet i Friluftsloven¹⁴⁾.

Områdene i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er viktige friluftslivsområder for folk som bor i området. Arealbruken er ofte knyttet til lokale tradisjoner og ferdselen går som regel langs tradisjonelle stier og leier. I de mer avsidesliggende indre områdene av nasjonalparken møter man sjelden folk og organisert friluftsliv er forholdsvis lite utbredt.

Retten til fri ferdsel er sentral for nasjonalparker generelt, og begrensninger i ferdselen skal ikke gjøres uten at det er god grunn til det. I Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er et tradisjonelt og enkelt friluftsliv en del av verneformålet.

¹⁴⁾ LOV 1957-06-58 nr 16: Lov om friluftslivet

4.3.3. Turistforeningsvirksomhet

Den Norske Turistforening (stiftet i 1868) har en del aktivitet innenfor nasjonalparken gjennom Nord-Trøndelag Turistforening og lokallagene Namdal og Innherred Turlag. Nord-Trøndelag Turistforening ble stiftet i 1972 og hadde pr 01.01.04 ca 2600 medlemmer. Turistforeningen disponerer 2 selvbetjente hytter innenfor nasjonalparken og ei ubetjent hytte innenfor Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde (se tabell 6).

Skjækerdalshytta ligger i Skjækerdalen sørvest i nasjonalparken i Verdal kommune og dit er det merket sti fra Vera og Bynavollen i sør og fra Litj-Gaulstad, Lustadvatnet og Sætertjønnytta i nord. Sætertjønnytta ligger innenfor Skjækra/Skæhkerenjohke landskapsvernområde. Ved Holden fjellgård (Statskog) i Snåsa disponerer Turistforeningen en eldre tømmerbygning som selvbetjeningshytte. Til Holden er det merket sti fra Björkedet på svensk side. Turistforeningen har også inngått samarbeid med private reiselivsaktører om overnatting og matservering. Disse ligger i nasjonalparkens randområder og de mest kjente er Gressåmoen fjellgård, Gjevsjøen fjellgård og Gaundalen fjellgård.

Turistforeningen er en viktig tilrettelegger for allmennhetens friluftsliv. Flere av de merkede stiene er utviklet med bakgrunn i gamle ferdselsårer, og merkingen gjør det lettere for flere å komme seg ut på lengre turer inn i fjellheimen.

Tabell 6 : Turistforeningshytter innenfor Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark og tilgrensende verneområder.

Hytte	Beliggenhet	Kapasitet	Verneområde
Skjækerdalshytta	Skjækerdalen	Selvbetjent (12 senger)	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark
Bekkstuggu	Holden fjellgård	Selvbetjent (15 senger)	Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark
Sætertjønnytta	Skjækra	Selvbetjent (12 senger)	Skjækra landskapsvernområde

4.3.4. Naturbasert reiseliv

Reiseliv med utgangspunkt i naturopplevelse, jakt og fiske, er i all hovedsak knyttet til bygdene og randområdene rundt nasjonalparken. Mye av virksomheten er småskalabasert, og innkvartering og overnattingstilbud er som regel hytter eller hus som ligger i tilknytning til landbrukseiendom. Omfattende produktpakker og tilrettelagte aktiviteter har hatt et forholdsvis beskjedent omfang, men flere aktører inne næringa arbeider nå med å skape opplevelsespakker hvor naturopplevelse og bruk av utmarka inngår som sentrale element.

Holden fjellgård ligger sentralt i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ca 5 km fra grensa til Sverige (foto:skg).

4.4. Hytter og byggevirkksomhet - arealforvaltning

"Det faktum at områdene i dag fremstår som attraktive og aktuelle for vern som nasjonalpark i medhold av naturvernloven dokumenterer den forsiktige bruk lokalbefolkning og lokale myndigheter har praktisert."

Fra rapporten "Lokal medvirkning i verneprosess og forvaltning av nasjonalparken Verdal-Snåsa-Lierne" (2001)

4.4.1. Arealforvaltning - lokalt og regionalt

Kommunene har drevet helhetlig planlegging av arealbruken i området i mange år. Snåsa kommune var først ute med sin generalplan vedtatt i 1973. Her foreslås de *"Østlige og sørlige fjellområdene bevart som naturområde og ubebygget friluftareal."*

Generalplan for Lierne kommune ble startet opp i 1968 (vedtatt i 1980). I Lierne sin første generalplan heter det bl.a.: *"Den allmenne ferdsel, motorferdsel, vegbygging og hyttebygging kan forringe områdenes kvaliteter som fugle- og dyrebiotoper samt den egenverdi som en tilnærmet urørt natur representerer eller vil representere for framtidige generasjoner."*

Fjellplanrådet ble opprettet i 1972 og bestod av kommunene Lierne, Snåsa og Steinkjer. Mandatet var å vurdere arealdisponeringen i fjellområdene mellom Verdal og Lierne, og i 1978 la rådet fram en helhetlig "Fjellplan" for området. Fjellplanen videreførte på en tydelig måte de lokale tradisjoner og den lokale ressursbevaringstanken ut fra langsiktighet og egenverdi.

I 1988 ble Naturforvaltningsrådet etablert, og Grong og Verdal kommuner kom med i tillegg til Lierne, Snåsa og Steinkjer. Rådet ble i hovedsak opprettet for å gi kommunene et felles og enhetlig forum i kontakten med statlige vernemyndigheter i den forestående verneplanprosessen (jfr. NOU 86:13 "Ny landsplan for nasjonalparker"). Rådet la ned et stort arbeide i registrering av bruker- og verneinteressene i området og la fram et samordnet forslag til forvaltning av fjellområdene basert på plan- og bygningsloven ¹⁵⁾. Dette ble ikke akseptert av de statlige myndighetene og vern etter naturvernloven skulle gjennomføres.

Den sørsamiske reindriften i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark har gjennom sin deltagelse i arealplansammenheng bidratt sterkt til å holde områdene inngrepsfrie. Reindrift er arealkrevende og utøverne har bidratt til å synliggjøre reinens og næringas behov, og dette har etter hvert blitt innarbeidet i den kommunale arealplanlegginga.

4.4.2. Hytter og byggevirkksomhet

De fleste husværene som opp gjennom tidene er bygd i området er satt opp med bakgrunn i behov tilknyttet reindrift, tradisjonell landbruksdrift (setring, gjeting og tilsyn), skogsdrift eller høsting av utmarksressurser (jakt og fiske). Eksakt tall på antall bygninger innenfor nasjonalparken finnes ikke, men ut fra de bygningsdata som finnes og lokal kjennskap anslås det rundt 50 hytter/setre/skogskoier/gjeterbuer. I tillegg kommer bygninger i forbindelse med reindriftsamenes sommerboplasser.

Skjækra/Skæhkere reinbeitedistrikt har sin sommerboplass ved Hattjønning øst for Skjækerhatten i Snåsa kommune og Luru/Låarte reinbeitedistrikt har sommerboplass ved Hykkerneset sør for Almdalen i Lierne kommune.

¹⁵⁾ LOV 1985-06-14 nr 77: Plan- og bygningsloven

De fleste bygningene i nasjonalparken er satt opp før plan- og bygningslovens eksistens, og den langsiktige og forsiktige arealplanforvaltningen til kommunene siden slutten av 1960-tallet har gjort at det er generelt få søknader knyttet til byggevirkksomhet i fjellområdene.

Det finnes ingen veger innenfor nasjonalparken. Ferdsel til og fra hyttene skjer som regel til fots, og om vinteren benyttes snøscooter og ski.

4.5. Motorferdsel

4.5.1. Motorferdsel på snøføre

Størstedelen av motorferdselen i området har vært og er fremdeles knyttet til næringsutøvelse, i hovedsak reindrift. Snøscooteren kom i begynnelsen av 1960-tallet, og bruk av snøscooter i forbindelse med dagens reindrift anses som helt nødvendig for næringa.

For å sikre adkomst til fastboende på fjellgårdene på Snåsa er det etablert egne transportleier fra bygda og inn til gårdene. Disse leiene brukes i tillegg til de fastboende av folk som skal besøke gårdene. Andre grunneiere bruker snøscooter til drift av utleiehytter.

Bruk av snøscooter for transport av utstyr i forbindelse med bruk av private hytter og setre har vært og er vanlig. I Lierne tok for eksempel folk i bruk snøscooteren omtrent samtidig med reindrifta, og bruk av snøscooter som framkomstmiddel har derfor en lang tradisjon også utenfor de tradisjonelle næringene.

Politi, SNO og fjellstyrene bruker snøscooter i sin oppsynsvirksomhet. Forskningsprosjekter initierer ofte behov for motoriserte hjelpemidler. Prosjektene er imidlertid tidsbegrenset og foregår kun i perioder av året. Andre utøvere som bruker snøscooter i området er Telenor i forbindelse med tilsyn og drift av telekommunikasjonsanlegg, turistforeningen i forbindelse med drift av foreningens hytter, redningstjenesten i forbindelse med øvelse og sporadiske rednings- og leteaksjoner.

4.5.2. Dispensasjonspraksis for bruk av snøscooter

Kommunenes håndtering av dispensasjonspraksis for kjøring med snøscooter har vært noe ulik. Fire av fem kommuner innvilger kjøring med egen snøscooter til private hytter og setre brukt til fritidsformål (avstand > 2,5 km fra brøytet veg) og det er ingen begrensninger i antall turer (se tabell 7). Leiekjøringsordninger er etablert i fire av kommunene, men det er kun én kommune som stiller krav om bruk av leiekjøringsordningen. I denne forbindelse er det riktig å nevne at antall hytter i nasjonalparken er forholdsvis få i forhold til nasjonalparkens totale areal, de ligger spredt og generelt i lang avstand fra brøytet veg (de fleste > 5 km). Det er ingen veier inn i området som kunne avlastet noe av tilsyn og innfrakting av utstyr.

Tabell 7: Oversikt over dispensasjonspraksis med formål transport av bagasje og utstyr til egen hytte eller seter (nasjonal forskrift § 5c).

Kommune	Begrensning antall turer	Krav om leiekjøring	Faste dispensasjonsleier	Dekning leiekjøringsordning	Kjøretider
Lierne	Nei	Nei	Ja	Ingen	Ja
Snåsa	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja
Verdal	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja
Grong	Nei	Nei	Ja	Ja	Ja
Steinkjer	Nei	Ja	Ja	Ja	Ja

4.5.3. Motorferdsel barmark

Bruk av terrengkjøretøy på barmark har vært lite utbredt, men i forbindelse med næringsutøvelse som reindrift, landbruk/seterdrift og elgjakt er det kjent at ulike typer terrenggående kjøretøy blir brukt også på barmark.

Skadeomfanget av barmarkskjøring blir generelt oppfattet som mye mer alvorlig enn snøscooteren, og det er derfor ønskelig å holde dette omfanget så lavt som mulig, også for næringsutnyttelse. Det har derfor blitt oppfordret til bruk av helikopter i enkelte områder for å avlaste skadeomfang av barmarkskjøringen.

4.6. Kulturminner

"Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til."

Fra § 2 i Kulturminneloven

Kulturminnene i området er i all hovedsak knyttet til bruk av utmarka og ut fra det kan man dele kulturminnene i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark inn i fire hovedgrupper: samiske kulturminner, kulturminner fra eldre tider, seterdrift og ferdsele. Navnsettingen man finner igjen på dagens kart gjenspeiler hvordan områdene er brukt opp gjennom tidene og navnebruken er dermed svært verdifull i kulturhistorisk sammenheng.

Alle kulturminner eldre enn 1537 og samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet etter kulturminneloven¹⁶⁾. Samisk kulturminneråd har myndighet etter kulturminneloven for samiske kulturminner tilsvarende den fylkeskommunen har for det øvrige kulturminnevernet. Sametinget har det overordnede politiske og administrative ansvaret for Samisk kulturminneråds virksomhet, mens Riksantikvaren har det overordnede faglige ansvaret.

4.6.1. Samiske kulturminner

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ligger i gamle samiske bruksområder. Hvor langt tilbake i tid samene har hatt tilhold i området er det ingen som vet, da mange spor er svake og usynlige fordi livsform og materialbruk har vært tilpasset omgivelsene. Først etter myndighetenes regulering av reindrifta i 1890-årene med inndeling av reinbeitedistrikter og i overgangen fra reinnomadisme til tamreindrift kan man finne synlige kulturminner som gammeplasser, gjerder, oppbevaringsplasser for melk og mat og drikkevannskilder. Disse kulturminnene er i hovedsak knyttet til fjellskogen og samenenes sommerland.

Samisk kulturminneråd opererer med 14 hovedgrupper samiske kulturminner (se tabell 8). Under verneplanprosessen ble det foretatt en kulturminneregistrering¹⁷⁾ innenfor planområdet

¹⁶⁾ LOV 1978-06-09 nr. 50 : Kulturminneloven

¹⁷⁾ Samiske kulturminner innen planområder for nasjonalpark.. Rapport nr 1. 1998. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

og resultatene fra registreringene dokumenterer hvor sentrale fjellområdene i spesielt Snåsa og Lierne har vært for sørsamisk bosetting opp gjennom tidene.

Tabell 8 : Kommunevis oversikt over registrerte samiske kulturminner innenfor arbeidsgrensene for planlagt nasjonalpark (Fra rapport nr 1-1998, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag).

KULTURMINNER	KOMMUNE			SUM
	Verdal og Steinkjer	Snåsa	Lierne	
Boplass	6	77	167	250
Oppbevaringssted	-	14	58	72
Gravplass	-	-	-	-
Offerplass	-	2	2	4
Lekeplass	-	3	-	3
Fangst/jakt	-	8	12	20
Fiske	-	3	4	7
Samleplass for rein	1	15	50	66
Flyttlei/trekklei	1	3	1	5
Hvileplass for rein	-	-	7	7
Februk	-	-	2	2
Høstingssted	-	1	-	1
Muntlig tradisjon	-	1	-	1
Annet	1	25	14	40
SUM	9	152	317	478

Gjennom rettspraksis er det lagt til grunn at samisk reindrift er en del av samisk kulturutøvelse som har krav på beskyttelse etter art 27 i "FN-konvensjon av 1966 om sivile og politiske rettigheter" som Norge ratifiserte i 1972. Reindriftnæringa, uavhengig av om den har tilpasset seg nye og moderne metoder for utøvelse, er dermed en felles kulturbærer for den samiske kultur, og dette stiller forvaltningen av samiske områder i en særstilling.

4.6.2. Kulturminner fra eldre tider – perioden 11000 f.kr til 550 e.kr.

Nordsjøfastlandet var dekket av is og dermed utilgjengelig for mennesket gjennom den siste store istid (ca 18000 år BP eller ca 19400 år f.Kr.). Etter hvert som isen trakk seg tilbake og kystlinjen kom fram, innvandret dyrene og etter dem kom menneskene. Hvilke faktorer som var avgjørende for de første bosetterne i Norge er vanskelig å si med sikkerhet, men gjennom dokumenterte funn antar man at de første menneskene slo seg ned langs kysten ca 10.000 år BP (ca 9500 år f.Kr.), og at tilgangen på marine ressurser (sel, fisk, sjøfugl) var sentral. Det er også tydelige tegn på at menneskene i Norge fra første stund har jaktet på reinsdyr i innlandet.

Forhistorien deles inn i tre perioder etter redskapsmaterialet som var viktigst i hver periode: Steinalder, bronsealder og jernalder. Ut fra bosettings- og innvandringsmønster andre steder i landet kan man anta at det langs vassdragene i Blåfjella-Skjækerfjella (for eksempel langs Grønningen-Skjelbreia-Holden) og i de store dalførene (Almdalen, Seisjødalen, Gaundalen og Skjækerdalen) har vært bosetting tilbake til steinalder. Registrerte kulturminner langs hovedvassdragene som ligger utenfor nasjonalparken (Sørlivassdraget i Lierne og Vera i Verdal) underbygger dette. Spor etter dyregraver i området forteller at ressursgrunnlaget (elg og rein) hadde stor betydning for jakt og fangst.

Fra slutten av steinalder og gjennom bronsealder og tidlig jernalder er sporene etter boplasser få, sannsynligvis fordi de er vanskelige å finne. Men samtidig øker andre typer kulturminner i omfang, blant annet fangstgroper og etterhvert jernvinneanlegg. I tillegg til disse finnes det særlig fra jernalder og middelalder en lang rekke spesielle kulturminnetyper.

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ligger innenfor et av de mest

sentrale jernvinneområdene i Skandinavia, der funn kan dateres tilbake til tidlig jernalder. Omfanget av produksjonslokaliteter tilsier at Midt-Norge må ha eksportert jern til andre regioner og at jernvinninga har vært en viktig del av næringsgrunnlaget for bosetterne i de skogkledte dalene. Det er gjort funn av jernvinneplasser og tjæremiler ved Skjækervatnet.

Det er vanskelig å forvalte noe man nesten ikke kjenner. Kunnskapen om kulturminner i områdene er liten og tilfeldig. Det er derfor viktig om man kunne fått gjort systematiske registreringer av noen referanseområder i første omgang. Tabell 9 viser hvilke kulturminner man kan forvente å finne i området.

Tabell 9 : Oversikt over ulike typer kulturminner man kan forvente å finne innenfor verneområdet inndelt etter tidsepoker fra jegersteinalder og opp mot nyere tid.

Periode	Type	Hvor
Jegersteinalder: 7500 f.kr – 2500 f.kr(?)	Boplasser; to typer: De store «faste» boplassene med årvisst opphold i sommer og høst-sessongen. Så finner man også gjerne mindre; «engangs»-boplasser; rester etter tilfeldige opphold. Funn: Redskaper i flint, kvartsitt, kvarts.	Langs vassdraga og vatn. Tildels høyere enn dagens tregrense da klimaet særlig i Atlantisk tid var bedre (8000 f.kr – 5000 – 4000 f.kr).
Yngre steinalder (Bondesteinalder) 4000/2500 fkr – 1500 f.kr	Boplasser. Langs vann og vassdrag. Noe endra innhold av redskapstyper, materiale (skifer f.eks) og former.	Langs vassdrag og vatn.
Bronsealder 1500 – 500 f.kr.	Boplasser; mindre fangststasjoner; langsetter vassdrag og vatn. Vanskelige å finne grunnet endret teknikk; såkalt flateretusjering.	Langs vassdrag og vatn.
Jernalder 500 f.kr – 1050 e.kr	Lite m boplasser. «Setrer»? Tilknyttet jernvinne/fangstanlegg. Jernvinne Fangstanlegg	Boplasser «under» dagens setrer. Jernvinne; langs vann og vassdrag, myrer og bekker. Fangstanlegg; der hvor terrenget lettest kan sperres i forhold til trekkveger.
Middelalder 1050 – 1537 e.kr.	Fangstanlegg Jernvinneanlegg Setrer	Som for jernalder. Setring (den moderne) synes å starte opp etter seinmiddelalderen.
Nyere tid 1537 ->	Setrer Fangsinnretninger Tjæremiler Diverse	Setervoller. Ulike steder.

4.6.3. Seterdrift

Å utnytte beite og samle vinterfôr i utmarka er en eldgammel tradisjon. Gjetere ble sendt til fjells med krøttera for å utnytte fjellbeitet, og skikken med fjellslått kan sannsynligvis føres tilbake til tiden hvor ljaen ble utviklet (jernalder). Under Svartedauden gikk folketallet sterkt tilbake og setringa minket tilsvarende. Men fra 1600-tallet og framover økte folketallet, gårdene ble delt opp, husmannsvesenet vokste fram og setringa og fjellslåtten ble mer nødvendig igjen.

Det gamle kulturlandskapet finner man i tilknytning til de store skogkledde fjelldalene.

Gjennom tidene er nye setre bygd opp og andre lagt ned. Bygninger som ikke er i bruk forfaller fort. Den tradisjonelle seterdrifta er ikke lenger en vanlig del av gårdsdrifta, men setrene er i enkelte områder sterkt knyttet til sauehold med tilsynsfunksjon, samling og sortering av dyr. På andre setre foregår det utmarksbeiting med storfe. Det vil bli en stor utfordring å ta vare på setermiljøet som dokumentasjon på den kulturhistoriske bruken av utmarka.

4.6.4. Ferdsel

Det er mange gamle ferdselsveier i nasjonalparken. Folk bodde spredt i disse områdene, og det var lange avstander mellom gårdene, setrene, handelsstedene og kirkene. ”Prestevegene” over fjellet mellom Gressåmoen i Snåsa og Sørsetran, Aunet, Aspneset og Berglia i Lierne er noen av de eldste ferdselsleiene som er beskrevet. Stiene fra bygda og inn til fjellgårdene Gjevsjøen, Gaundalen og Holden i Snåsa har også mye kulturhistorie i seg. ”Holdenstien”, fra Grønningen og til Holden fjellgård, følger i dag samme leia som ble gått den gang snåsningene utvekslet varer med svenskene. Det er også en rekke tradisjonelle stier og leier fra bygda og inn mot seterdalene og fjellet som er etablert i forbindelse med seterdrift, beitebruk, jakt og fiske.

4.6.5. Navnebruk

Den muntlige tradisjonen vi alltid være viktig for å forstå den historiske bruken av et område. På kart over Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark finner man både samiske og norske navn, og navnene forteller hvordan områdene er brukt av menneskene opp gjennom tidene. Detaljer er det imidlertid vanskelig å få med på de tradisjonelle kartene i målestokk 1:50000 som folk vanligvis bruker, og det er derfor viktig at de muntlige tradisjonene ivaretas ved å bli skrevet ned i andre sammenhenger.

4.7. Andre samfunnsinteresser

4.7.1. Bergverksdrift, skiferforekomster. Raudfjellet.

Det drives i dag uttak av kvartsittskifer i to områder utenfor nasjonalparken, nærmere bestemt ved Dalbekken i Lierne og ved Ismenningen i Snåsa. Begge skiferressursene kan drives uten å komme i konflikt med verneområdene.

Ved Luru, Blåfjellvatna og i Arvasslia er det påvist uran, og mellom Åkervollen og Mokka er det påvist kobber/sink-forekomster.

Raudfjellet

Raudfjellet i Snåsa har en betydelig forekomst av ultrabasiske bergarter (talk/kleber, magnesium, olivin). NGU (Norges Geologiske Undersøkelser) mener at ved en eventuell drift vil in-situ verdien være på flere milliarder kroner! Det er imidlertid knyttet usikkerhet til om mineralforekomstene er utnyttbare. Forekomsten ligger relativt vanskelig tilgjengelig, og eventuell utvinning vil sannsynligvis ligge langt fram i tid.

Det er behov for en nærmere kartlegging av ressursen i Raudfjellet. For å sikre at verneverdiene i områdene opprettholdes og samtidig imøtekomme betydelige samfunnsinteresser knyttet til mineralforekomsten, er det innført rikspolitiske bestemmelser (RPB) i medhold av plan- og bygningsloven. Bestemmelsene gjelder fram til 17. desember 2014. Innen da er det forventet at undersøkelser av verdien av de mineralske ressursene i området er gjennomført.

4.7.2. Samferdsel

Det er ingen veger eller større kraftforsyningsnett i nasjonalparken. Området er ikke berørt av kraftutbygging.

Det går telefonlinje fra Gaundalen fjellgård over til Holden fjellgård og videre til Gjevsjøen fjellgård. Telefonstolpene og trasèen er en av de mest brukte løypene for fjellvandrere i området.

Telenor har en link på Heggstjøfjellet. Denne har til formål å styrke telefondekningen inn til fjellgårdene Gaundalen og Gjevsjøen på Snåsa.

4.7.3. Redningstjeneste

Justisdepartementet ved Rednings- og beredskapsavdelingen er pålagt ansvaret for den administrative samordning av land-, sjø- og flyredningstjenesten i Norge.

Operativ koordinering tas hånd om av to hovedredningssentraler (HRS), som ligger i henholdsvis Stavanger og Bodø, og lokale redningssentraler (LRS) ved landets politidistrikter. Både HRS og LRS ledes av politimestrene i de respektive distrikter. Politidistriktenes driftsenheter (lensmannskontor og politistasjoner) ivaretar funksjonen som skadestedsleder (SKL) ved redningsaksjoner.

I den norske redningstjenesten er samvirkeprinsippet et av de bærende element. Dette innebærer at offentlige, frivillige og private institusjoner stiller sine ressurser til disposisjon ved en redningsaksjon. Innenfor nasjonalparkens arealer er for eksempel lokale avdelinger av Røde Kors Hjelpekorps og scooterklubber ofte viktige aktører.

Direktoratet for naturforvaltning har i samarbeid med Justisdepartementet og redningsorganisasjonene utarbeidet retningslinjer for øvingsvirksomhet som medfører bruk av motoriserte transportmiddel i nasjonalparkene. (Brev fra DN til fylkesmennene datert 01.03.99). Konkrete redningsaksjoner er unntatt fra forbudet mot motorferdsel i verneområder, jfr naturvernlovens § 22,3. ledd.

II. PRAKTISERING AV VERNEFORSKRIFTEN

1. Overordna mål

Hovedmålsettingen med vern etter naturvernloven er å ivareta store sammenhengende villmarkspregede naturområder. I verneformålet for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er det lagt vekt på:

- å ta vare på et stort sammenhengende naturområde
- å sikre biologisk mangfold
- at de lavereliggende dalførene utgjør viktige landskapselementer og naturtyper
- at kulturminner skal ivaretas
- at et enkelt og tradisjonelt friluftsliv skal kunne utøves
- at området skal kunne brukes til reindrift

For å kunne ivareta formålet med etablering av nasjonalparken vil forvaltningen ha som overordnet mål:

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark skal forvaltes slik at kommende generasjoner kan få muligheten til å oppleve de natur- og kulturkvaliteter som området har i dag, og som er nærmere beskrevet i verneformålet. Det skal legges vekt på langsiktige perspektiver, og samarbeid og kunnskapsoppbygging skal prioriteres slik at man til enhver tid står best mulig rustet til å treffe riktige avgjørelser i forvaltningen av området.

1.1. Trusler mot verneverdiene. De største forvaltningsmessige utfordringene.

De viktigste trusler mot verneverdiene i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er beskrevet i Kgl.res av 17.12.04 :

”Det foreslåtte verneområdet er et av Sør-Norges største sammenhengende villmarksområder. Inngrep som kan fragmentere dette, vil være en trussel mot verneverdiene. Fritidshusbygging, veibygging, skogbruksvirksomhet, økt motorisert og ikke-motorisert ferdsel og bygging av ulike anlegg/installasjoner er eksempler på tiltak og aktiviteter som på sikt kan bli en trussel mot verneverdiene i området.”

De største forvaltningsmessige utfordringene i denne forvaltningsplanperioden vil være knyttet til:

Vernebestemmelsene – etableringen av nasjonalparken har tatt lang tid og konfliktene under verneplanprosessen har til dels vært store. Å få en felles forståelse og forankring av vernereglens betydning krever at man må tenke nytt. Alle brukere vil på en eller annen måte bli berørt av de nye bestemmelsene. Det blir en utfordring å nå fram med informasjon og kunnskap om hvorfor det må være slik.

Motorferdsel – en viktig forvaltningsmessig utfordring vil være å etablere en god praksis som ivaretar verneformål, holder motorferdselen på et minimum og som samtidig har forståelse blant alle brukerne av nasjonalparken.

Reindrift – Reinbeitedistriktene er tildelt plass i interim nasjonalparkråd og i arbeidsutvalg (forvaltningsplan). Reinbeitedistriktene tok tidlig et prinsipielt standpunkt om å ikke delta i verken nasjonalparkråd eller i forvaltningsplanarbeidet. For å få en helhetlig og god forvaltning er det viktig å få den største brukeren av området involvert, ikke minst for å tilføre kunnskap og erfaring mot de andre brukerinteressene.

Samarbeid – det er mange aktører i forvaltningen av nasjonalparken. Forvaltningsmyndigheten er i prøveperioden (ut 2007) delt mellom tre aktører: kommunene, reindriftsforvaltningen og fylkesmannen. Et partssammensatt nasjonalparkråd skal være rådgivende for forvaltningsmyndigheten. I tillegg har man rettighetshaverne, brukerne og andre myndigheter. For å nå verneformålet er det nødvendig med et tett samarbeid mellom aktørene.

1.2. Verneforskriften og forvaltningsplanens oppbygging

Vernebestemmelsene (jfr. § 3) for nasjonalparken er inndelt i sju hovedtema:

1. Landskapet
2. Plantelivet
3. Dyrelivet
4. Kulturminner
5. Ferdsel
6. Motorisert ferdsel
7. Forurensning

Hvert tema er videre delt inn i tre underpunkter der det er:

- Generelt forbud (nødvendig for å ivareta verneformålet)
- Tiltak med hjemmel i forskrift (hva som kan gjøres uten spesiell tillatelse)
- Opplisting av tiltak som krever tillatelse (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, tiltakshaver må søke)

Generelle dispensasjonsbestemmelser er beskrevet i verneforskriftens § 4.

Brukerne av området vil komme i berøring med vernebestemmelsene på ulike steder under de sju hovedtemaene bestemmelsen er inndelt i. Forvaltningsplanen er derfor tematisert etter de ulike brukergruppene som forvaltningsmyndigheten skal håndtere, og får dermed følgende kapittel-/temainndeling:

- Reindrift
- Landbruk
- Ferdsel. Jakt, fiske og friluftsliv.
- Motorferdsel
- Hytter og byggevirkksomhet
- Kulturminner

Nasjonalparkrådet ønsker gjennom forvaltningsplanen å fokusere på brukernes muligheter og ikke begrensninger (speilvende forskriften). Med en positiv vinkling på bruk og vern, ønsker man å stimulere til bedre forankring og måloppnåelse av miljøvernpolitikken på lengre sikt.

2. Reindrift

DELMÅL REINDRIFT

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark skal forvaltes slik at den bidrar til ivaretagelse av naturgrunnlaget for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift. Reindriften på sin side skal foregå etter bærekraftbegrepet.

Ved etablering av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er det lagt vekt på at verneområdene ligger i sentrale sørsamiske bruks- og bosettingsområder. Miljøverndepartementet skriver i Kgl. res av 17.12.2004 (side 2) at: *”Et vern etter naturvernloven vil bidra til å sikre områdene mot inngrep som kan skade eller ødelegge naturgrunnlaget. Vernet vil derfor være et bidrag til å sikre naturgrunnlaget slik at samisk kultur, bosetting og næringsutøvelse kan opprettholdes. Vernet vil ikke være til hinder for tradisjonell samisk bruk av området.”*

Videre heter det (kgl. res. side 18):

”Miljøverndepartementet vil bemerke at det er lagt vekt på å utforme vernet slik at lokalsamfunnets tradisjonelle bruk skal kunne fortsette. Forholdet til samiske interesser er etter departementets vurdering tungt vektlagt.”

Denne vektleggingen gjenspeiles i verneforskriften for nasjonalparken og står også sentralt i utprøving av ny forvaltningsmodell. Reindriftsforvaltningen vil i tillegg til myndighetsansvarlig i henhold til reindriftsloven være ansvarlig forvaltningsmyndighet i henhold til saker som berører reindrift gjennom vernebestemmelsene.

2.1. Litt om reindriftspolitiske mål og retningslinjer

På bakgrunn av nasjonale forpliktelser etter Grunnloven, og folkerettens regler om urbefolkninger og minoriteter, sees reindriftspolitikken i en generell same- og samfunnspolitisk sammenheng. Reindriftspolitikken er derfor bygd på to selvstendige grunnlag; en næringspolitisk produksjonsverdi og en samepolitisk kulturverdi. Landbruksdepartementet er det ansvarlige næringsdepartement for reindriftspolitikken, mens Kommunal- og regionaldepartementet er ansvarlig for samepolitikken generelt.

De mål og retningslinjer som ligger til grunn for reindriftspolitikken er trukket opp i St.meld. nr. 28 (1991-92) – *”En bærekraftig reindrift”*, og Stortingets behandling av denne jfr. Innst. S. nr. 167 (1991-92). I innstillingen konkretiseres *”En bærekraftig reindrift”* gjennom følgende tre mål: Økologisk bærekraft, økonomisk bærekraft og kulturell bærekraft som står i en innbyrdes sammenheng.

Økologisk bærekraft forutsetter at det legges avgjørende vekt på å forvalte beitegrunnlaget slik at beitebalansen sikres. Økonomisk bærekraft forutsetter at det stilles krav om produktivitet, inntjeningssevne, kostnadseffektivitet, inntektsnivå og inntektsfordeling. Kulturell bærekraft innebærer at man må sikre en stabil sysselsetting og inntekt i næringen. Reindrift har avgjørende betydning for bevaring og utvikling av samisk bosetting, kultur og språk.

2.2. Rettighetshavernes muligheter for å drive reindrift i nasjonalparken

Reindriftsloven hjemler reindriftas rettigheter som omfatter rett til opphold med rein og til ferdsel, flytting og flyttleier, rett til beite for rein, rett til anbringelse av anlegg som trengs til reindriften, rett til brensel og trevirke, rett til jakt, fangst og fiske. Reindriftsloven gir også styringsorganene hjemmel til å gi rammebetingelser for reindrifta gjennom fastsetting av distriktsgrenser, beitesoner, beitetider, høyeste reintall og pålegg om utarbeidelse av distriktsplan. Reindriftsloven gjelder også i verneområder vedtatt etter naturvernloven og reindrift kan drives i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark innenfor verneforskriftens rammer.

Som rettighetshaver til å drive reindrift i områdene kan man med hjemmel i verneforskriften:

- Bruke området til beite
- Oppføre gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter på tradisjonelle plasser (se nærmere definisjon under)
- Foreta nødvendig uttak til brensel og til vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr
- Bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med reindrift
- Bruk av luftfartøy for nødvendig person- og godstransport til og fra reindriftens sommerboplasser i Hykla og ved Hattjørnin
- Jakt etter viltloven og reindriftsrettens regler
- Fiske etter lakse- og innlandsfiskeloven og etter reindriftsrettens regler
- Plukking av vanlige planter til eget bruk
- Plukking av bær og matsopp

Definisjon av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter på tradisjonelle plasser:
Gjerder eller anlegg som ikke blir stående ut over en sesong (jfr. reindriftslovens § 12).

Tiltak eller aktiviteter man kan søke om tillatelse til er:

- Oppføring av gjerder, hytter/gammer eller lignende
- Oppføring av bygninger/anlegg som er nødvendig for å ivareta sørsamisk kultur og næring på sommerboplassene i Hykla og ved Hattjørnin
- Gjenoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann eller naturskade
- Ombygging og mindre utvidelse av bygninger
- Bruk av luftfartøy i forbindelse med reindrift
- Bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med utøving av reindrift
- Bruk av barmarkskjøretøy for nødvendig person- og godstransport til og fra reindriftens sommerboplasser i Hykla og ved Hattjørnin etter fast trasè
- Uttak av materiale (bark, never, tæger og lignende) til samisk husflid
- Bruk av hjelpemidler til nedsmelting av sperregjerder
- Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner

Reindriftsforvaltningen er sammen med svenske myndigheter ansvarlig for vedlikehold og nedsmelting av reindriftas sperregjerder. Dette krever motorisert ferdsel, særlig i april-mai for å smelte ned gjerdene med svartkalk. Kjøringen som er nødvendig for å gjennomføre arbeidet defineres som kjøring i reindriftnæring. Kjøring på snødekt mark til dette formål krever dermed ikke dispensasjon, men bruk av svartkalk krever dispensasjon. Reindriftsforvaltningen har ansvar for behandling av dispensasjon til bruk av svartkalk.

2.3. Distriktsplanenes status i forvaltningsplanen

Distriktsstyret i det enkelte reinbeitedistrikt er gjennom reindriftsloven pålagt å utarbeide distriktsplan (jfr. reindriftslovens § 8a). Planen skal omfatte en samlet strategi for utnyttelse av distriktets tilgjengelige beiteressurser. I tillegg skal den angi flyttemønsteret i distriktet, gi en oversikt over gjerder og anlegg, og gi en oversikt over nødvendige fremkomst- og transportmidler. Løyper for terrenggående barmarkskjøretøy skal gå fram av planen.

Det er Områdestyret som stadfester distriktsplanene etter innstilling fra reindriftsagronomen. I forbindelse med stadfestingen skal Områdestyret vurdere om planene er i henhold til reindriftslovens bestemmelser. Distriktsplan for Låarte Sijte er fra juni 1999 og distriktsplan for Skæhkere Sijte er fra april 2000. Begge planene viser digitale kart over beitebruk og reindriftsanlegg i sitt distrikt.

Distriktsplanene vil bli sentrale planverktøy også i forvaltningsplansammenheng. På sikt er det ønskelig at distriktsplanene kan danne grunnlaget for dispensasjonspraksisen i verneområdet. Dersom det skal utarbeides distriktsplaner som er mer detaljerte enn reindriftslovens bestemmelser, bør dette skje ut fra en felles forståelse mellom forvaltningsmyndighetene og reinbeitedistriktene.

2.4. Retningslinjer og oppfølging reindrift

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Generelt

- a) Det skal i behandling av søknader fra reindrifta legges vekt på næringas egenart og kultur.

Sommerboplasser

- a) Søknad om tillatelse til oppføring av bygninger/anlegg som er nødvendig for å ivareta sørsamisk kultur og næring på sommerboplassene i Hykla og ved Hattjørnin vil regne med positiv behandling av forvaltningsmyndigheten.
- b) Søknad om bruk av barmarkskjøretøy for nødvendig person- og godstransport til og fra reindriftens sommerboplasser i Hykla og ved Hattjørnin vil regne med positiv behandling av forvaltningsmyndigheten. Kjøringen skal foregå etter faste trasèer som inntegnes på kart.

Forslag til trasèer:

Fra Lifjellet og sørover mot Østre Brandsfjell (evt over Kjørskardet) til Hykla.
Fra Roktdalen til Hattjørnin

Oppføring av gjerder, hytter /gammer eller lignende

- a) Søknad om oppføring av gjerder, hytter/gammer eller lignende som er nødvendig for å kunne utøve reindrift kan regne med positiv behandling av forvaltningsmyndigheten.
- b) Forvaltningsmyndigheten kan gi nærmere bestemmelser om hvordan gjerder og anlegg skal plasseres og utformes, herunder om materialer og oppbevaring.
- c) Forvaltningsmyndigheten kan kreve at gjerder og samleanlegg som er av midlertidig karakter på tradisjonelle plasser, og som er oppført etter vernetidspunktet, fjernes (jfr § 3 pkt 1.2.b).

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING forts.**Bruk av barmarkskjøretøy og luftfartøy under utøvelse av reindrift**

- a) Bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med utøvelse av reindrift skal begrenses mest mulig. Behov for barmarkskjøring skal stadfestes i godkjent distriktsplan. I innvilget dispensasjon skal det settes vilkår m.h.t. kjøretrasè, areal- og tidsavgrensning, arbeidsoppgaver etc. Det skal brukes kjøretøy som er skånsom mot markoverflaten.
- b) Søknad om bruk av luftfartøy i reindriftnæringen kan regne med positiv behandling av forvaltningsmyndigheten. Det skal settes vilkår m.h.t. områdebruk, tidsrom, arbeidsoppgaver m.v.

Tiltak

- 1) Det skal det stimuleres til å synliggjøre områdets vernestatus i forbindelse med rullering av distriktsplanene. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 2) Det skal stimuleres til en økt forståelse blant rettighetshavere og brukere av nasjonalparken for reindriften egenart, arealbehov og bruk av parken. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.

3. Landbruk**DELMÅL LANDBRUK**

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark skal forvaltes slik at den næringsmessige bruken og utnyttelsen av området skal kunne videreføres. Landbruket på sin side skal foregå innenfor rammene av verneforskriften, og aktivt bidra til å finne mest mulig naturvennlige driftsformer.

Landbruksaktiviteter kan videreføres i tråd med verneformålet og innenfor rammene av verneforskriften. Innenfor nasjonalparken kan man imidlertid ikke utvikle næringer og aktiviteter som fører til økt miljøbelastning. Dette gjelder også landbruk. Men den tradisjonelle form for landbruk, det vil si seterdrift og utnyttelse av utmarksbeite, må kunne videreføres innenfor rammene av verneforskriften. Det vil bli en utfordring for både forvaltningsmyndigheten og landbruket å finne balansegangen mellom å tilfredsstille dagens behov og samtidig unngå å forringe muligheter for framtida.

De store lavereliggende dalførene er trekt fram som særlige viktige landskapselementer og naturtyper i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark. Kulturminner skal ivaretas og biologisk mangfold skal sikres. Selv om landbruk ikke er en del av verneformålet kan man si at landbrukets historiske og tradisjonelle bruk av området har bidratt positivt til innholdet i alle disse tre elementene som er fremhevet i verneformålet for nasjonalparken. Det kan i enkelte områder bli en utfordring å opprettholde beitebruken og hindre gjengroing av setervoller og beitelandskap.

3.1. Definisjoner knyttet til landbruksnæring og vernebestemmelser**Landbruksnæring**

Landbruksnæring defineres ut fra samme forståelse som i plan- og bygningsloven og gjeldende rundskriv, det vil si jordbruk og skogbruk. Andre utmarksnæringer enn de som knyttes til tradisjonelt jord- og skogbruk faller dermed utenfor.

Landbruksanlegg

Med landbruksanlegg menes bygninger i tilknytning til seter, gjerder og sanketrøer, tilsynsbuer/gjeterhytter, bruer og saltsteinplasser etc.

Bruk av barmarkskjøretøy til seter i aktiv landbruksdrift

Med aktiv landbruksdrift menes i denne sammenhengen fullseterbruk der kyr beiter i tilknytning til setra, kyrne melkes, og melka foredles på setra eller fraktes ut for foredling.

3.2. Rettighetshavernes muligheter for å drive landbruksnæring i nasjonalparken

Rettighetshaverne innenfor verneområdet består av grunneierne, seterrettene og beitebrukerne. Reindrifta omtales i eget kapittel. Seter- og beiteretter er i hovedsak knyttet til allmenningsretten.

Som rettighetshaver i verneområdene kan man med hjemmel i verneforskriften:

- Bruke området til beite
- Vedlikeholde bygninger i samsvar med tradisjonell byggeskikk
- Vedlikeholde gjerder og sanketrøer
- Vedlikeholde merka stier og ferdselsleier
- Vedlikeholde bruer
- Kjøre ut sjuk/skadd/nødslaktet storfe

Tiltak eller aktiviteter man kan søke om tillatelse til er:

- Oppføring av enkle buer i forbindelse med nødvendig oppsyn og gjeting
- Oppføring av sanketrøer for bufenæring
- Gjenoppføring av bygninger som er ødelagt etter brann eller naturskade
- Bygging av bruer
- Uttak av ved til seter
- Bruk av beltekjøretøy på snødekt mark (snøscooter) for drift av landbruksanlegg (se egen definisjon av landbruksanlegg)
- Bruk av luftfartøy til beitedyrledning
- Bruk av luftfartøy til utfrakt av sjuk/skadd/nødslaktet storfe
- Bruk av barmarkskjøretøy til seter med aktiv landbruksdrift for nødvendig transport som ikke kan gjennomføres på snøføre, enten på grunn av akutte forhold, eller godsets karakter
- Bruk av motor på båt i tilknytning til transport på andre vatn enn nevnt under forskriftens pkt 6.2.d (Vivassfiskløysa, Holderen og Gjevsjøen)
- Kalking og gjødsling av innmark i tilknytning til seteranlegg
- Restaurering og skjøtsel av kulturminner

Det er en forutsetning at all aktivitet er klarert med grunneier/rettighetshaver.

3.3. Retningslinjer og oppfølging landbruk

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Landbruk generelt

- a) Beite er tillatt, men antall beitedyr skal ikke medføre overbeiting eller andre negative effekter for flora og fauna. Beiterett og omfang reguleres i utgangspunktet av annet lovverk (fjellov).
- b) For å dokumentere behov som krever tillatelse etter søknad, bør dette synliggjøres gjennom driftsplan eller annen helhetlig framstilling av driftsopplegg.
- c) Felles søknader som viser rasjonelle og gode løsninger på nødvendig tiltak for landbruket vil bli prioritert.
- d) Behov for motorisert kjøretøy i forbindelse med utfrakting av sjuke og skadde dyr behandles ved konkrete tilfeller og kan regne med rask og positiv saksbehandling.
- e) Gjeldende nasjonal rovviltpolitikk skal sammen med viltlovgivningen legges til grunn ved forvaltning av rovvilt i verneområdene.

Seterbruk

- a) Restaurering eller ombygging av eldre bygg vil bare være aktuelt når tiltaket ses i en helhetlig landbruksmessig sammenheng med den omkringliggende næringsvirksomheten
- b) Tiltak som innebærer bruksendring må avklares i henhold til annet gjeldende lovverk.
- c) Vernereglene er ikke til hinder for utleie av husvære. Bruksendring (f.eks fra seter til hytte/utleiehytte) må avklares i henhold til annet gjeldende lovverk.

Gjeterhytter

- a) Gjeterhytter skal ikke overstige størrelsen til meldepliktige byggverk etter pbl (15 m²).
- b) Formålet med oppføring av gjeterhytte skal overholdes strengt. Gjeterhytte kan ikke senere utvides eller endre funksjon.
- c) Dersom formålet med gjeterhytta faller bort, eller gjeterhytta ikke er brukt i henhold til begrunnelsen for oppføringen i en periode på 3 år, kan bygget kreves fjernet.

Andre nødvendige anlegg for landbruksdrift

- a) Søknad om nødvendige anlegg for landbruksdrift vil bli vurdert i hvert enkelt tilfelle. Gjerder skal tas ned når de ikke er i bruk (gjelder ikke gjerder på setervoll). Gjerder eller anlegg som ikke lenger er i aktiv landbruksdrift kan kreves fjernet.

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING forts.

Kulturlandskap

- a) Tiltak som fremmer kulturlandskapet og som ikke er i strid med verneformålet skal i utgangspunktet behandles positivt.

Bruk av barmarkskjøretøy

Bruk av barmarkskjøretøy – se retningslinjer knyttet til brukssone B1.

Utkjøring av saltstein

- a) Utkjøring av saltstein skal koordineres gjennom beitelag – se retningslinjer knyttet til brukssonene B1 og B2.

Tiltak

- 1) Motivere grunneiere, rettighetshavere og fjellstyrer til å utarbeide driftsplaner for utnyttelse av eiendommene og rettighetene som er i tråd med verneformålet. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 2) Gjennomføre et fagseminar med tema: "Utnyttelse av beiteressurser i utmarka – øvre tålegrense antall beitedyr". Ansvarlig: **Forvaltningsmyndigheten**/nasjonalparkrådet i samarbeid med fjellstyrene og landbruksnæringa.
- 3) I områder med landbruk- og seterdrift bør forvaltningen innenfor rammen av verneforskriften og i tråd med verneformålet stimulere til vedlikehold og bruk gjennom å prioritere særordninger som "SMIL". Opprettholdelse av landbruksdrift i utmarka er viktig for å ta vare på kulturlandskap og enkelte plantesamfunn. Ansvarlig: **Forvaltningsmyndigheten**, kommunene, landbruksnæringen.

4. Ferdsel. Jakt, fiske og friluftsliv.

DELMÅL FERDSEL OG FRILUFTSLIV

Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark skal være et område der allmennheten kan utøve et enkelt og tradisjonelt friluftsliv. Eventuell kanalisering av ferdselen skal i hovedsak skje etter gamle stier og ferdselsleier, og forsiktig tilrettelegging kan godkjennes innenfor nærmere angitte områder. Tilrettelagt ferdsel må vurderes opp mot fordeler og ulemper for verneverdiene, reindrifta og andre bruksberettigede i området.

Allmennhetens mulighet for ferdsel og friluftsliv er spesielt ivaretatt ved at det står nevnt i formålet for etableringen av nasjonalparken. Trenden er at det har vært en generell nedgang i den tradisjonelle bruken av områdene de siste 10-20 årene. Avstandene er store og ønsker man å stimulere folk til å bli kjent med verneområdene trengs satsing på informasjon, gode kart og en viss grad av tilrettelegging.

Definisjon av tradisjonelt og enkelt friluftsliv:

Et tradisjonelt og enkelt friluftsliv er et friluftsliv der naturopplevelse på naturens egne premisser er hovedformålet. Utøvelsen skal være miljøvennlig og helsefremmende, uten konkurransepreg og være ikke-motorisert. Det forutsettes at all aktivitet som følger med også tar tilstrekkelig hensyn til natur og miljø.

Det har vært et mål at alle grupper av befolkningen (også barn, funksjonshemmede og eldre) i en eller annen form skal kunne få ta del i de natur- og kulturherligheter området har å by på. Tilgjengelighet og forbedring av allerede eksisterende tilretteleggingstiltak i forbindelse med utvalgte innfallsporter vil bli prioritert (se mer del III kap 1.5.1).

4.1. Allmennhetens muligheter for ferdsel og utøvelse av friluftsliv

I Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark kan allmennheten:

- Ferdes fritt hele året
- Ta kvist og trevirke til å fyre bål (NB! tørrfuru/gadd er fredet!)
- Plukke blomster, bær og sopp
- Ri eller kløve hest
- Kjøre hundespann
- Slå opp telt eller leie overnatting i utleiehytte
- Arrangere turer i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger
- Jakte, fangste og fiske (forutsetter gyldig jakt- og fiskekort)

Det er, slik det er beskrevet i Friluftsløven, en forutsetning at all ferdsel skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet. I tillegg skal det vektlegges at Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark ligger i sentrale sørsamiske reindriftsområder

4.1.1. Retningslinjer og oppfølging for allmenn ferdsel

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Ferdsel generelt

- a) All ferdsel i utmark skal skje hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet (jfr. friluftsløvens § 2).
- b) Alle som ferdes i område hvor tamrein beiter plikter å vise hensyn og opptre med varsomhet slik at reinen ikke unødig uroes eller skremmes under beiting, flytting m.v. Særlig hensyn skal vises i forbindelse med reinens brunsttid, kalving, merking, skilling og slakting (jfr reindriftsløvens § 28). I områder der tamrein lovlig beiter, skal hundeholderen se til at hunden ikke uroer eller skremmer reinen (jfr hundeløvens¹⁸⁾ § 7).

Uttak av trevirke til bålbrekking

- a) Folk skal oppfordres til å bryte kvist til bål, og unngå å bruke øks og sag.

Tiltak

- 1) Det bør utarbeides et nytt turkart (i målestokk 1:100.000) for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark der det er inntegnet egnede P-plasser (for å styre ferdselen), informasjonssentra, merkede stier, utleiehytter, reindriftsanlegg etc. Kartet bør i tillegg ha en tekstdel med generell informasjon om verneverdiene i området. Ansvarlig: **Forvaltningsmyndigheten**, fjellstyrene, Statskog, NJFF m.fl.
- 2) I områder mye brukt til teltplasser og med synlig slitasje, kan det gis tillatelse til å legge ut ved. Ansvarlig: **Grunneier**, fjellstyre.
- 3) Oppsynsmyndigheten holder tilsyn med verneområdene og gir forvaltningsmyndigheten beskjed hvis områder bærer preg av slitasje eller ferdselen kommer i konflikt med verneformålet. Ansvarlig: Oppsynsmyndigheten.

¹⁸⁾ LOV 2003-07-04 nr 74: Lov om hundehold (Hundeloven)

4.2. Organisert ferdsel

Organisert ferdsel eller ferdselsformer som kan skade naturmiljøet, må ha særskilt tillatelse (jfr. § 3 pkt 5.2 andre ledd). Hovedhensikten med dette kravet er å komme i dialog med turoperatørene for å informere om verneverdiene og samtidig få en oversikt over gjennomføring og omfang. Organisert ferdsel skal styres for å unngå fremtidige konflikter med verneverdiene og/eller andre brukere av området.

4.2.1. Naturbasert reiseliv - sertifisering

Reiselivsnæringen sier at etterspørselen etter organisert turopplegg vil øke i årene som kommer. Regjeringen har i sin St.prp.nr.65 (2002-2003) åpnet for økt miljøtilpasset turistvirksomhet i verneområder. Hovedutfordringen er at eventuell framtidig turistvirksomhet ikke kommer i konflikt med verneformålet.

Når man skal selge produkter og tjenester innenfor et nasjonalt verneområde, er kvalitetssikring av aktørene viktig. Forvaltningsmyndigheten har ikke hjemmel til å sertifisere en operatør, men myndighetene kan stille krav til kompetanse hos den som ønsker å drive organisert ferdsel.. DN er i gang med et reiselivsprosjekt der man arbeider med føringene gitt gjennom fjellteksten (St. prp. nr. 65 (2002-2003)).

4.2.2. Retningslinjer og oppfølging organisert ferdsel

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Organisert ferdsel

- a) Det skal legges vekt på å oppnå god dialog mellom aktører som ønsker å utvikle organisert virksomhet i eller i tilknytning til verneområdene og forvaltningsmyndigheten. Forvaltningsmyndigheten kan på grunn av sin kjennskap til natur- og kulturkvalitetene i området bidra til at planlagt virksomhet oppnår høy kvalitet på sine sluttprodukter (vise kvaliteter men samtidig unngå konflikter).
- b) Alle kunngjorte arrangementer bør ha vært i kontakt med forvaltningsmyndigheten på forhånd. Terminfestede arrangementer kan etter søknad gis en flerårig tillatelse (inntil 4 år) for gjennomføring av årlige arrangement.
- c) Arrangør av aktiviteter som krever rettighetshavers tillatelse, skal også ha hatt en dialog med forvaltningsmyndigheten for å avklare om aktiviteten trenger særskilt tillatelse etter vernebestemmelsens § 3 pkt 5.2. Opplevelsesbaserte aktiviteter som innebærer enten flere deltakere eller har en form for gjentakelse i bruken av området (eks. faste leirplasser, faste ruter) skal ha lagt fram en plan for gjennomføring av aktiviteten (produktbeskrivelse, aktivitetsplan etc.).
- d) Forvaltningsmyndigheten kan stille vilkår i tillatelsen (angi traseer/områder for kjøring med hundespenn, angi traseer/områder for rideturer med hest, stille krav til kompetanse etc.) Aktører som bryter vernebestemmelsene eller ikke følger retningslinjene mister tillatelsen til å drive organisert ferdsel i området, og må eventuelt søke på nytt grunnlag neste sesong.

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING forts.

Naturbasert reiseliv

- a) Utvikling av et naturbasert reiseliv i verneområdet skal ta utgangspunkt i de føringer som er gitt i "Fjellteksten" (2002). De viktigste her er:
 - o Naturbasert reiseliv skal foregå innen rammene av fjellsteksten og verneforskriften.
 - o Initiativ som bidrar til utvikling av kvalitetsturisme, med respekt for det naturlige, økonomiske, sosiale og kulturelle miljøet, bør dyrkes fram og støttes.
 - o Eventuelle nødvendige, tyngre infrastrukturelle tekniske tiltak skal være lokalisert utenfor verneområdene.

Tiltak

- 1) Det skal utarbeides egen informasjonsfolder rundt tema organisert ferdsel og naturbasert reiseliv i eller i tilknytning til verneområder. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 2) Det skal utarbeides standard skjema for søknad om tillatelse til organisert ferdsel i vernområder. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 3) Det skal arrangeres et seminar rundt tema naturbasert reiseliv i tilknytning til verneområder. Ansvarlig: **Kommunene** i samarbeid med nasjonalparkrådet, kulturvernmyndighetene og reiselivsnæringa.
- 4) Det skal utarbeides en helhetlig og omforent politikk for næringsutvikling i tilknytning til Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark. Ansvarlig: Kommunene, **fylkeskommunen**.
- 5) Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark skal bli et av PILOT-områdene i prosjektet "Verneområder som grunnlag for lokal verdiskaping". Ansvarlig: Fylkeskommunen.

4.3. Vedlikehold av bruer, klopper, merking og lignende

Stiene og de gamle ferdselsveiene i området er mer eller mindre sporadisk merket med varder eller staur. I og med at ferdselen og bruken av området er redusert, blir enkelte av de gamle stiene etter hvert mer og mer utydelige i terrenget. Ønsker man å ivareta noe av den kulturhistorien stiene uttrykker, trengs en bevisstgjøring hos både brukere og forvaltning. Ikke minst trengs en avklaring på hvem som har ansvar (inkludert kostnader) for vedlikeholdet.

Alle eksisterende stier kan vedlikeholdes og remerkes uten særskilt tillatelse fra vernemyndigheten. Det er i forbindelse med forvaltningsplanarbeidet gjort en registrering av leiene som kommer inn under begrepet "eksisterende sti". En oversikt over eksisterende stier og gamle ferdselsleier finnes i vedlegg 5.

4.3.1. Retningslinjer og oppfølging ved merking av eksisterende stier

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Remerking og vedlikehold av stier og gamle ferdselsleier

- a) Alle eksisterende stier som finnes i vedlegg 5 kan vedlikeholdes og merkes uten særskilt tillatelse fra vernemyndigheten.
- b) Steinvarder skal brukes til merking over snaufjell.
- c) Staur skal brukes til merking i skogen og over større myrstrekker.
- d) Varde- og staurmerking skal være i tråd med DNS handbok "Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv" (DN 1993) og "Merkehåndboka" (DNT m.fl. 2002).
- e) Stier NTT er ansvarlig for kan merkes forsiktig med rødt.
- f) Godkjente snøscooterleier inn til fjellgårdene Gjevsjøen og Gaundalen kan merkes med bjørkestikker.
- g) Behov for bruk av motorkjøretøy til utkjøring av materialer til vedlikehold, staur til merking av stier/løyper etc. skal avklares med forvaltningsmyndigheten. Motorferdselbehovet skal i størst mulig grad dekkes opp og koordineres med andre tilsynsoppgaver og transportformål i området.

Tiltak

- 1) Oppdatere status på merkinga av stiene og de gamle ferdselsleiene ved rullering av forvaltningsplanen. Vurdere behov for justeringer. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.

4.4. Merking av nye stier

Generelt er merking av stier og ferdselsleier en viktig del av det totale friluftslivarbeidet, og det blir sett på som et enkelt tilretteleggingstiltak som gir mye tilbake fordi det stimulerer til tradisjonelt friluftsliv med stor verdi for trivsel og helse. Merka stier styrer samtidig ferdselen, og kan derfor være et viktig tiltak for å skjerme sårbare områder. Merking av nye stier initieres i utgangspunktet av andre aktører enn forvaltningsmyndigheten. Kun når ferdselen anses som en trussel for verneverdiene vil forvaltningsmyndigheten gå aktivt inn i arbeidet med å styre ferdselen ved for eksempel merking (se kap 4.5.).

I delmål for ferdsel og friluftsliv sier man at ferdsel i hovedsak skal kanaliseres etter gamle stier og ferdselsleier. I kommende forvaltningsplanperiode vil det bli prioritert å merke noen av de eksisterende stiene framfor å etablere nye. Merking av ny sti i vernesonen kan vurderes som aktuelt når hovedhensikten er å unngå konflikt mellom den frie ferdselen og verneverdiene. Dette innebærer at initiativtaker må legge fram planer der hensynet til verneverdiene er vektlagt, og at det kommer fram at merkinga er ønskelig ut fra et konfliktdempende synspunkt.

4.4.1. Retningslinjer ved merking av nye stier

RETNINGSLINJER

Merking av nye stier

- a) Ved søknad om merking av nye stier skal det dokumenteres et behov og defineres et formål. Merking som styrer ferdselen unna viktige verneverdier, eller som ikke anses som noen trussel for verneverdiene, skal i utgangspunktet behandles positivt.
- b) Merking av nye stier skal ikke utløse behov for nye utleiehytter.
- c) Søknaden skal ha avklart forholdet til grunneier (-e) og rettighetshaver (-e).
- d) Berørte interessegrupper skal gis anledning til å uttale seg om saken på forhånd.
- e) Nye stier skal merkes med varder og/eller staur. Varde- og staurmerking skal være i tråd med DNS handbok "Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv" (DN 1993) og "Merkehåndboka" (DNT m.fl. 2002).
- f) Stier NTT er ansvarlig for kan merkes forsiktig med rødt.
- g) Behov for bruk av motorkjøretøy til utkjøring av staur til merking av stier/løyper etc. skal avklares med forvaltningsmyndigheten. Motorferdselbehovet skal i størst mulig grad dekkes opp og koordineres med andre tilsynsoppgaver og transportformål i området.

4.5. Regulering av ferdsel

Enkelte former for ferdsel medfører større belastning på natur og miljø enn andre ferdselsformer, og det kan oppstå tilfeller der det blir nødvendig å regulere ferdselen for å ivareta verneverdiene. Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift regulere ferdselen jmf § 3 pkt 5.4.a i verneforskriften for nasjonalparken.

Utgangspunktet for all ferdselsregulering er at ferdselen medfører påviselige skader eller man har en rimelig grunn til å tro at ferdselen kan være til skade. Regulering av ferdsel kan gjøres på flere måter og må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Retningslinjene viser grad av regulering og prioritering av tiltak.

4.5.1 Retningslinjer ved behov for regulering av ferdsel

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Regulering av ferdsel

Forvaltningsmyndigheten kan i bestemte tilfeller gå inn og regulere ferdselen for å beskytte verneverdiene. Pkt 1-6 under viser grad av regulering og prioritering av tiltak ved behov for regulering av ferdsel:

1. Sørge for god informasjon til brukerne
2. Begrense tilretteleggingstiltak
3. Begrense eller nekte tillatelse til organiserte turer
4. Legge om eller legge ned merkede stier eller leier
5. Legge ned forbud mot all ferdsel eller spesielle former for ferdsel (jfr. § 5.4.a) (DN)
6. Forvaltningen skal forsøke å finne løsninger med begrensninger (jfr pkt 1-4 i listen ovenfor) før innføring av generelt forbud.

Tiltak

- 1) Oppsynsmyndigheten skal følge med på bruken av hele området og gi årlig rapport til forvaltningsmyndigheten om generell utvikling i ferdsel og slitasje. Ansvarlig: Oppsynsmyndigheten.

¹⁹⁾ LOV 1981-05-29 nr 38: Lov om viltet (Viltloven)

²⁰⁾ LOV 1992-05-15 nr 47: Lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. (Laks- og innlandsfiskeloven)

4.6. Jakt og fiske

Jakt og fiske er tillatt etter viltlovens¹⁹⁾ og laks- og innlandsfiskelovens²⁰⁾ bestemmelser. I område tilsvarende tidligere Gressåmoen nasjonalpark (vernesone V3) er jakt på elg og annet hjortevilt forbudt, mens ettersøk av skadet vilt, og jakt for øvrig tillates etter viltloven. For øvrig reguleres all jakt innenfor statsallmenningene etter fjellovens bestemmelser.

4.6.1. Utkjøring av felt storvilt

Utkjøring av felt storvilt er tillatt, men det er et krav at utkjøring skal skje med beltegående kjøretøy ("elgtrekk") som er skånsom mot markoverflaten (jfr. § 3 pkt 6.2.c.). Ønskes kjøretøyet stasjonert ved hytte som har funksjon som jaktbase, må det søkes om tillatelse til å bringe kjøretøyet dit.

I enkelte fjellområder opplever man at dyr felles langt fra vei, og at det er lite hensiktsmessig å bruke beltegående kjøretøy for utfrakting av slakt. Raskere og mer effektive hjelpemidler som 4-hjuling har derfor vært brukt. Innenfor nasjonalparken er det ikke ønskelig å bruke motoriserte kjøretøy som setter spor i terrenget. Selv om vernebestemmelsene ikke er i berøring med viltlovens bestemmelser vil en utvikling i elgbestanden (eller jegerkulturen) som medfører økt behov for bruk av motorisert kjøretøy, kunne oppfattes som en uheldig utvikling innenfor verneområdet. Informasjon og dialog mellom aktørene i forbindelse med politiske vedtak innen lokal og regional vilt- og fiskeforvaltningen vil derfor være viktig.

4.6.2. Bruk av båt

Å bruke båt i forbindelse med fiske er tillatt og bruken reguleres i utgangspunktet av annet lovverk. Å bruke påhengsmotor under fiske er i følge vernebestemmelsene tillatt på vannene Vivassfiskløysa, Holden og Gjevsjøen (alle i Snåsa). Elektrisk båtmotor betraktes i denne sammenheng på samme måte som vanlig påhengsmotor.

Når flere båter blir liggende langs land oppstår praktiske og estetiske problemstillinger. Båtene skal vedlikeholdes, det må kjøres inn utstyr eller de hentes ut med snøscooter. I fjellterreng er båtene ofte synlige på langt hold (gjelder spesielt plastbåter), og båtene oppfattes av mange som et fremmedelement i landskapet. Utplassering av båt krever tillatelse etter vernebestemmelsens § 4 og tillatelse fra grunneier.

Under arbeidet med forvaltningsplanen har det vært diskutert hvorvidt oppsetting av enkle naust kan bidra til en bedre kontroll av båtbruken i verneområdet og samlet sett gi et bedre estetisk bilde av landskapet rundt viktige fiskevann. Oppsetting av naust i nasjonalparken er nærmere beskrevet i kap 6.1.

4.6.3. Retningslinjer og oppfølging ved jakt og fiske

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Jakt

- a) Utkjøring av felt storvilt er tillatt med beltegående kjøretøy (elgtrekk) som er skånsom mot markoverflaten (hjemlet i § 3 pkt 6.2.c).
- b) Dersom jakten tradisjonelt skjer ut fra hytte, kan det gis tillatelse til å medbringe kjøretøyet som skal brukes for utfrakt av storviltet til hytta (det må søkes).
- c) Jaktprøvearrangementer kommer inn under begrepet organisert ferdsel og krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det kan tillates å arrangere jaktprøver i tidsrommet f.o.m. 21. august t.o.m. 31. mars (jfr. rammene i Hundelovens¹⁸⁾ bestemmelser). Se for øvrig retningslinje b) kap. 4.2.2. om retningslinjer for organisert ferdsel.

Fiske og båtbruk

- a) Behovet for antall båter ved et fiskevann må ses i sammenheng med den totale ressursutnyttelsen i vannet. Rettighetshaver/grunneier har ansvar for en helhetlig forvaltning av fiskeressursen på sin eiendom. I dette ligger også en vurdering av den totale båtbruken.
- b) Det er ikke ønskelig å øke antall utlagte båter ved de enkelte vann. Ved søknad om utlegging av båt skal behovet for båt dokumenteres, og det skal legges ved en oversikt over antall båter i området. Søknad om utlegging av båt behandles etter vernebestemmelsens § 4 som "særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet."
- c) Ved søknad om bruk av snøscooter for inntransport av båt skal behovet for båt dokumenteres, og det skal legges ved en oversikt over antall båter i området.
- d) Ved søknad om bruk av snøscooter for både uttransport av båt (i forbindelse med reparasjoner etc.) og inntransport av båt skal det oppfordres til samordning med rettighetshavers eventuelle virksomhet i området.

Tiltak

- 1) Rettighetshaverne bør motiveres til å utarbeide driftsplaner for vilt og fisk på sine eiendommer. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 2) Nasjonalparkrådet vil be fjellstyrene om å legge fram for rådet en oversikt over båttopplag i statsallmenningene. Ansvarlig: Nasjonalparkrådet.
- 3) Det skal fokuseres på trusselen om spredning av nye arter i ferskvann. Det skal motiveres til å fremme forebyggende tiltak i form av informasjon til fiskere og andre brukere av ferskvannsystemer. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.

5. Motorferdsel

DELMÅL MOTORFERDSEL

Motorferdsel innenfor nasjonalparken skal holdes på et minimum og søknader om dispensasjon fra bestemmelsene skal behandles strengt. Når motorferdsel er nødvendig skal det tilstrebes transportordninger som er mest mulig effektive og skånsomme i forhold til natur og miljø.

Søknader om motorferdsel i nasjonalparken skal behandles etter verneforskriften. Det framgår av vernebestemmelsens § 3 pkt 6.3. hvilke formål forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av motorferdsel. *Motorferdsel* i forvaltningsplansammenheng er tilsvarende definisjon om motorisert ferdsl i utmark slik det er definert i motorferdselloven²¹⁾.

Å begrense omfanget av motorferdsel er en utfordring i de fleste nasjonalparker der stillhet og ro skal være en del av merkevaren. Bruk av snøscooter har imidlertid lange tradisjoner i store utmarkskommuner som Lierne, Snåsa og Verdal, og det er opp gjennom tidene blitt etablert en praksis som ikke alltid er forenelig med en ny nasjonalparkstatus (se del I kap 4.5.2). En av de største forvaltningsmessige utfordringene i nasjonalparken har derfor vært å utarbeide en ny motorferdselpolitikk som ivaretar verneformål, holder motorferdselen på et minimum og som har forståelse blant brukerne av parken. Nasjonalparkrådet har gjennom forvaltningsplanarbeidet lagt vekt på å utarbeide konkrete retningslinjer som kan gi en mest mulig forutsigbar og lik praksis i den framtidige saksbehandlingen.

Ved utforming av retningslinjer for håndtering av motorferdselsakene innenfor nasjonalparken er det i tillegg til intensjoner i motorferdsellov og verneforskrift lagt vekt på:

- å etablere lik praksis mellom kommunene (rettferdighetsprinsippet)
- at ny dispensasjonspraksis innenfor nasjonalparken skal være strengere enn etablert praksis som brukes utenfor verneområdene
- at det ikke er veier inn i området som kunne avlastet behov for tilsyn av bygninger på barmark
- at det opprettholdes rammevilkår som gjør naturbasert næringsvirksomhet i området mulig
- at det generelt er lange avstander fra brøytet vei og til hyttene (> 5 km)
- nyansert holdning til bruk av snøscooter i forhold til sonering

De viktigste prinsipielle diskusjonene i planprosessen har vært rundt antall turer til private hytter og setre, krav om leiekjøring og kjøring/frakt til drift av utleiehytter.

5.1. Viktige prinsipielle avklaringer og definisjoner

5.1.1. Antall turer til privat hytte/seter

Muligheten til å kunne bruke hyttene gjennom hele året og frakte inn nødvendig bagasje og utstyr med egen snøscooter til jakt- og fiskehytte blir sett på som et gode for folk som bor i bygdene. Det har ikke vært noen tradisjon for å begrense antall turer for formålet. Når hyttene

54 ²¹⁾ LOV 1977-06-10 nr 82: Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

i tillegg ligger spredt og langt fra vinterbrøytet vei har det vært naturlig å bruke egen snøscooter. Det er ikke kjent at ulovlig kjøring har vært noe problem i området.

I forvaltningen av nasjonalparken er man nødt til å gjøre noen grep som medfører at man holder motorferdselen på et minimum. En måte å begrense kjøringen på er å fastsette antall turer. Hvor mange turer som er akseptabelt innenfor parken og som samtidig dekker nødvendig behov for hytteeieren har vært nøye diskutert gjennom planprosessen.

Utgangspunktet er at inntil 5 turer kan innvilges der formålet er transport av bagasje og utstyr til egen hytte/seter. I tillegg kan det innvilges en dag der formålet med kjøringen er innfrakting av ved. Ved bruk av kjørebok bestemmer brukeren selv når kjøringen skal foregå. Kjøreboka skal være utfylt før turen starter, og ved oppsyn vil manglende utfylt kjørebok være grunnlag for straffereaksjon for mislighold.

En hytte kan ha mange brukere og eiere. Skal man oppnå målet om å redusere motorferdselen i nasjonalparken må flere brukere på samme hytte koordinere sin kjøring, slik at flere går sammen om å benytte en scooter for innfrakting av nødvendig utstyr. En hytte/et seterhus vil derfor bli betraktet som en enhet uavhengig av antall brukere/eiere. Unntaket her er private hytter/setre som drives som utmarksbasert næring gjennom utleie (se kap 5.1.3.).

5.1.2. Leiekjøring

Intensjonen med muligheter for å etablere leiekjøringsordninger i henhold til motorferdselloven er å redusere det totale kjøreomfanget og ha en ordning som er lett og kontrollere for oppsynsmyndigheten. Ved kjøring til og fra større hyttefelt kan flere turer kombineres, omfanget og forstyrrelsene for andre brukere reduseres og den totale belastningen blir mindre. Leiekjøring vil i tillegg gi inntekter til lokale næringsutøvere. Leiekjøring anses som mindre egnet der hyttene ligger spredt og langt fra vei, enn i områder med større hyttekonsentrasjoner og stor ferdsel.

Lokalt blir godkjente leiekjøringsordninger i hovedsak sett på som et servicetilbud til folk som ønsker å få utført transportoppdrag fordi de ikke har snøscooter selv. I Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er det ingen hyttefelt. De fleste hyttene ligger langt fra vinterbrøytet veg (> 5 km) og de ligger spredt. Enkelte steder ligger også nærmeste parkering og startsted for turen et stykke fra bygda med fastboende. Dette gjør at det anses som upraktisk og lite rasjonelt og stille krav om leiekjøring, og forvaltningsmessig er det liten eller ingen gevinst å hente i form av reduksjon i kjøreomfanget. Lange avstander gjør også at sledelass ofte må begrenses, og bruk av egen scooter oppleves som mer sikkert i forhold til vær- og føreforhold, sykdom, uhell etc. Det legges derfor opp til en dispensasjonspraksis i nasjonalparken som begrenser omfanget med et bestemt antall turer pr privat hytte/seter (mindre turer enn utenfor parken) og innføring av kjørebok (for kontroll).

Bruk av leiekjører krever at tiltakshaver har innhentet tillatelse og at kjøringen føres på tiltakshavers kjørebok. For utleiehytter kan utleier av hytten(e) innhente tillatelse til drifting av utleiehytten(e), herunder transport av proviant/bagasje for leietakere. Transport av proviant/bagasje til utleiehytter skal skje ved leiekjører.

5.1.3. Utleiehytte

Hytter som leies ut i regi av fjellstyrene, Statskog og Værdalsbruket benevnes som utleiehytter. Det vil ikke være tillatt å kjøre med egen snøscooter i forbindelse med leie av

utleiehytte. Unntaket her er når leietaker disponerer bygningen over lengre tid (har vedlikehold osv.) og dokumenterer dette gjennom vedlagt leiekontrakt, åremålskontrakt etc. I disse tilfellene vil leietaker kunne få samme behovsvurdering som eier av privat hytte.

Enkelte private hytter leies ut sesongvis og utleieinntekter kan være av stor betydning for folk som bor i området. Det er rimelig å anta at ei hytte som både brukes av eier og som leies ut, brukes oftere enn de som kun brukes av eier. Behovet for ved, proviant og utstyr vil øke, og behovet for tilsyn og transport vil dermed også øke.

Der utleie er av vesentlig betydning for eiendommen, vil det på lik linje med annen næringsmessig bruk av områdene (for eksempel reindrift, landbruk) bli stilt krav om utarbeidelse av driftsplan for virksomheten. Driftsplanen bør beskrive virksomhetens betydning og omfang og danne grunnlag for den faglige vurdering av nødvendig bruk av snøscooter for innfrakting av bagasje og utstyr. Forvaltningsmyndigheten kan kreve fremlagt næringsoppgave ved behandling av søknaden.

Politisk oppfordres det til næringsmessig utnyttelse av verneområdene (jfr. fjellteksten). Samtidig heter det at reiselivstiltak som forutsetter bruk av motorisert transport innenfor nasjonalparker og andre verneområder bryter med den tradisjon som Norge til nå har hatt som reiselivsnasjon, og som er i strid med gjeldende nasjonalparkpolitikk. Det bør derfor utarbeides en helhetlig og omforent politikk for næringsutvikling i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

5.1.4. Barmarkskjøring og luftfrakt

Bruk av barmarkskjøretøy brukes innen reindrift, ved utfrakting av felt storvilt og til landbruksformål i Skjækerdalen. Utviklingen av barmarkskjøringa er ansett som en av de største truslene for verneområdet, og problemene barmarkskjøringa har med seg skal tas på alvor. Nasjonalparkrådet har en klar holdning til at barmarkskjøringa skal reduseres innenfor Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark. Barmarkskjøring innen reindrift og til landbruksformål krever tillatelse. For utfrakting av felt storvilt se kap 4.6.1 og 4.6.3.

Under verneplanprosessen var det fire tenkte tilfeller der det ble diskutert unntak fra lavtflygingsforbudet og bruk av helikopter/småfly i nasjonalparken. Dette var i forbindelse med reindrift, frakt til de bebodde fjellgårdene på Snåsa, transport av større mengder materialer (som unntakstilfelle i en byggesak) og ved intensiv utleievirksomhet tilsvarende Værdalsbrukets virksomhet.

Bruk av luftfrakt i forbindelse med transportering av bagasje og utstyr til utleiehytte har vært praktisert på Værdalsbrukets eiendom i lang tid. Værdalsbruket AS er den største private grunneieren i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark og de har lange tradisjoner for å drive et intensivt utmarksbasert reiseliv i området. En viktig forutsetning for Værdalsbruket AS har vært at deres næringsvirksomhet kunne fortsette som før også etter at store utmarksarealer på deres eiendom ble vernet. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av luftfrakt i forbindelse med transport av bagasje og utstyr til Værdalsbrukets utleiehytter, jmf tidligere praksis. Det forutsettes imidlertid at det tilstrebes koordinering av den motoriserte virksomheten til andre behov i området, og at omfanget holdes på et minimum.

5.2. Retningslinjer og oppfølging av motorferdsel

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Motorferdsel generelt

- a) Behov for motorisert transport må dokumenteres i søknaden og for bruksberettigede og andre næringsutøvere synliggjøres gjennom driftsplan eller annen form for helhetlig framstilling f.eks distriktsplan. Ved dokumentert behov gjennom driftsplan, kan dispensasjon gis ut driftsplanperioden (inntil 4 år), dog ikke ut over vedtatt forvaltningsplanperiode.
- b) I innvilget dispensasjon skal det settes vilkår for kjøringen.
Eks. på vilkår er fastsetting av trasè, parkering eller endepunkt, minimum transportmengde pr tur, maksimum antall turer, krav til kontakt med oppsyn før turen starter, opplysning om inndragning av løyve ved mislighold m.v.
- c) Forvaltningsmyndigheten kan på oppfordring fra reindriftsforvaltningen (pga. reindriftsfaglige hensyn) stenge områder for kjøring med snøscooter og helikopter. Unntatt her er motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.
- d) En snøscootersesong regnes f.o.m. 1. januar t.o.m. 30. april og fra snøføre legges om høsten og t.o.m. 31. desember samme år.
- e) I alle innvilgede dispensasjoner skal det henvises til eksisterende leiekjøringsordninger.
- f) Kjørebook:
Kjørebooka utfylles før og etter hver tur. Kjørebooka skal være utfylt med startsted og tidspunkt, samt mål (endepunkt) for turen før start. Løyve og kjørebook skal følge med under kjøringen. Kjørebooka sendes forvaltningsmyndigheten etter endt sesong (for å oppdatere statistikk).
- g) Leiekjøring:
I vernesonen må tiltakshaver søke om løyve før leiekjører kan benyttes. Leiekjørers navn oppgis i søknaden.
- h) Sonering
Vernesone:
Dispensasjon for kjøring med snøscooter innenfor vernesonene gis kun for et år av gangen.

Brukssone:
Dispensasjon for kjøring med snøscooter innenfor brukssonene kan gis for inntil 4 år av gangen.

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING forts.

Kjøring til hytter og setre

- a) Det kan tillates inntil 5 turer for kjøring med snøscooter med formål transport av utstyr/bagasje til private hytter og setre (>2,5 km fra brøytet veg). Det kan tillates en dag med formål innkjøring av ved. Alle søknader skal behovsvurderes etter opplysninger i framlagt søknad og det skal ikke gis flere turer enn nødvendig.
- b) Det kan tillates kjøring med snøscooter med formål drift, transport av ved og utstyr til turistforeningens hytter. Kjøringen skal foregå etter framlagt driftsplan og med godkjent leiekjører.
- c) Det kan tillates transport av bagasje og utstyr ved leie av utleiehytte, og til drift med transport av ved og utstyr (gjelder utleiehytter til Statskog, Fjellstyrene og AS Værdalsbruget). Utleier innhenter tillatelse til kjøringen. Antall turer skal vurderes og behandles i driftsplan. Kjøringen skal foregå med godkjent leiekjører.

Fjellgårdene ved Gaundalen og Gjevsjøen

- a) Faste vintertraseer mellom bygda og fjellgårder med fast bosetting kan merkes med bjørkestikker og avmerkes på kart. Merkede vintertraseer:

1. Grønningen – Heinådalen – Gaundalen
2. Grønningen – Langvatnet – Gjevsjøen
3. Skromoen – Seisjødalen – Gjevsjøen

Dette er hovedleier for de fastboende og deres personlig besøkende. Ved kontroll skal de fastboende på fjellgårdene kunne bekrefte at besøkende er invitert, enten ved at besøkende kan forevise e-mail som bekreftelse på dette eller pr tlf.

- b) Fastboende på fjellgårdene vil bli gitt tillatelse til å benytte egen snøscooter langs gamle ferdselsveier (på grunn av sikkerhet, vær- og føreforhold etc.). Aktuelle traseer og omfang avklares med forvaltningsmyndigheten.
- c) Det vil bli gitt tillatelse til å benytte snøscooter for drift av landbrukseiendom ved ubebodd fjellgård i nasjonalparken. Kjøring skal foregå etter merkede vintertraseer. For øvrig gjelder generelle retningslinjer for motorferdsel pkt a-e.

Oppsyn – avgrensning i forhold til annen virksomhet

- a) Presisering av pkt 6.2.a:
Med oppsynsoppgaver menes virksomhet med hjemmel i lov.
- b) Dersom transportoppdraget har andre formål enn naturoppsyn må det søkes egen dispensasjon for disse formålene.

Diverse formål

- a) Behov for motorisert ferdsel til vitenskapelige undersøkelser, samt gjennomføring av skjøtsel- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten, skal i hovedsak skje i form av leiekjøring eller av oppsynsmyndighet.
- b) Det vil ikke bli gitt tillatelse til bruk av snøscooter ved militær øvingsvirksomhet i nasjonalparken. Øvelser som innebærer lavtflyging vil kun tillates når det skjer på tider av året og over områder hvor dyrelivet i området er minst sårbart.
- c) Søknad om motorisert transport for mediaoppdrag behandles etter den generelle unntaksbestemmelsen (§ 4). Transport i forbindelse med opplysning/informasjon som har innhold i tråd med verneformålet kan tillates. Kjøring skal i hovedsak skje i form av leiekjøring eller av oppsynsmyndighet. Tiltak knyttet til media bør legges inn i en helhetlig informasjonsstrategi for området og koordineres gjennom Lierne nasjonalparksenter.

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING forts.

Barmarkskjøring og lufttransport

- a) Økt bruk av barmarkskjøretøy skal ikke forekomme innenfor verneområdene. I områder der barmarkskjøring har vært praktisert bør det foretas en kartlegging av omfang og kjøreskader før videre praksis kan vurderes og fastsettes.
- b) Bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med utøving av reindrift skal begrenses mest mulig. Behov for barmarkskjøring skal stadfestes i godkjent distriktsplan. I innvilget dispensasjon skal det settes vilkår m.h.t. kjøretrase, areal- og tidsavgrensning, arbeidsoppgaver etc. Det skal brukes kjøretøy som er skånsom mot markoverflaten.
- c) Søknad om bruk av luftfartøy i reindriftsnæringen kan regne med positiv behandling av forvaltningsmyndigheten. Det skal settes vilkår m.h.t. områdebruk, tidsrom, arbeidsoppgaver m.v.
- d) Det kan gis tillatelse til lavtflyging og bruk av helikopter i forbindelse med beitedyrledning, ved innfrakting av større mengder materialer/utstyr under tillatt byggeperiode, og i forbindelse med drift av Værdalsbrukets hytte begrenset til to turer pr. år. Søknader som viser koordinering av virksomhet vil bli prioritert.

Tiltak

- 1) Det skal utarbeides et felles system i forbindelse med søknad om kjøring (standard søknadsskjema) og behandling av dispensasjonssøknad (kjørebok) .
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 2) Det vil være en prioritert oppgave å oppnå en fullgod statistikk som omfatter all motorferdsel innenfor nasjonalparken. All motorisert ferdsel skal rapporteres inn etter endt sesong. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 3) Oppsynsmyndigheten skal gi en årlig rapport til nasjonalparkrådet over status og utvikling av motorferdselen i området. Ansvarlig: Oppsynsmyndigheten.
- 4) Det skal arrangeres ei årlig samling av aktuelle aktører for å evaluere og summere opp statistikken og dispensasjonspraksisen. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 5) Det skal foretas en kartlegging av kjøreskader (barmarkskjøring) i verneområdene.
Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 6) Det skal initieres en prosess mellom rettighetshaver (Nordli fjellstyre), brukere, Lierne kommune og forvaltningsmyndigheten for nærmere avklaring om bruk av motorisert kjøretøy i forbindelse med bruk av Almdalshytta. Ansvarlig: Lierne kommune.
- 7) Nasjonalparkrådet skal arbeide for at gode leiekjøringsordninger blir etablert i alle kommuner som ligger innenfor nasjonalparkområdet.

6. Hytter og byggevirkksomhet generelt

DELMÅL HYTTER OG BYGGEVIRKSOMHET

Verneområdet skal forvaltes slik at byggevirkksomheten holdes på et minimum.

Det skal generelt tilstrebes nøkterne løsninger som forutsetter minimal inntransportering av materialer for bygging og framtidig vedlikehold.

Verneforskriften sier at det er et generelt forbud mot nye bygninger innenfor nasjonalparken. Forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon fra verneforskriften til: oppføring av gjerder, hytter/gammer e.l i forbindelse med reindrift. Oppføring av bygninger/anlegg som er nødvendig for å ivareta sørsamisk kultur og næring på sommerboplassene i Hykla og ved Hattjørnin. Gjennoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann eller naturskade. Ombygging og mindre utvidelser av bygninger, enkle hytter/buer i forbindelse med nødvendig oppsyn og gjeting, og enkle naust ved viktige fiskevann. Byggesaker må håndteres som spesifiserte dispensasjoner etter § 3 pkt 1.3. Byggesaker må i tillegg behandles etter plan- og bygningsloven. Eksempelvis vil oppføring av gjeterhytte kreve meldeplikt om den ligger i LNF-område, da gjeterhytte regnes som en del av formålet med LNF-området, mens oppsynshytter og naust krever dispensasjonsbehandling da disse ikke regnes som en del av formålet med LNF-område.

Eksiterende bygningsmasse innenfor nasjonalparken antas å dekke de grunnleggende behovene for landbruk, reindrift og friluftsliv. Man må likevel regne med behov for justeringer og tilpasninger i bygningsmassen over tid. Bruken endrer seg med tida og samfunnsutvikling forøvrig, bygninger tilpasses nye bruksformål eller behov for nye bygninger oppstår. Utfordringen blir å holde omfanget av byggevirkksomheten på et minimum samtidig som nødvendig behov blir tilfredsstillende dekket.

Som bygningseier innenfor nasjonalparken kan man med hjemmel i forskriften:

- Vedlikeholde bygninger i samsvar med tradisjonell byggeskikk

Med vedlikehold menes med jevne mellomrom behov for å foreta utskiftninger på grunn av slitasje, vær og vind og andre påførte skader. Vedlikeholdet skal ikke føre til endring i byggets størrelse eller fasade. At vedlikeholdet skal være i tradisjonell byggeskikk vil si at materialvalg, vinduer, piper, fargesetting etc. følger det som er tradisjonen for området.

Det er ikke foretatt noen fullstendig kartlegging og systematisering av hva som er tradisjonell byggeskikk for området. Dette vil bli foreslått fulgt opp som eget tiltak. Kulturminne-myndighetene bør involveres i forbindelse med registreringsarbeidet slik at man kan oppnå best mulig tverrfaglig resultat av kartleggingen.

6.1. Naust

Oppsetting av enkle naust ved enkelte viktige fiskevann på statsallmenning har vært et viktig tema under forvaltningsplanarbeidet. Problemstillingen er reist i forbindelse med at fjellstyrene i Snåsa og Lierne ønsker å koordinere båtbruken i områder med bra fiske og stor ferdsel. Utleie av båt blir også sett på som et tilretteleggingstiltak for friluftsliv og kan kanalisere en del av ferdselen til områder som ønskes mer brukt og som samtidig tåler økt

utnyttelse. At fjellstyrene har et godt system for sine utleiebåter vil også virke forebyggende på press fra enkeltpersoner om båtlagring i fjellet. Allmennhetens muligheter for å kunne drive et enkelt og tradisjonelt friluftsliv er en del av verneformålet i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Oppsetting av et nytt naust vil uansett være et inngrep i landskapet, og av større betydning enn en eller flere utlagte båter i og med at det ikke like lett kan fjernes. Hva som tar seg best ut i landskapet kan imidlertid diskuteres. I enkelte områder inngår naustene som en naturlig del av bruken av landskapet, mens andre steder er ikke tradisjonene like sterke. Naustets utforming og plassering er også avgjørende for at det skal få en optimal tilpasning til landskapet.

I og med at oppsetting av enkle naust ved enkelte fiskevann kan bli et byggetiltak som kan være aktuelt innenfor nasjonalparken, ønsker man å gi mer utdypende retningslinjer for naust. Oppsetting av enkle naust reguleres av de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene (jfr § 3 pkt 1.3. e.).

Retningslinjer for oppsetting av naust:

Generelle retningslinjer a-h gjelder også for oppsetting av naust.

Det vil kun være aktuelt å sette opp naust der fiske og båtbruk har hatt lange tradisjoner og der dette inngår som et tilbud for allmennheten i forbindelse med utøvelse av et enkelt og tradisjonelt friluftsliv.

Det forutsettes at bygging av naust ikke vil føre til økt motorferdsel.

Alle naust skal bygges i henhold til tradisjonell byggeskikk:

- Naustene skal oppføres i laft eller bindingsverk med trekledning
- Naustene skal utrustes med torvtekte saltak med takvinkel 22 °
- Naustene kan settes opp i to størrelser:
 - Enkeltnaust 1,3 m rafthøyde, 6 m lengde og 3 m bredde
 - Dobbeltnaust 1,3 m rafthøyde, 6 m lengde og 4 m bredde
- Naustene skal ikke være utrustet med vindu eller pipe

Oppsetting av naust innenfor brukssonene skal skje etter en god helhetlig fiske-, båt- og naustpolitikk. Det må bl.a. være en plan for å redusere allerede utlagte båter. Aktuelle vann innenfor brukssonene er Litj-Heggsjøen (Snåsa), Stor-Heggsjøen (Snåsa), Eldbekkskardvatnet (Lierne) og Midtre Blåfjellvatnet (Lierne).

6.2. Retningslinjer og oppfølging av byggevirksomhet

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Byggevirksomhet generelt

- a) I byggesaker innenfor verneområdene følger man definisjonene som blir benyttet i plan- og bygningsloven ved vernetidspunktet.
- b) Det skal legges opp til en streng dispensasjonspraksis i nasjonalparken.
- c) For all byggevirksomhet i verneområda skal det tas hensyn til utforming og plassering slik at man oppnår best mulig løsning i forhold til landskap og lokal byggeskikk. Utforming og plassering av bygninger bør skje i samarbeid med den kommunale bygningsmyndighet.
- d) For alle byggetiltak som innebærer nybygg (jfr. spesifiserte dispensasjonsbestemmelser § 3 pkt 1.3) vil det bli stilt særskilte krav til søker om dokumentasjon av behovet for tiltaket. Alle søknader om nybygg skal opp til behandling i nasjonalparkrådet for uttalelse. Tiltaket kan bli avventet vurdert til neste rullering av forvaltningsplanen.
- e) Ombygging og mindre utvidelser skal tilpasses eksisterende bygningsmiljø, og nye bygninger skal om mulig lokaliseres i tilknytning til eksisterende bygningsmiljø.
- f) Mindre utvidelse regnes som inntil 30 % av eksisterende grunnflate, dog ikke større enn 10 m². Dersom det er mest formålstjenlig, kan det gis tillatelse til frittstående uthus isteden for tilbygg.
- g) Dersom bygninger innenfor verneområdene blir ødelagt av brann eller naturskade skal det gis tillatelse til nytt bygg av samme størrelse.
- h) Det vil bli satt som vilkår i byggetillatelsen at tiltakshaver må dokumentere ferdigstilling ved å legge fram minst tre gode bilder av det utførte arbeidet.

Seterbruk

- a) Restaurering eller ombygging av eldre bygg vil bare være aktuelt når tiltaket ses i en helhetlig landbruksmessig sammenheng med den omkringliggende næringsvirksomheten.
- b) Tiltak som innebærer bruksendring må avklares i henhold til annet gjeldende lovverk.
- c) Vernereglene er ikke til hinder for utleie av husvære. Bruksendring (f.eks fra seter til hytte/utleiehytte) må avklares i henhold til annet gjeldende lovverk.

Gjeterhytter i landbruket

Oppsetting av gjeterhytte er meldepliktig i henhold til plan- og bygningsloven. Ved behandling av søknad til å sette opp gjeterhytte i landbruket vil det bli satt følgende vilkår i tillatelsen:

- a) Gjeterhytter skal ikke overstige 15 m² bebygd areal.
- b) Formålet med oppføring av gjeterhytte skal overholdes strengt. Gjeterhytte kan ikke senere utvides eller endre funksjon.
- c) Dersom formålet med gjeterhytta faller bort, eller gjeterhytta ikke er brukt i henhold til begrunnelsen for oppføringen i en periode på 3 år, kan bygget kreves fjernet.

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING forts.

Oppsynshytter

- a) Det kan godkjennes enkle hytter i forbindelse med nødvendig oppsyns- og skjøtselsvirksomhet. I tillatelsen vil det bli stilt vilkår om at oppsynshytte ikke skal overstige 15 m² bebygd areal. Søknader som viser koordinering mellom ulike virksomheter vil bli prioritert.

Allmennhetens bruk

- a) Det kan godkjennes bygging av enkle naust ved gode fiskevann. I tillegg til generelle retningslinjer pkt a-h gjelder retningslinjer beskrevet i kap 6.1.

Turisthytter

- a) Turisthyttene i verneområdene skal holde en enkel standard. Utvidelser eller ombygginger skal være forankret i annet lovverk.
- b) Behov for økt overnattingskapasitet gjennom turistforeningens virksomhet i nasjonalparken bør dekkes gjennom bruk av eksisterende overnattingsmuligheter og utleiehytter.

Ulovlige bygg og anlegg

- a) Forvaltningsmyndigheten kan kreve ulovlige oppsatte bygg og anlegg fjernet for eiers regning.

Reindrift

Reindriftas behov for hytter/gammer ivaretas gjennom bestemmelser og retningslinjer knyttet til sone S1 og S4 (sone med spesiell tilrettelegging og inngrep). Se for øvrig kap. 2.

Tiltak

- 1) Det skal foretas en kartlegging og systematisering av tradisjonell byggeskikk i området. Informasjon som kommer inn skal brukes til veiledning i forbindelse med vedlikehold, ombygging og utvidelse av eksisterende bygninger. Ansvarlig: **Forvaltningsmyndigheten**, kulturminnemyndigheten.
- 2) Det skal utarbeides en delplan for båt og naust i hele nasjonalparken. Delplanen skal ta utgangspunkt i en god helhetlig fiske, båt og naustpolitikk utarbeidet av rettighetshaverne i den enkelte brukssone. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.
- 3) Det bør utføres en fullstendig kartlegging av bygningsmasse og –formål i verneområdene rundt Blåfjella-Skjækerfjella. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.

7. Kulturminner

DELMÅL KULTURMINNER

Det er et mål å oppnå ei god kulturminneforvaltning som er i tråd med verneformålet og overordna føringer for forvaltning av nasjonalparker. Forvaltningsmyndigheten skal ha en positiv holdning til tiltak som virker positivt fremmende for å ivareta kulturminner.

Kulturminnene i områdene i og rundt Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er mange, men sporene er ofte svake og til dels usynlige. Mange steder må man i tillegg til å kjenne kulturhistorien være kjent med vegetasjonstyper og –sammensetning for å kunne se nyansene og lese spor etter menneskenes tidligere bruk av området.

En av de største utfordringene i forhold til kulturminnevernet vil sannsynligvis være å hindre påføring av skader på grunn av uvitenhet, enten på grunn av manglende kunnskap eller på grunn av manglende informasjon. En av hovedutfordringene vil derfor være å skape forståelse og identitet til landskapet man beveger seg i. Forfall og gjengroing kan også være et problem. For forvaltningen av området vil det være et kontinuerlig behov for å øke kunnskapen om forekomster, status og trusler for kulturminner og –miljø. Det er derfor viktig med systematiske registreringer av kulturminner i området.

Kulturminnelovens bestemmelser gjelder også innenfor nasjonalparkens grenser. Samisk kulturminneråd har myndighet etter kulturminneloven for samiske kulturminner tilsvarende den fylkeskommunen har for det øvrige kulturminnevernet. Sametinget har det overordnede politiske og administrative ansvaret for Samisk kulturminneråds virksomhet, mens Riksantikvaren har det overordnede faglige ansvaret. Det legges opp til et tett samarbeid mellom kulturminnemyndighetene og forvaltningsmyndigheten når det gjelder forvaltning og behandling av enkeltsaker knyttet til kulturminner innenfor nasjonalparkens grenser.

7.1. Retningslinjer og oppfølging av kulturminner

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Kulturminner generelt

- a) Alle saker som kan medføre inngrep i forhold til kulturminner skal legges fram for kulturminnemyndigheten for vurdering. Dette gjelder for eksempel bygningstiltak, etablering og merking av nye stier etc.
- b) Restaurering, dvs tilbakeføring til opprinnelig, dokumentert utførelse av eksisterende bygg og anlegg, bør tillates om ikke sterke hensyn til verneverdiene eller kulturfaglige hensyn sier noe annet. Forvaltningsmyndighetene bør være positive til rekonstruksjoner som tar sikte på å tilbakeføre seteranlegg til komplett tilstand.
- c) Rekonstruksjon av kulturminner som har forfalt hinsides restaurering, som nedraste gammer, tufter uten påstående hus og lignende, skal kun unntaksvis tillates og da bare etter godkjenning fra kulturvernmyndighetene. Forholdet til verneverdiene skal tillegges avgjørende vekt.
- d) Ved vedlikehold/restaurering/ombygging/rekonstruksjon av bygninger med kulturhistorisk verdi og andre kulturminner skal det brukes opprinnelige materialer og håndverksteknikker. Torvtak kan utføres etter dagens bygningstekniske krav.
- e) Når det gis tillatelse til tiltak som forutsetter terrenginngrep skal det settes vilkår om at objekter av kulturhistorisk verdi ikke skades. Eksempelvis skal ikke stein fra gamle tufter, dyregreaver eller lignende brukes i byggevirksomhet.
- f) Når det er ønskelig av hensyn til kulturminnevernet, kan det gis tillatelse til skjøtsel av kulturminnet, som fjerning av vegetasjon og lignende.
- g) Når det av hensyn til særlig verdifulle kulturminner er nødvendig med et vern utover det som verneforskriften gir rom for, bør det vurderes vedtaksfredning etter kulturminneloven.

Tiltak

- 1) Det må etableres samarbeidsrutiner mellom kulturminnemyndigheten, forvaltningsmyndigheten og oppsynsmyndigheten slik at de ulike aktørene til enhver tid kjenner tilstand og utvikling innen verneområdene. Ansvarlig: Nasjonalparkrådet (som koordinator).
- 2) Fagrapporter som er utarbeidet oppdateres og utvides med forvaltningsrettede tiltaksplaner. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten (i samarbeid med Kulturminnemyndigheten.)
- 3) Grunneiere, rettighetshavere, andre brukere og forvaltere av nasjonalparkområdet må få informasjon om hvilke hensyn som må tas for å bevare verdifulle kulturminner. Ansvarlig: **Forvaltningsmyndigheten** (i samarbeid med kulturminnemyndigheten)
- 4) Det skal initieres nye prosjekt på registreringer av kulturminner i området. Ansvarlig: **Forvaltningsmyndigheten** (i samarbeid med kulturminnemyndigheten)

8. § 4 – Generelle dispensasjonsbestemmelser

I verneforskriftens § 4 finner man generelle dispensasjonsregler. Disse er hjemlet i naturvernlovens § 23. I verneforskriften for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark står det i § 4 om generelle dispensasjonsbestemmelser:

"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med fredning krever det, for vitenskaplige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet".

Søknad om dispensasjon etter vernebestemmelsens § 4 behandles av fylkesmannen.

Generelt om praktisering av de generelle dispensasjonsbestemmelsene:

Dispensasjon når formålet med fredning krever det vil være en bestemmelse som vil bli svært lite brukt. Som oftest vil tiltak som blir igangsatt når formålet med fredningen krever det, være forankret i verneforskriften og retningslinjer for slike tiltak er trukket opp i denne forvaltningsplanen. Vanligvis vil forvaltningsmyndigheten selv være ansvarlig for tiltaket, eventuelt delegere ansvaret til andre i henhold til denne forvaltningsplanen.

Dispensasjon for vitenskaplige undersøkelser kan gis når det er nødvendig for forskningen. Dette kan være nødvendig i forbindelse med for eksempel gjennomføring av nasjonale naturovervåkningsprogram eller lignende. Forsknings- eller overvåkningsprogram skal alltid vurderes opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller ulemper forskningen medfører i nasjonalparken. Det kan gis dispensasjon etter § 4 for midlertidige installasjoner for vitenskaplige eller andre spesielle formål etter egen søknad. Det vil bli satt som vilkår at installasjonene ikke gir noen permanente negative effekter på naturmiljøet og tidsfrist for fjerning av installasjonene vil bli gitt. I forbindelse med geologisk forskning/kartlegging kan det gis dispensasjon for uttak av mindre prøver av bergarter, mineraler eller løsmasser. Vitenskapelige undersøkelser tilknyttet kulturvern og kulturminner kommer også inn under dette punktet. Forvaltningsmyndigheten vil pålegge tiltakshaver spesifiserte krav til oppfølging og opprydding. Det skal alltid vurderes om undersøkelsene er forenelig med formålet for nasjonalparken. Forskning og undersøkelser som kan gjøres utenom hekke- og yngletiden skal utføres utenom dette tidsrommet. Alternative områder utenfor nasjonalparken skal vurderes (se for øvrig kap 4 side 87).

Dispensasjon for arbeider av vesentlig samfunnsmessig betydning gjelder for tiltak som ikke ble vurdert eller var aktuelle på vernetidspunktet. Dispensasjon hjemlet i dette punktet under § 4 skal kun gis under helt særskilte forhold av nasjonal betydning. Det vil normalt ikke være tilstrekkelig grunnlag for å innvilge dispensasjon med bakgrunn i denne bestemmelsen i saker som kun har stor lokal eller regional betydning. Med bakgrunn i dette er det lite aktuelt at det gis dispensasjon fra verneforskriften med bakgrunn i denne dispensasjonsadgangen for Blåfjella-Skjækefjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Dispensasjon i spesielle tilfeller når det ikke er i strid med fredningen gjelder hovedsakelig bagatellmessige inngrep/tiltak eller forstyrrelser av forbigående karakter og som er av stor betydning for søker sammenholdt med verneinteressene. Tiltak som gis

dispensasjon fra verneforskriften med bakgrunn i dette må være av en slik karakter at de ikke forringer naturverdiene og/eller kulturminnene eller gir en fremtidig negativ utvikling av disse, samt ikke strider mot formålet med vernet. Tiltak som kan forringe eller ødelegge verneverdiene i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, som for eksempel oppføring av nye bygninger for private formål, vil ikke kunne gis dispensasjon etter denne bestemmelsen.

III FORVALTNINGSSONER

1. Soneinndeling

DELMÅL

Soneinndelinga skal avklare verne- og brukerinteressene innenfor verneområdet i kommende forvaltningsplanperiode. Det skal legges vekt på en reel differensiering med reelle og vesentlige begrunnelser mellom de ulike sonekategoriene uten at dette går ut over verneformålet.

Formålet med soneinndeling er å synliggjøre at man ivaretar verneformålet på best mulig måte og samtidig viderefører/åpner for brukerinteresser der dette kan skje uten negative konsekvenser for vernet. Vern av naturmiljøet er det overordnede målet for alle sonene, og verneforskriften gjelder uavhengig av sonekategori og teiginndeling.

Alle aktørene som har vært involvert i forvaltningsplanarbeidet har vært enige om at en soneinndeling av nasjonalparken er ønskelig. Inndelingen skal bygge på de sonekategoriene som er vanlig innenfor dagens nasjonalparkforvaltning og som er nærmere beskrevet i forvaltningsplanens innledende kapittel 3.5. Et viktig aspekt med soneinndelingen er å få en mest mulig forutsigbar praksis for brukere og forvaltningsmyndighet.

Inndelingen og avgrensningen av de ulike forvaltningssonene har vært en prosess. Enkelte brukerinteresser ønsket store brukssoner, mens andre interesser har vært skeptiske til valget av brukssonene, deres omfang og innhold. Det er lagt stor vekt på involvering av lokale interesser ved utarbeidelse av brukssonene, og prøvd å få til en aksept for de valg som er gjort både i forhold til brukssoneavgrensningen, og ikke minst i forhold til vernesonearealene.

Vernesonen bør i utgangspunktet utgjøre de største arealene i en nasjonalpark. Med det som utgangspunkt, sammen med en konkretisering av den tradisjonelle bruken av området, fikk brukssonene etter hvert en form som foreslått. Nyansene mellom sonekategoriene kan i enkelte områder være små, men likevel viktige for å skape en felles forståelse for at det er ønskelig å forene bruk og vern i den framtidige forvaltningen av området.”

En rekke kriterier er lagt til grunn for valg av sonekategori. De viktigste har vært:

- Hensynet til verneformålet generelt
- Hensynet til samisk kultur og reindrift
- Hensynet til viktige viltområder (hekke- og yngleplasser)
- Lokalisering av hytter og setre og bruken av disse
- Eksisterende landbruk og friluftsliv og ønska bruk for framtida
- Ønsket om enkel og oversiktlig soneinndeling

Avgrensningene mellom sonene er ikke absolutte, og de må derfor betraktes som retningsgivende. Skulle det komme fram opplysninger om verneverdier, kulturminner eller lignende vil hensynet til disse veie tyngre enn soneklassifiseringen. Ny kunnskap i forvaltningen av verneområdet vil danne grunnlaget for justering av soneinndelingen ved senere rullering av planen.

Soneringen skal evalueres i løpet av planperioden slik at eventuelle endringer i soneinndeling

kan gjøres ved revisjon av forvaltningsplanen.

I Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark drives sørsamisk reindrift og de er brukere av hele området uavhengig av sonekategori.

1.2. Vernesone - sone uten tilrettelegging og inngrep

Denne sonekategorien utgjør størsteparten (85 %) av nasjonalparken. I denne sonen skal det være en streng forvaltningspraksis og sonene skal videreføres uten større inngrep. Teigene (teiginndeling V1-V3) er vist i tabell 10 og på kartet er denne sonen vist med grønn signatur.

RETNINGSLINJER	
Vernesone generelt	
a)	Vernesonen skal opprettholdes som områder uten større tekniske inngrep.
b)	Irreversible tiltak kan kun godkjennes innenfor rammene av vernebestemmelsene om det er godtgjort at tiltaket ikke vil ha negative konsekvenser for verneformålet.
c)	Høsting i form av jakt og fiske er tillatt med hjemmel i verneforskriften og reguleres etter viltlov og lakse- og innlandsfiskelov.
d)	Beite skal kunne utøves i vernesonen.

Tabell 10: Vernesonene i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Teig nr	Navn	Avgrensning	Spesielle retningslinjer
---------	------	-------------	--------------------------

V1	Vera-Skjækerfjella- Imsdalsfjellet	Teigen går fra nasjonalparkens grense mot Vera i sør videre mot nord gjennom Skjækerfjella og til Imsdalsfjellet. Teigen avgrenses av brukssone B3 i nordøst.	Gaundalsstien kan skiltes og tilrettelegges for en kulturhistorisk vandring. Det bør vurderes legging av klopper i bløte partier. Det kan merkes vintervei fra Grønningen til Gaundalen fjellgård gjennom Heinådalen. Tilrettelagt ferdsel i form av merkede stier kan vurderes som aktuelt tiltak i området når formålet er å unngå eventuelle konflikter mellom den allmenne frie ferdselen og verneverdiene. Det kan tillates oppkjøring av skiløype i tilknytning til utfartsområdene i Vera. Løypene legges til etablerte og godkjente traseer inn mot utleiehyttene til AS Værdalsbruket og Grunntjønnvollen. Oppkjøring av løype skal foregå av godkjent leiekjører. Det kan tillates forsiktig uttak av ved i og rundt setervollene i Vera (Grunntjønnvollen, Bringsvollen) Veduttaket kan være inntil 2 m³ årlig og skje i en avstand på inntil 300 m fra setra. Veduttak som ikke er knyttet til setervoll skal blinkes. Vedbehov ut over dette kan tillates kjørt inn med snøscooter eller behandles enkeltvis ved utvidet søknad. Det kan gis tillatelse for bruk av snøscooter til utkjøring av saltstein til etablerte saltsteinplasser som ligger inn mot brukssone B1 og som tilhører Skjækerfjella beitelag (bak Breivola, opp mot Kvitrevvola og vest i Storbekkryggen) med tilsvarende føringer som i brukssone B1.
V2	Blåfjella- Bukvassfjellet	Teigen går fra Blåfjellmassivet i sørøst til Brannsfjellet i nord og omfatter størsteparten av de nordlige områdene av nasjonalparken.	Det kan tillates enkle tiltak for å kanalisere ferdselen i området bak utleiehytta til Grong kommuneskoger. Det kan merkes vintervei fra Storåsen til Gjevsjøen fjellgård gjennom Seisjødalen og fra Grønningen over Langvatnet og inn til Gjevsjøen. Tilrettelagt ferdsel i form av merkede stier kan vurderes som aktuelt tiltak i området for å unngå eventuelle konflikter mellom den allmenne frie ferdselen og verneverdiene.
V3	Gressåmoen	Teigen omfatter området tilsvarende tidligere Gressåmoen nasjonalpark.	Ingen spesielle retningslinjer ut over de generelle.

1.3. Brukssoner

Denne sonekategorien finner man i de lavereliggende områdene der det har vært tradisjonell seterdrift, utnyttelse av bruksretter knyttet til beite, jakt og fiske eller hytter. Brukssonen er

inndelt i mindre teiger (se tabell 11). Avgrensningen av teigene er vist på kart med gul skravur og kode B1- B7.

Teigene kan ha spesielle retningslinjer avhengig av formålet med teiginndelinga. De spesielle retningslinjene er avklart gjennom nøye vurderinger gjennom forvaltningsplanarbeidet og viser hvilken bruk man kan tillate i inneværende forvaltningsplanperiode. Spesielle retningslinjer for en teig vil gjelde framfor generelle retningslinjer ved motstrid.

Det vil bli lagt vekt på å heve kunnskapsnivået om hvilke kvaliteter brukssonene har både når det gjelder natur- og kulturverdier.

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

Brukssone generelt

- a) Brukssona skal forvaltes slik at man tar vare på området egenart og verneverdier. Dagens bruk som ikke er i strid med verneformålet kan videreføres.
- b) I områder som er lite sårbare, for eksempel i perioder av året, og/eller når det ikke er i strid med verneformålet, kan man tilrettelegge for naturopplevelser og næringsutvikling. Dette avklares i hvert enkelt tilfelle.
- c) I områder med landbruk- og seterdrift bør forvaltningen stimulere til vedlikehold og bruk gjennom å prioritere særordninger som "SMIL". Opprettholdelse av landbruksdrift i utmarka er viktig for å ta vare på kulturlandskap og plantesamfunn.
- d) Behov for dispensasjon fra vernebestemmelsene for aktiv landbruksdrift i brukssonen dokumenteres gjennom egen driftsplan. Veduttak knyttet til setervoll, eller uttak av inntil 2 m³ i en avstand på 300 meter fra setervoll, kan tillates der dette inngår i godkjent driftsplan. Vedhogst skal foregå før 15. april. Vedbehov ut over dette kan tillates kjørt inn med snøscooter eller behandles enkeltvis ved søknad.
- e) Veduttak til hytter som ligger i parken kan godkjennes der hytta ligger under 500 m.o.h., og for brukssone B6 under 550 m.o.h. Det kan tillates plukkhogst av inntil 2 m³ ved pr. år i hyttas nærområde (omkrets 300 meter fra hytta). Ved kan kun tas ut etter blinking. Vedhogst skal foregå før 15. april. Vedbehov ut over dette kan tillates kjørt inn med snøscooter eller behandles enkeltvis ved utvidet søknad.
- f) Tiltak ut over det som er beskrevet i forvaltningsplanen bør ha en bred og grundig gjennomgang i nasjonalparkrådet før vedtak av forvaltningsmyndigheten. Tiltaket kan bli avventet vurdert til neste rullering av forvaltningsplanen.
- g) For tiltak som det blir gitt tillatelse til skal det settes vilkår som ivaretar hensyn til verneverdier og eventuelle andre brukerinteresser.
- h) Høsting i form av jakt og fiske er tillatt med hjemmel i verneforskriften og reguleres etter viltlov og lakse- og innlandsfiskelov.
- i) Beite skal kunne utøves i brukssonen.
- j) All tillatt aktivitet i området skal vise forståelse for at reindriftsnæringa har store interesser i området.

Tiltak

- 1) Det skal utarbeides nærmere retningslinjer for veduttak rundt de enkelte hyttene i brukssonen. Ansvarlig: Grunneiere, rettighetshaver og **forvaltningsmyndighet**.
- 2) Det skal utarbeides nærmere retningslinjer om tålegrense for et tiltaks størrelse før krav om utredning i henhold til bruk og vern. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten

Tabell 11 : Brukssonene i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.

Teig nr	Navn	Avgrensning	Spesielle retningslinjer knyttet til ulik aktivitet i brukssonen
B1	Skjækerdalen	Teigen omfatter Skjækerdalen og avgrenses i sørøst av T-stien fra Bynavollen og inn til Skjækerdalshytta. I nordøst avgrenses teigen like øst for Langtjønna. T-Stien over Hardbakkfjellet ligger i brukssonen.	I teigen kan det opprettholdes et relativt høgt bruksnivå for landbruksutnyttelse og tradisjonelt friluftsliv. Nødvendig anlegg for landbruksdrift ut over dagens behov, vil bli vurdert i hvert enkelt tilfelle (jmf § 3.pkt 1.3). Det vil bli stilt krav om at gjerdet tas ned når det ikke er i bruk (etter beitesesong) (gjelder ikke setervoll). Det kan gis tillatelse for bruk av snøscooter til utkjøring av saltstein og annet nødvendig utstyr i landbruksformål (jfr egen driftsplan). Dispensasjon for kjøring med snøscooter gis til Skjækerfjella beitelag. Søknader fra enkeltpersoner vil bli henvist til denne ordningen. I forbindelse med behandling og innvilgelse av dispensasjon skal det settes vilkår for kjøringen tilsvarende pkt a-f under retningslinjer for motorferdsel generelt. Skjækerfjella beitelag har ansvar for at nødvendig kjøring blir koordinert og skjer i henhold til framlagt driftsplan. Det kan gis inntil 2 turer i løpet av barmarkssesongen for nødvendig transport av folk og utstyr til seter som i dag brukes i samband med beite (slipp- og sankested). Dispensasjonen gis kun til bruker av aktiv seterrett. Kjøringen skal utføres av kjøretøy som er antatt å være skånsom mot markoverflaten (anbefalt marktrykk < 10-15 kPa) og skal foregå etter etablert trase. Kjøring med 6-hjulning tillates ikke.
B2	Storbrenta	Teigen ligger nordøst for Skjækervatnet og avgrenses av Litlbrenta i sør, utløpet av Reinhorntjønna i nord, vestover til Gomolielva og videre langs høydekote 500 m.o.h.	I teigen kan det opprettholdes et relativt høgt bruksnivå for landbruksutnyttelse. Nødvendig anlegg for landbruksdrift ut over dagens behov, vil bli vurdert i hvert enkelt tilfelle(jmf § 3 pkt 1.3).. Det vil bli stilt krav om at gjerdet tas ned når det ikke er i bruk (etter beitesesong). All nødvendig transport for drift og tilsyn av Storbrenta skal foregå på snøføre. Dispensasjon for kjøring med snøscooter gis til Skjækra sambeitelag, som kan kjøre inntil 5 turer inn til Storbrenta med formål transport av utstyr. Søknader fra enkeltpersoner vil bli henvist til denne ordningen. I forbindelse med behandling og innvilgelse av dispensasjon skal det settes vilkår for kjøringen tilsvarende pkt a-f under retningslinjer for motorferdsel generelt. Skjækra sambeitelag har ansvar for at nødvendig kjøring blir koordinert og skjer i henhold til framlagt driftsplan. Siste kjøredato settes til 20. april.

B3	Heggsjøen- Holden	Teigen følger høydekote 600 m.o.h. vest for Litj-Heggsjøen, rundt Heggsjøen , Lisslivatnet og til Skjelbreidhøgda. Derfra i rett linje ned til utløpet av Grønningselva, over Skjelbreien og ut langs østsida av Kvernelva til Holden. Videre langs østsida av Holden, opp til toppen av Holdeshatten, derfra nordover mot toppen av Raudfjellet.	I teigen kan det opprettholdes et relativt høgt bruksnivå for landbruksutnyttelse, jakt, fiske og friluftsliv. Nødvendig anlegg for landbruksdrift ut over dagens behov, vil bli vurdert i hvert enkelt tilfelle(jmf § 3. pkt 1.3).. Det vil bli stilt krav om at gjerdet tas ned når det ikke er i bruk (etter beitesesong). Det kan tillates enkle tiltak for å kanalisere ferdsele i området og gjøres mindre utbedringer i form av enkle tilretteleggingstiltak på eksisterende ferdseleier. Det kan tillates ei varsom utvikling av området som innfallsport til nasjonalparken (skilting etc.). Tiltakene må ikke komme i konflikt med at området skal binde sammen den nordlige og sørlige delen av nasjonalparken. Det kan gis tillatelse for bruk av snøscooter til utkjøring av saltstein (jfr. driftsplan). Utkjøringen knyttes til Snåsa saubeitelag. Søknader fra enkeltpersoner vil bli henvist til denne ordningen. I forbindelse med behandling og innvilgelse av dispensasjon skal det settes vilkår for kjøringen tilsvarende pkt a-f under retningslinjer for motorferdsel generelt. Snåsa saubeitelag har ansvar for at nødvendig kjøring blir koordinert og skjer i henhold til framlagt driftsplan. I teigen kan det merkes vintervei inn til Gaundalen fjellgård.
B4	Seisjødalen	Teigen ligger i ytre deler av Seisjødalen i Snåsa og avgrenses i øst av Vivassfiskløysa, Seisjøen og Gaupstjønnelva opp mot vernesone V3 (Gressåmoen).	I teigen kan det opprettholdes et relativt høgt bruksnivå knyttet til jakt, fiske og friluftsliv. Det kan tillates ei varsom utvikling av sti- og løypenettet når det er ledd i å kanalisere ferdsele vekk fra andre og mer sårbare områder. I teigen kan det merkes vintervei inn til Gjevsjøen fjellgård.
B5	Gosen- Almdalen	Teigen går fra Eldbekkskardvatnet i vest, over til Almdalen og følger dalen østover til Kjørskardet.	I teigen kan det opprettholdes et relativt høgt bruksnivå knyttet til jakt, fiske og friluftsliv. Området ligger i tilknytning til sentral innfallsport på Lifjellet med parkering og informasjon. Det kan tillates ei varsom utvikling av sti- og løypenettet i området, samt forsiktig tilrettelegging som innfallsport til nasjonalparken. All tillatt aktivitet i området skal vise forståelse for at reindriftsnæringa har store interesser i området. Det vil bli stilt spesielle krav til kompetanse i forbindelse med organisert ferdsel i området og tillatelse til organisert ferdsel i perioden reinen kalver vil ikke tillates.

B6	Fossdalen	Teigen går fra Litjangeltjønna i nord og sørover inn til lonene nedenfor Storosttjønna, derfra over til Fossdalen og videre til toppen av Storklokkklumpen.	I teigen kan det opprettholdes et relativt høgt bruksnivå knyttet til jakt, fiske og friluftsliv. Det kan tillates ei forsiktig tilrettelegging som innfallsport til nasjonalparken.
B7	Nytjønna	Teigen går fra innerenden av Lakavatnet, over til vestre Nytjønna og ned til Ingeldøla. Derfra følges sørsida av Ingeldøla østover. Teigen grenser i øst mot Berglimyra og Klumplifjellet naturreservat.	I teigen kan det opprettholdes et relativt høgt bruksnivå knyttet til jakt, fiske og friluftsliv. Det kan tillates ei forsiktig tilrettelegging som innfallsport til nasjonalparken.

1.4. Sone med spesiell tilrettelegging og tiltak

Dette er mindre avgrensede områder der det er gjort betydelige inngrep før vernet med konkrete formål. Inngrepene skal kunne bestå, og det må derfor tas spesielle hensyn til dette i forvaltningen.

Sonen er inndelt i mindre teiger som skravert rødt på kartet og kodet S1-S4. Det er ingen generelle retningslinjer for disse sonene.

Tabell 12: Soner med spesiell tilrettelegging og tiltak.

Teig nr	Navn	Formål	Retningslinje
S1	Hattjønning	Samisk sommerboplass	Innenfor sonen kan det tillates oppføring av gjerder, hytter/gammer eller lignende i forbindelse med reindrift.
S2	Heggsjøfjellet	Tele-link	Tiltak ut over normalt vedlikehold for linkens funksjon og drift vil kunne få tillatelse etter vernebestemmelsens § 4.
S3	Holden fjellgård	Landbruk Turisme Kultur Friluftsliv	Tiltak ut over normalt vedlikehold for å holde gården i drift og evt videreutvikle et natur- og kulturbasert reiseliv vil kunne få tillatelse etter vernebestemmelsens § 4.
S4	Hykkerneset	Samisk sommerboplass	Innenfor sonen kan det tillates oppføring av gjerder, hytter/gammer eller lignende i forbindelse med reindrift.

1.5. Forvaltning av tilgrensende områder

Forskriftene for nasjonalparken gjelder bare innenfor nasjonalparkgrensen. I områdene opp mot nasjonalparken er det i tillegg til grunneierne og rettighetshaverne kommunene, fylkeskommunen og Fylkesmannen som er ansvarlige for forvaltningen. Det er ikke foreslått soneinndeling av områdene opp mot nasjonalparken. Det forutsettes at arealbruken her blir forvaltet i henhold til plan- og bygningsloven som kommune(del)planer og fylkes(del)planer, og at de føringer som ble foretatt i verneplanprosessen følges opp i kommunenes arealplaner.

Selv om det er forskjellig forvaltningsregime innenfor og utenfor vernegrensen er det viktig å se områdene i sammenheng. Tiltak utenfor nasjonalparken, for eksempel hyttebygging, vil påvirke ferdselen og bruken av områdene innenfor parkgrensen. Samtidig vil tilrettelegging og utvikling av enkelte områder utenfor nasjonalparken kunne gi muligheter for næringsutvikling og turisme. Det er derfor like viktig at tiltak i verneområdene må vurderes i henhold til brukerinteressene i de nærliggende områdene.

1.5.1. Innfallsporter

Det er ingen veier i nasjonalparken, men det går mange veier *inn mot* verneområdene. Avstand fra parkering og inn til vernegrensen varierer, men gjennomsnittlig kan man si at det er fra 1-3 kilometer å gå fra man parkerer bilen og til man er inne i selve nasjonalparken.

Definisjon av en innfallsport:

Begrepet innfallsport er knyttet til et sted der det er naturlig, forventet og ønskelig at turen videre inn i verneområdet starter. Innfallsporten er avmerket på kart og er tilrettelagt med et minimum av informasjon om områdenes natur- og kulturkvaliteter.

Lierne nasjonalparksenter vil være hovedinformasjonssenter for nasjonalparkene i indre Nord-Trøndelag. I tillegg vil man finne generell informasjon om området rundt allerede etablerte turistinformasjoner og servicesteder i kommunene.

RETNINGSLINJER

Tilgrensende områder

- a) Ved forslag om irreversible tiltak i områdene inn mot nasjonalparken skal det vurderes konsekvenser i forhold til verneformålet. På samme måte må tiltak i verneområdene også vurderes i forhold til konsekvenser for verne- og brukerinteressene utenfor grensene.

Innfallsporter

- a) Innfallsportene bør forvaltes i sammenheng med de nærliggende verneområdene.
- b) Innfallsporten ved Grønningen og videre innover langs aksene Skjelbreia-Holden kan tilrettelegges for funksjonshemmede. Aktuelle tilretteleggingstiltak kommende forvaltningsplanperiode er:
 - a. Brygge/båtkomst ved Grubba i Grønningen (utenfor nasjonalparken) med utbedring av eksisterende molo. Området er godt tilrettelagt for allmenn ferdsel i dag.
 - b. Ilandstigningsmulighet fra båt ved fløtningsdammen i Grønningsoset (utenfor nasjonalparken, berøres av rikspolitiske bestemmelser for Raudfjellet) med enkel trebrygge. Enkelt planering av leirplass evt plankebruk. Oppsetting av utedo.
 - c. Ilandstigningsmulighet fra båt ved Holden fjellgård (i nasjonalparken) med enkel trebrygge. Gir god adkomst fra Björkede i Sverige.

Langsiktige tiltak:

- a. Tilrettelegge/utbedre eksisterende sti mellom Grønningsoset og Skjelbreia og mellom Skjelbreia og Holden fjellgård. Ilandstigningsmuligheter med båt i begge ender av Skjelbreia med enkle trebrygger.

Tiltak

- 1) Det skal utarbeides en helhetlig plan for skilting og informasjon helt fra hovedveinettet (E6 etc.) og inn til sentrale og naturlige P-plasser (innfallsporter) inn mot nasjonalparken og tilhørende verneområder. Det skal utarbeides en felles profil på skilt, informasjonstavler etc. Ansvarlig: Nasjonalparkrådet i samarbeid med Lierne nasjonalparksenter
- 2) Innspill på tilretteleggingstiltak for funksjonshemmede ved Grønningen og videre innover langs aksene Skjelbreia-Holden skal bearbeides og presenteres i en delplan.

IV INFORMASJON, SKJØTSEL OG OPPSYN

1. Informasjon

Hovedhensikten med informasjon rundt verneområdene er å veilede slik at man får økt forståelse for verneverdiene i området. Gjennom god og målrettet informasjon vil man sikre at de som ferdes i verneområdene på best mulig måte kan imøtekomme de krav og hensyn som er nødvendig.

St.meld. 62 (1991-92) framhever informasjon om nasjonalparker som et viktig satsningsområde, og på bakgrunn av stortingsmeldingen gikk Miljøverndepartementet inn for at det skulle etableres nasjonalparksentra i tilknytning til 13 eksisterende eller framtidige nasjonalparker i løpet av en tiårsperiode. Lierne nasjonalparksenter er under etablering og senteret vil få en sentral rolle når det gjelder informasjon og veiledning av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark.

Det er ikke utarbeidet noen helhetlig informasjonsstrategi for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark.

RETNINGSLINJER

- a) Informasjonen rundt Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark skal være målrettet, helhetlig, oppdatert og brukervennlig.
- b) Informasjonsarbeidet skal øke forståelsen for vern av arter og områder, og motivere til naturvennlig og hensynsfull ferdsel. For å unngå ferdselsforbud skal informasjon brukes som verktøy til å kanalisere ferdselen utenom sårbare områder.

Tiltak

- 1) Det skal gjennomføres et prosjekt der det utarbeides en helhetlig informasjonsplan for Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark. Ansvarlig: Nasjonalparkrådet (interim), Lierne nasjonalparksenter, DN, SNO og fjellstyrene.

Gjennom prosjektet skal man bl.a.:

Kartlegge ulike behov for informasjon.

Beskrive aktuelle informasjonstiltak:

- Brosjyrer/foldere
- Uteinformasjon i form av informasjonstavler og skilt
- plassering og utforming
- Turkart med informasjon (målestokk 1:100000)
- Nettløsninger

Beskrive holdningen til og bruk av aviser, radio og fjernsyn.

Få en rolleavklaring mellom de ulike aktørene i området.

Etablere koblinger til eksisterende virksomheter, for eksempel offentlige servicekontor, turistinformasjoner etc.

Etablere en helhetlig informasjonsstrategi og avklare ambisjonsnivå og ressursbruk.

2. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten har ansvar for tilstanden og utviklingen i verneområdet. Naturoppsynet skal følge med i utviklingen og gi tilbakemelding om status og trender, slik at forvaltningsmyndigheten får mulighet til å gå inn med konkrete skjøtselstiltak eller endre forvaltningspraksis. Når man snakker om skjøtsel, menes derfor den mer aktive delen av forvaltningen. Skjøtselstiltak kan være reparasjon av skader som skyldes menneskelig aktivitet. Skjøtsel kan også være forebyggende tiltak som settes inn for å aktivt bidra til og opprettholde en ønsket tilstand.

Avfallshåndtering er et kommunalt ansvar (jfr. forurensningslovens § 35). Renovasjon må utføres både som ledd i holdningsskapende arbeid og for å opprettholde områder som trivelige å ferdes i. Grunneiere, fjellstyrer, turistforeningene og turistbedrifter som markedsfører og bruker områdene må ansvarliggjøres i arbeidet med å holde nasjonalparken fri for søppel.

Det er ikke utarbeidet egen plan for skjøtselstiltak eller foretatt en helhetlig registrering av hvor det bør utarbeides slike planer. Noen års forvaltningserfaring vil kunne gi et bedre grunnlag for å vurdere eventuelle behov for slike tiltak. Kunnskapsoppbygging gjennom registreringer, forskningsprosjekter og tilbakemeldinger fra naturoppsynet vil om noen år danne et mer dokumentert grunnlag for disse vurderingene.

RETNINGSLINJER

- a) Planlegging og gjennomføring av skjøtselstiltak må skje i nært samarbeid mellom forvaltningsmyndigheten, grunneiere, rettighetshavere og brukere.
- b) Skjøtsel av kulturminner skal skje i nært samarbeid med og etter anbefaling fra kulturminnemyndighetene.

3. Naturoppsyn

I Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark er det allerede godt fungerende ordninger som ivaretar naturoppsynsoppgaver på flere lovområder. Med et vernevedtak oppstår det nye utfordringer og oppfølgingsoppgaver for naturoppsynet, som får konsekvenser for arbeidet til både eksisterende og eventuelle nye oppsynsordninger. Behovet for styrking av naturoppsynet i et nytt verneområde vil være avhengig av de utfordringer og prioriteringer forvaltningsmyndigheten signaliserer, men må samtidig skje i tråd med prioriteringer fra de bevilgende myndigheter. Et effektivt og faglig dyktig naturoppsyn er viktig for å kunne følge med i utviklingen i verneområdene – både når det gjelder naturtilstanden, bruken av området og for å føre kontroll med at verneforskriftene og eventuelle dispensasjonsvedtak overholdes.

3.1. Formål og intensjoner med naturoppsynet i nasjonalparken

Naturoppsynet skal sammen med forvaltningsmyndigheten medvirke til en bærekraftig bruk av nasjonalparkene og bidra til å sikre at verneformålet ivaretas. I tillegg til å føre kontroll og tilsyn med at vernebestemmelsene overholdes, skal naturoppsynet drive informasjon og veiledning, samtidig som det kan drive skjøtsel, registrering og dokumentasjon. Naturoppsynet vil være en viktig kunnskapsleverandør for å oppdatere forvaltningsmyndigheten om tilstanden i nasjonalparken.

Naturoppsynsaktørene (fjelloppsynet, SNO og politiet) vil vektlegge og få til en samordnet og målrettet bruk av de samlede oppsynsressursene, og i den sammenheng i størst mulig grad tilstrebe å utøve en helhetlig og multifunksjonell rolle ute i felt.

3.2. Status og utfordringer

3.2.1. Naturoppsynsbegrepet

Naturoppsynsbegrepet deles inn i forvaltningsmessige tilsynsoppgaver og politimessige oppgaver. De forvaltningsmessige naturoppsyns-/tilsynsoppgavene har nasjonalparkforvaltningen ansvaret for, og de utføres av SNO eller fjelloppsynspersonell på oppdrag fra SNO (tjenestekjøp). De politimessige oppgavene har politiet ansvar for, og de utføres av politiet eller oppsynspersonell som er tildelt begrenset politimyndighet (BP).

Det er et skille mellom de to oppsynsbegrepene hva rolle, ansvar, myndighet og hjemler angår, men de har til dels overlappende oppgaver innenfor forebyggende virksomhet som omhandler tilsyn/kontroll, informasjon og veiledning i forhold til lover og forskrifter.

3.2.2. Aktører

Naturoppsynet i Blåfjella Skjækerfjella nasjonalpark utføres av flere aktører med ulike lovgrunnlag og roller:

- ⇒ Statens naturoppsyn (SNO)
- ⇒ Politiet
- ⇒ Fjelloppsynet
- ⇒ Grunneierlag mv med egne oppsyn

Statens naturoppsyn (SNO):

SNO er opprettet i medhold av naturoppsynsloven for å ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet. SNO er miljøvernforvaltningens feltapparat og har ansvaret for tilsynet med nasjonale miljøverdier, herunder nasjonalparker og andre verneområder.

Oppgavene er beskrevet i naturoppsynslovens §§ 1-2, og omfatter i verneområdene både tilsyns- og kontrolloppgaver, informasjon og veiledning og praktiske tiltak som eksempelvis skjøtsel, tilretteleggingstiltak og vedlikehold av skilt og merking. Kontrollarbeidet utføres i nært samarbeid med politiet. SNO kan tildeles begrenset politimyndighet, og under utøvelse av BP er oppsynet direkte underlagt lokalt politi. SNO samarbeider med fjellstyrenes oppsyn om oppgaveutførelsen, bl a gjennom tjenestekjøp.

Politiet:

Politiets oppgaver, ansvar, rolle og myndighet er uavhengig av om et areal får status som verneområde. Politiet har ansvar for all kriminalitetsbekjempelse, herunder ansvar for å føre kontroll med at gjeldende bestemmelser på naturforvaltningsområdet respekteres. Politiets kriminalitetsbekjempelse består blant annet av følgende elementer: Forebyggende arbeid, tilstedeværelse, veiledning/informasjon, konfliktdempende arbeid, lovhåndhevelse/kontroll, etterforskning og iretteføring.

Politiet har i tillegg et koordineringsansvar for øvrige oppsynsordninger når det gjelder utøvelse av politimyndighet og politirettet arbeid. Med bakgrunn i analysen av de til enhver tid gjeldende behov og tilgjengelige ressurser vurderer politiet nivået på den politimessige innsatsen og hvilken type innsats som skal iverksettes. I tillegg vil politiet følge opp akutthendelser i form av etterforskning. Politiet har i tillegg ansvar for andre politimessige oppgaver enn de rent oppsyns- og miljørelaterte. Eksempler på dette er ro og orden, redningstjeneste og øvrige strafferettslige brudd.

Fjellstyrene:

Fjellstyrene kan opprette naturoppsyn i statsallmenninger iht Fjellevens § 36, og fjellstyrene i Nordli, Sørli og Snåsa har opprettet en helhetlig naturoppsynsordning for all statsallmenning i Lierne og Snåsa kommuner. En inngått samarbeidsavtale mellom fjellstyrene sørger for en samordnet og helhetlig bruk av oppsynsressursene over statsallmenningsgrensene.

Fjelloppsynet har ansvaret for å ivareta rettighetshavers privatrettslige forhold, samt utfører et totaloppsyn for å sikre viktige lokale og nasjonale samfunnsinteresser i statsallmenningene på vegne av Staten som grunneier (jfr. rolleavklaring om naturoppsyn i statsallmenninger). Fjelloppsynet kan tildeles begrenset politimyndighet, og ved utøvelse av BP er fjelloppsynet direkte underlagt politiet.

Grunneiere med egne oppsyn/tilsyn:

En del større grunneiere i området har egne tilsynsordninger med egen grunn, men som i mindre grad vil være aktuelle i forhold til de offentligrettslige oppgavene i nasjonalparken.

3.2.3. Naturoppsynets hovedoppgaver og faglige utfordringer ift verneformålet

Naturoppsynet sin oppgave er å ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet. Det er en utfordring og forutsetning at naturoppsynet har lokal forankring og at det er gode samarbeidsrelasjoner mellom de ulike naturoppsynsordningene. Samarbeidet mellom SNO og fjelloppsynet er regulert gjennom samarbeidsavtale mellom Norges Fjellstyresamband og SNO.

Fjelloppsynsordningene skal fortsatt ha en bærende rolle i statsallmenningene, og en vesentlig del av merbehovet for oppsyn knyttet til opprettelsen av nye nasjonalparker vil skje som kjøp av tjenester fra lokale, godt fungerende oppsynsordninger, herunder fjelloppsynet i Snåsa og Lierne.

SNO vil ha et koordineringsansvar for nasjonalparkoppsynet hva angår de forvaltningsmessige tilsynsoppgavene og vil delta i praktisk oppsynsarbeid på statsallmenningene, hovedsakelig ut fra behovet for å ivareta en helhetlig samordning og faglig styring av statlig naturoppsyn i nasjonalparken.

NATUROPPSYN

I Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark vil følgende hovedoppgaver og tema for naturoppsynet i området være særlig aktuelle:

- Holde oppsyn/oversikt med status over natur- og kulturverdiene i området, med spesiell vekt på sårbare og trua arter, og registrering av nye arter.
- Formidle kunnskap om verneverdier, verneregler og forvaltningsprinsipper til lokalbefolkningen og andre brukere/besøkende i området.
- Dokumentere ferdsel og holde oversikt over utviklingstendenser i bruken av området.
- Holde tilsyn med og veilede aktivitet og ferdsel som kan forstyrre dyrelivet i området.
- Forebygge fauna og miljøkriminalitet (primært rovfugler og andre sårbare arter).
- Gjennomføre tilretteleggingstiltak etter avtale med eller på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten.
- Gjennomføre økologisk skjøtsel og skjøtsel av kulturminner på oppdrag fra forvaltningsmyndigheten.
- Føre tilsyn og utføre eventuelt vedlikehold med blant annet informasjons- og grense- og oppmerkmingsmateriell i verneområdet og diverse tilretteleggingstiltak mv.
- Følge opp utviklingen ift bruk av kjørespor og veier.
- Holde tilsyn med motorisert ferdsel i verneområdene (både snøscooter og barmark)
- Kontrollere, rapportere og reagere på brudd på verneforskrift og annet lov-/regelverk.
- Kontrollere at dispensasjonsvedtak fra vernebestemmelsene etterleves
- Følge opp avfallshåndtering og eventuelt forsøpling osv i verneområdene.
- Kommunisere resultatet av kontroller og påpeke utfordringer i forhold til dette overfor forvaltningsmyndigheten.

Retningslinjer for samhandling og informasjonsflyt for naturoppsynet i verneområdene

- a) Den samla oppsynsvirksomheten i området må koordineres mest mulig. I denne sammenhengen forstås oppsynsbegrepet i en utvidet forstand; dvs også informasjon, skjøtsel og registrering innenfor verneområdene.
- b) Naturoppsynsaktørene skal ha kopi av eventuelle dispensasjonsvedtak fra vernebestemmelsene. Alle dispensasjoner må så langt som mulig være kontrollerbare av oppsynet. På denne måten kan oppsynet følge opp vedtaket gjennom kontroller i felt.
- c) Naturoppsynet skal holde egen bruk av motorisert transport på et minimum, og samordne sitt transportbehov med andre så langt dette er mulig.

Tiltak

- 1) Det etableres rutiner for bestillingsdialogen mellom forvaltningsmyndigheten og SNO (og ved behov møter med de ulike oppsynsordningene i området), slik at en i fellesskap kan prioritere aktuelle oppgaver for naturoppsynet. Ansvarlig: SNO
- 2) Det etableres rutiner for informasjonsutveksling mellom naturoppsynet og forvaltningsmyndigheten om forhold som kan være av betydning, inklusive årsrapportering om forvaltningsmessige forhold til forvaltningsmyndigheten. Ansvarlig: SNO

4. Registrering av miljøstatus. Kunnskapsoppbygging.

I målsettingen for forvaltningen av området heter det at ” Det skal legges vekt på langsiktige perspektiver, og samarbeid og kunnskapsoppbygging skal prioriteres slik at man til enhver tid står best mulig rustet til å treffe riktige avgjørelser i forvaltningen av området.” Ei kunnskapsbasert forvaltning av verneområdene forutsetter tilgang på målretta og faglig god informasjon om natur- og kulturminnefaglige forhold. Kunnskap om bruken av områdene og forholdet mellom bruken og verneverdiene er også viktig i den daglige forvaltningen av området.

I rapporten som beskriver naturverdier innen planområdene for nasjonalpark (rapport nr 4-1998) er det i litteraturlista henvist til 42 publiseringer om tema botanikk, 37 publiseringer om dyreliv, 5 om kvartærgeologi, 3 om ferskvannsbiologi og hydrografi og 15 publiseringer under kategori diverse. Naturkvalitetene og -verdiene i området er store. Men i rapportene kommer det fram at enkelte områder i nasjonalparken er godt undersøkt, mens kunnskapen på andre områder er dårlig og delvis mangelfull. Særlig innen botanikk og zoologi er det store arealer som ikke er undersøkt grundig av fagfolk. Også innen kulturminnefaget er det store områder med ukjent status.

Det vil bli ei stor utfordring for forvaltningen å få tilstrekkelig relevant kunnskap som vurderingsgrunnlag i konkrete saker og det må tas høyde for at forvaltningen i mange tilfeller må treffe vedtak på grunnlag som ikke vil være fullgode. På sikt må det imidlertid være et mål å bygge opp kunnskapsbasen i området. Dette må gjøres både gjennom større forsknings- og hovedfagsarbeid men også gjennom konkrete registreringer og undersøkelser utført på oppdrag av forvaltningen.

Samtidig er det viktig at forskningsaktivitet ikke medfører økt press på verneverdiene. Det må være et mål for forskningen at forstyrrelse av dyrelivet, motorferdsel og tekniske inngrep i verneområdene holdes på et minimumsnivå. I denne sammenheng er det viktig å være bevisst på hvilken signaleffekt ulike tiltak i forbindelse med forskning gir til samfunnet for øvrig. Dette innebærer at søknader om forskningsaktivitet skal vurderes på samme måte som øvrige søknader i verneområdene.

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

- a) De generelle vernebestemmelsene (landskapet, plante- og dyrelivet, ferdsl, motorferdsel, og forurensning) gjelder også for alle former for undervisning, forskning eller vitenskapelige undersøkelser.
- b) Forskning som vurderes å være i konflikt med vernebestemmelsene skal søke forvaltningsmyndigheten om særskilt tillatelse (jfr. vernebestemmelsens § 4). Slik aktivitet skal være i regi av utdannings- eller forskningsinstitusjon. Søknader som viser til god ivaretagelse av følgende punkter (et eller flere) vil bli prioritert:
 - fagområdet har spesiell betydning/relevans for forvaltningen
 - forskningen foregår på ulike aktiviteter der effekten kan ha innvirkning på verneformålet. Viktig her er arealer knyttet til brukssonene.
 - forskningen foregår på tilretteleggingstiltak som reduserer skadevirkninger
 - prosjektene er en del av nasjonale eller internasjonale forsknings- eller overvåkingsprosjekter
 - prosjektene som innebærer samarbeid med det lokale oppsynet
- c) Undervisning og forskning som kan gjennomføres med tilnærmet samme verdi utenfor verneområdene skal kanaliseres dit.

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING forts.

Tiltak

- 1) Det skal utarbeides en prioritert oversikt over fagfelt og – områder som det hadde vært ønskelig med mer kunnskap om. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten.

5. Økonomi og ressursbruk

Forvaltningen av Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark skal de fire første årene utprøves med sterk lokal medvirkning, og forvaltningsmyndigheten er tredelt mellom reindriftsforvaltningen, kommunene og fylkesmannen. Nasjonalparkrådet skal ha en sentral rolle i forsøksperioden.

En aktiv forvaltning av verneområdene krever ressurser. Personer skal ta seg av saksbehandling, det skal drives informasjon, oppsyn og utføres tilretteleggingstiltak. I tillegg skal man holde møter mellom aktørene, gjennomføre befaringer og bygge opp kunnskap og kompetanse.

For å få en god og effektiv forvaltning av verneområdene er det viktig at ambisjonsnivået for forvaltningen står i forhold til tilgjengelige ressurser for forvaltnings- og oppsynsarbeid. Ressurser til saksbehandling må veies opp mot behovet for å se på de store linjene for utvikling i verneområdene. For sterk fokus på enkeltsaker kan lett føre til at man mister det helhetlige perspektivet i verneområdene. I og med at det er mange aktører involvert i forvaltningen av Blåfjella-Skjækerfjella er det spesielt viktig at man er bevisst de ressurser man har til rådighet, samordner disse og foretar en prioritering av hvilke oppgaver som er viktigst.

5.1. Saksbehandling

Forvaltningsmodellen for Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark baserer seg på at myndighetsutøvelsen deles mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, kommunene Grong, Lierne, Snåsa, Steinkjer og Verdal og Reindriftsforvaltningen i Nord-Trøndelag (se kap 3.3). Det er DN som foretar ansvarsfordelingen og delegerer forvaltningsansvaret til den enkelte.

I forvaltningsplanen er det ikke utarbeidet retningslinjer for saksbehandling. Hovedårsaken til det er at ansvarsfordelingen mellom myndighetsutøvere har vært uklar. Forvaltningsmyndighetene bør imidlertid utarbeide felles retningslinjer for saksbehandlingen i verneområdet. Hvem skal ha kopi av vedtak, hvilke type søknader krever befarung i felt, hvilke saker og hvem skal høres før vedtak kan fattes osv. er spørsmål som man bør få en nærmere avklaring på.

RETNINGSLINJER OG OPPFØLGING

- a) Forvaltningsmyndigheten må til enhver tid vurdere hvordan man innenfor tildelte rammer best mulig kan oppnå formålet med verneområdene.
- b) Det skal legges opp til rasjonelle og effektive arbeidsmåter i forvaltningen av verneområdene, samtidig som viktige oppgaver blir behandlet på en grundig måte.

Tiltak

- 1) For å synliggjøre hvilke oppgaver man vil prioritere det kommende året, skal det lages årlige budsjett- og handlingsplaner for forvaltningsorganene sin virksomhet i verneområdene. Planene skal legges fram for nasjonalparkrådet for uttalelse. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten, oppsynsmyndigheten.
- 2) Det skal utarbeides retningslinjer for saksbehandling etter verneforskriften. Forslag til retningslinjer legges fram for nasjonalparkrådet for uttalelse. Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten v/ fagforum.
- 3) Det bør arrangeres et fagseminar med tema "Forvaltning av verneområder". Ansvarlig: Forvaltningsmyndigheten v/fagforum.

V. OPPSUMMERING OPPFØLGENDE TILTAK

I forvaltningsplanen er det forslag om en rekke oppfølgende tiltak. I dette kapittelet er alle foreslåtte tiltak samlet i tabellform og gitt en prioritering for gjennomføring kommende forvaltningsplanperiode. Alle tiltak som er foreslått er i utgangspunktet viktige, men i denne fasen av arbeidet er det lagt vekt på tiltak som vil bidra til en best mulig etablering av forvaltningsmodell, samt viktige tiltak med informasjon ut mot brukerne.

I tabellen skilles det på tre ulike kategorier tiltak: gjentatte hendelser for forvaltningsmyndighet, tiltak knyttet til nye rutiner i saksbehandlingen (forvaltningsrettede tiltak), og prosjektrrettede tiltak. For hvert tiltak er det gjort en prioritering fra 1-3, der 1 er høyeste prioritering (gjennomføres først) og 3 er lavest prioritering (langsiktige tiltak).

1.1. Gjentatte/årlige hendelser

Pri	Beskrivelse av tiltak	Se forvaltningsplan
1	Legge fram forslag til årlige budsjett- og handlingsplaner for nasjonalparkrådet	Del IV Kap 5
1	Merke vinterleier inn til Gaundalen og Gjevsjøen	Del II Kap 4.3
1	Oppdatere årlig statistikk for all motorferdsel	Del II Kap 5.2
1	Arrangere årlig samling for å evaluere og summere opp motorferdselstatistikk og dispensasjonspraksis	Del II Kap 5.2
1	Stimulere til å synliggjøre områdets verneverdi i forbindelse med rullering av distriktsplanene	Del II Kap. 2.4
3	Motivere grunneiere, rettighetshavere og fjellstyrer til å utarbeide driftsplaner	Del II Kap 3.3
3	Stimulere til vedlikehold og bruk av landbruk- og seterdrift (SMIL)	Del II Kap 3.3
3	Arbeide for å etablere gode leiekjøringsordninger (snøscooter)	Del II Kap 5.2

1.2. Forvaltningsrettede tiltak (saksbehandling)

Pri	Beskrivelse av tiltak/prosjekt	Se forvaltningsplan
1	Utarbeide informasjonsbrosjyre med tema organisert ferdsel i verneområdene	Del II Kap 4.2.2
1	Etablere gode samarbeidsrutiner mellom kulturminnemyndighetene og vernemyndighetene	Del II Kap 7.1
1	Utarbeide felles system for søknad om kjøring og behandling av dispensasjonssøknad (motorferdsel)	Del II Kap 5.2
1	Utarbeide informasjonsbrosjyre om krav til søknad og saksgang i byggesaker i verneområdene	Del II Kap 6.2
3	Utarbeide standard skjema for søknad om tillatelse til organisert ferdsel	Del II Kap 4.2.2

1.3. Prosjektrettede tiltak

Pri	Beskrivelse av tiltak/prosjekt	Se forvaltningsplan
1	Utarbeide helhetlig informasjonsplan	Del IV Kap 1
1	Merke vernegrensene	Del IV Kap 2
1	Gjennomføre et fagseminar med tema "Naturbasert reiseliv i tilknytning til verneområder"	Del II Kap 4.2.2
1	Det skal utarbeides en helhetlig og omforent politikk for næringsutvikling i tilknytning til Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark.	Del II Kap 4.2.2
1	Foreta en fullstendig kartlegging av bygningsmasse- og formål	Del II Kap 6.2
1	Foreta en kartlegging av kjøreskader (barmarkskjøring)	Del II Kap 5.2
1	Det skal utarbeides en delplan med tema båt og naust	Del II Kap 6.2
1	Kartlegge og systematisere den tradisjonelle byggeskikken i området	Del II Kap 6.2
2	Gjennomføre et fagseminar med tema "Utnyttelse av beiteressurser i utmarka – øvre tålegrense antall beitedyr"	Del II Kap 3.3
2	Innspill på tilretteleggingstiltak for funksjonshemmede ved Grønningen og videre innover langs aksene Skjelbreia-Holden skal bearbeides videre	Del III Kap 1.5.1
2	Det skal initieres en prosess mellom rettighetshaver, brukere, kommune og forvaltningsmyndighet i forbindelse med bruk av motorisert kjøretøy til Almdalshytta	Del II Kap 5.2
2	Initiere nye prosjekt på registreringer av kulturminner i området	Del II Kap 7.1
2	Utarbeide en oversikt over fagfelt- og områder det hadde vært ønskelig med mer kunnskap om	Del IV Kap 4
2	Utarbeide turkart for verneområdene	Del II Kap 4.1.1
3	Oppdatere status på merkinga av stiene og ferdselsleiene	Del II Kap 4.3.1
3	Fokusere på trusselen om spredning av nye arter i ferskvann. Informasjon.	Del II Kap 4.6.3

Litteraturliste

Bade, T-A. (1991). Flerbruksplan. Steinkjer Kommuneskoger Ogndalsbruket. Vedtatt i kommunestyret sak 153/91. Steinkjer kommune.

Bang-Andersen, S. (2003). Southwest Norway at the Pleistocene/Holocene Transition: Landscape Development, Colonization, Site Types, Settlement Patterns. Norwegian Archaeological Review, Vol. 36, No. 1, 2003.

Bjerck, H. B (1994). Nordsjøfastlandet og pionerbosetningen i Norge. Viking LVII, 25-58, Oslo.

Bjørkhaug, H, m.fl. (1998). Kartlegging av lokale bruksinteresser og forvaltning i de foreslåtte verneområdene Verdal-Snåsa-Lierne samt Hartkjølen. Rapport R-7/98. Senter for bygdeforskning.

Direktoratet for naturforvaltning (2001). Områdevern og forvaltning. DN-håndbok nr 17 – 2001.

Falleth, E. I (2005). Evaluering av forvaltningsforsøket i Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark. Årsrapport. NOTAT 2005:111. Norsk institutt for by- og regionforskning.

Fjellheim, S (1998). Samiske kulturminner innen planområder for nasjonalpark i Nord-Trøndelag, Nordland (Børgefjell) og Sør-Trøndelag (Roltdalen). Rapport nr. 1. 1998. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Gaundal, J. (2002). Bygdaveien. Stien fra Imsdalen til Gaundalen.

Innst.O.nr.64 (1995-1996). Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om statlig naturoppsyn.

Innst.O.nr.69 (1994-1995). Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om statlig naturoppsyn samt endringer i lov om naturvern og lov om viltet.

Innst.S.nr.220 (1995-1996). Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om opptrapping av barskogvernet fram mot år 2000 (Barskogmeldingen).

Innst.S.nr.124 (1992-93). Innstilling fra kommunal- og miljøvernkomiteen om ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge.

Lillemark, A (1999). Nærings- og bruksinteresser innen arbeidsgrensene for nasjonalpark i Lierne. 1999. Lierne kommune.

Karlsen, S. (1998). Naturverdier innen planområdene for nasjonalpark. Rapport nr. 4. 1998. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Martens, N.(1906). Skogliv.

Martinsen, G. (1987). Snarefangst i Sørli – En tradisjonsrik attåttnæring. Semesteroppgave i historie. Universitetet i Trondheim.

Miljøverndepartementet, Kommunenes Sentralforbund, 2001. ”Styrking av det kommunale miljøvernarbeidet. Om ansvars- og myndighetsfordeling på miljøvernområdet.”

Nord-Trøndelag Fylkeskommune (1989). Nyere tids kulturminner i Lierne kommune.

NOU 1986. Ny landsplan for nasjonalparker.

Nygård, B. O. (1998). Fjell- og myrslåtter i Verdal. Rapport nr. 2. 1998. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Prestbakmo, H. (1998). Konsekvenser for reindrift/samisk næring ved opprettelse av nye nasjonalparker m.v. Rapport nr. 5. 1998. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

Statskog (2003). Reguleringsplan for Andorsjøen naustområde. Storåsen statsallmenning. 2003. Statskog Sør-Norge.

Steinkjer kommuneskoger (2002). 100 år i utvikling. Fra Ogdalsbruket til Steinkjer Kommuneskoger Ogdalsbruket KF.

Stenvik, L. F. (2003). Iron Production in Scandinavian Archaeology. Norwegian Archaeological Review, Vol. 36, No. 2, 2003.

St.meld. nr. 25 (2002-2003). Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. MD.

St.meld. nr. 19 (2001-2002). Nye oppgaver for lokaldemokratiet – regionalt og lokalt nivå. KRD.

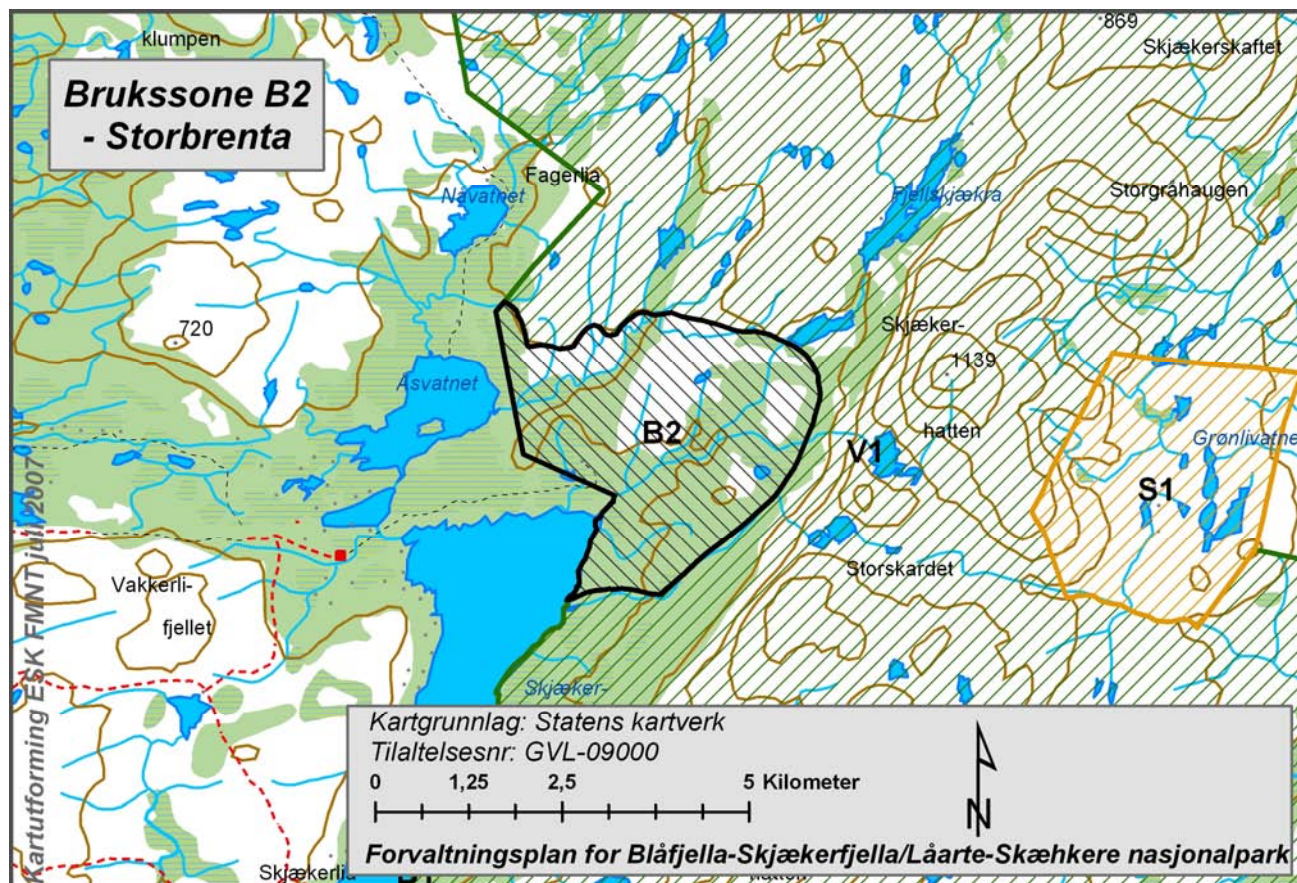
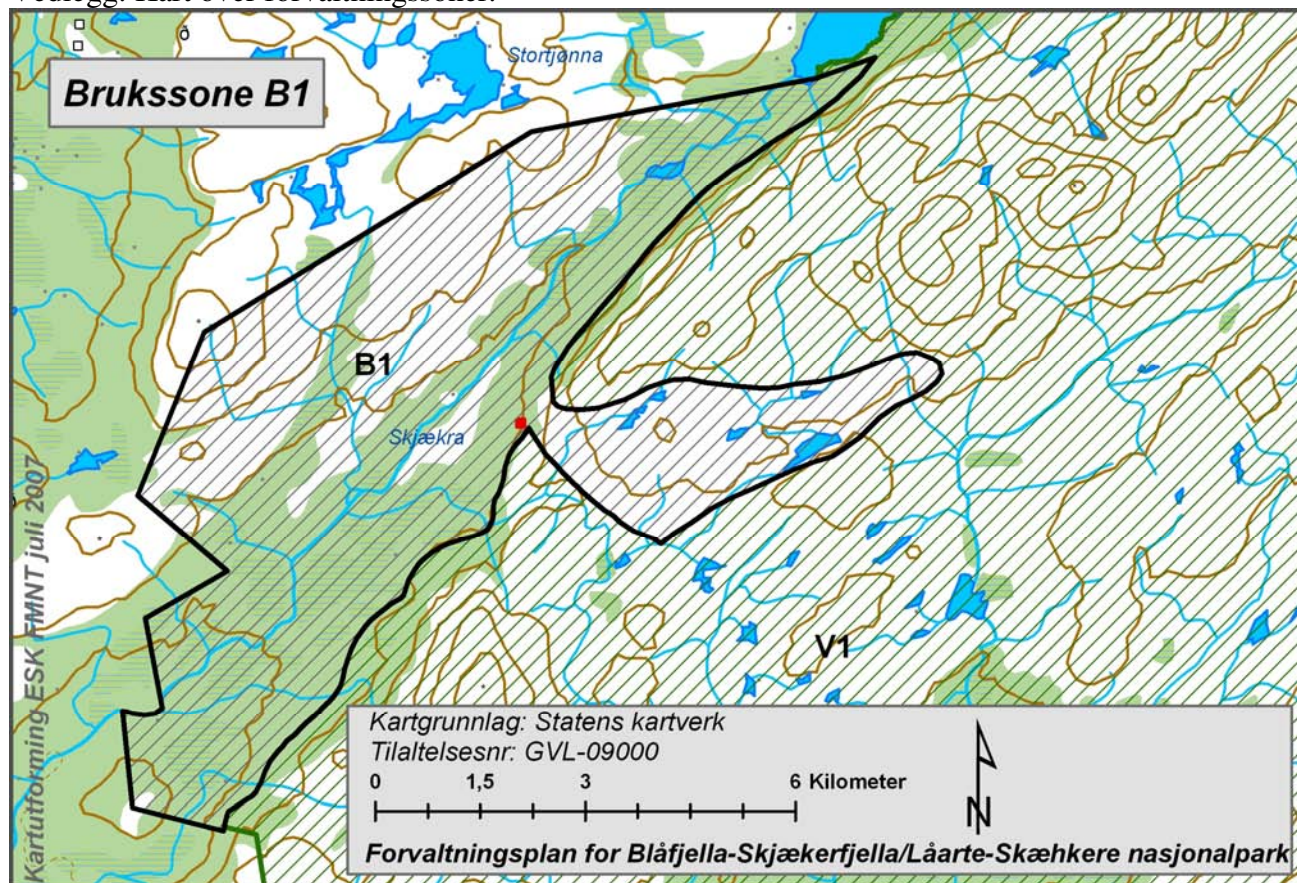
St.meld. nr. 39 (2000-2001). Friluftsliv. En veg til høgare livskvalitet. MD.

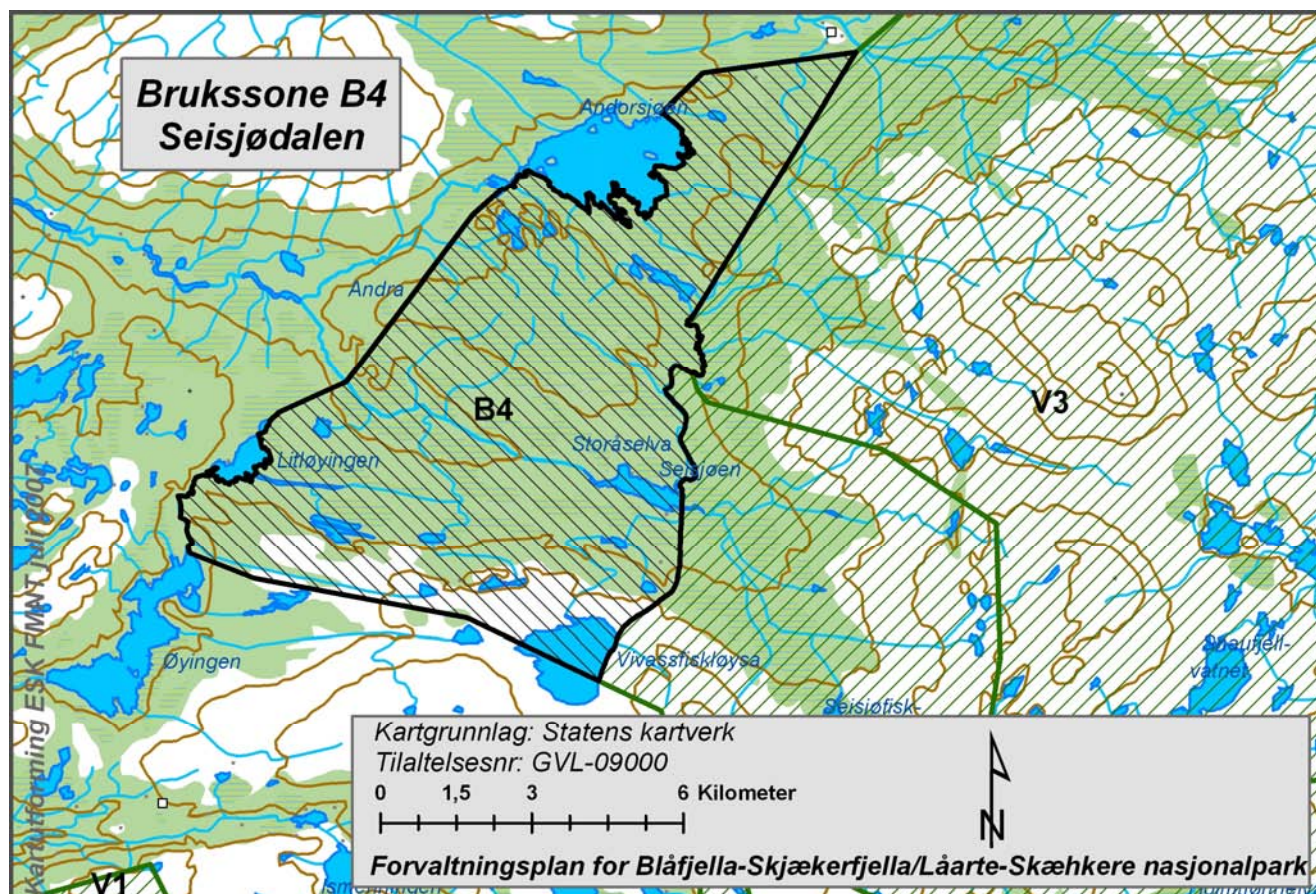
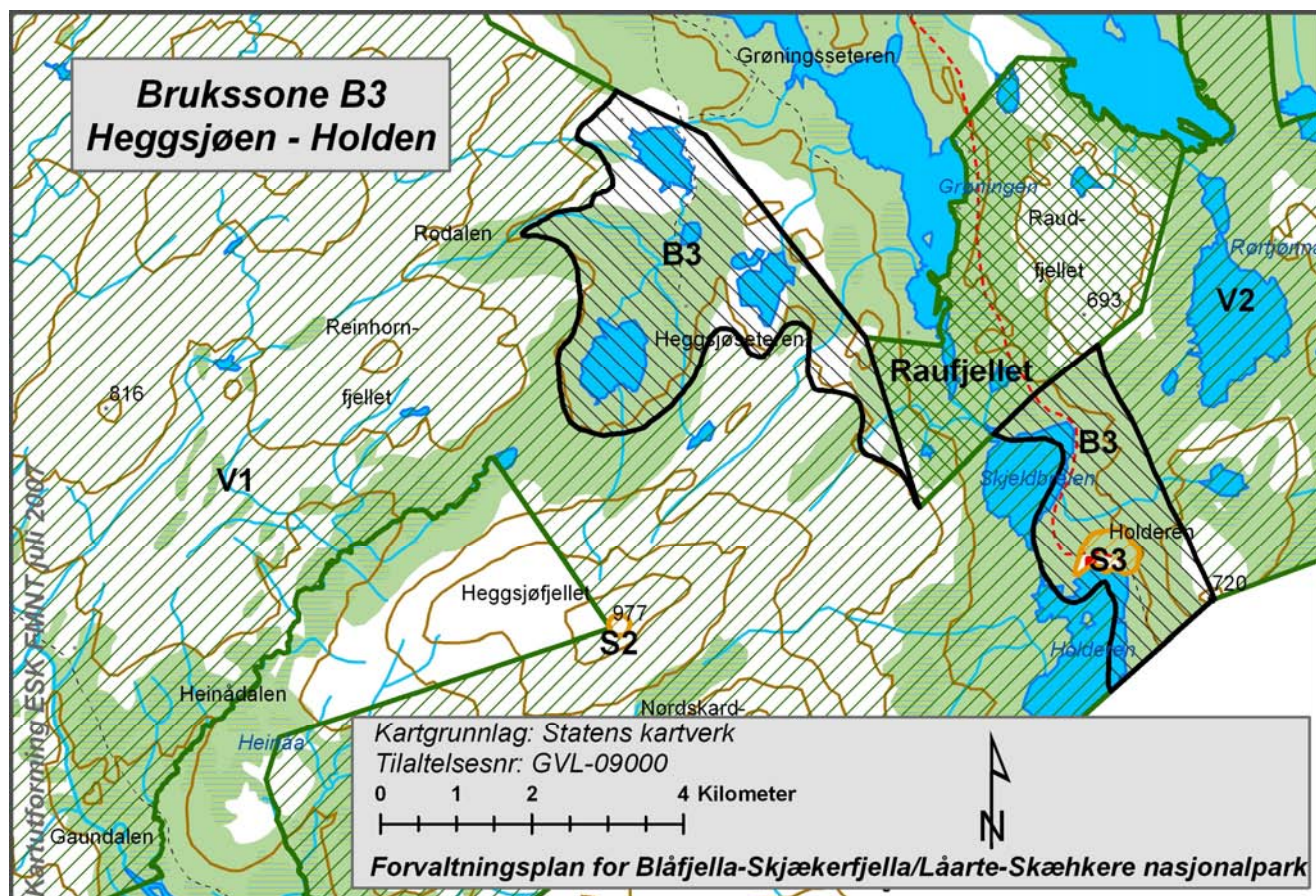
St.meld. nr. 62 (1991-1992). Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. MD.

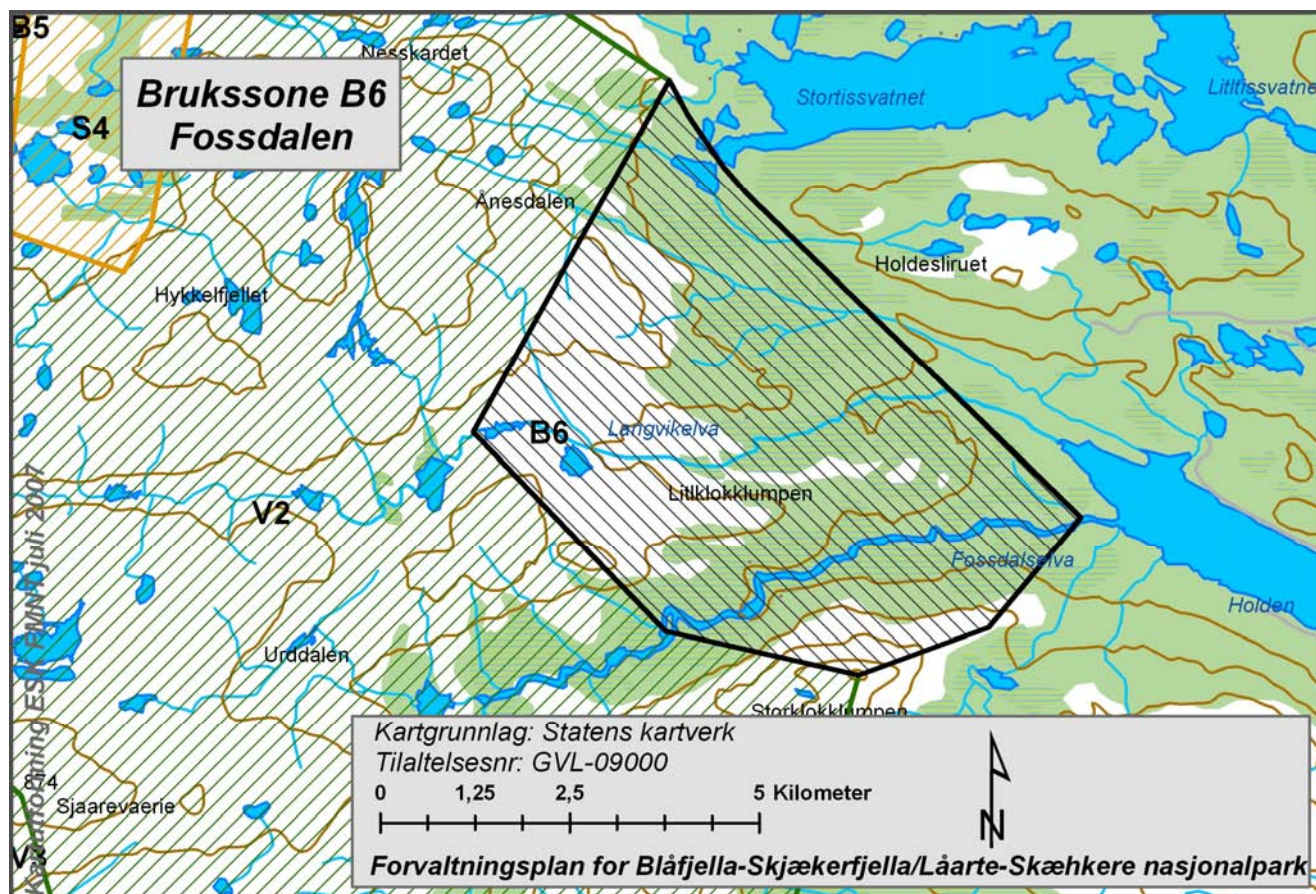
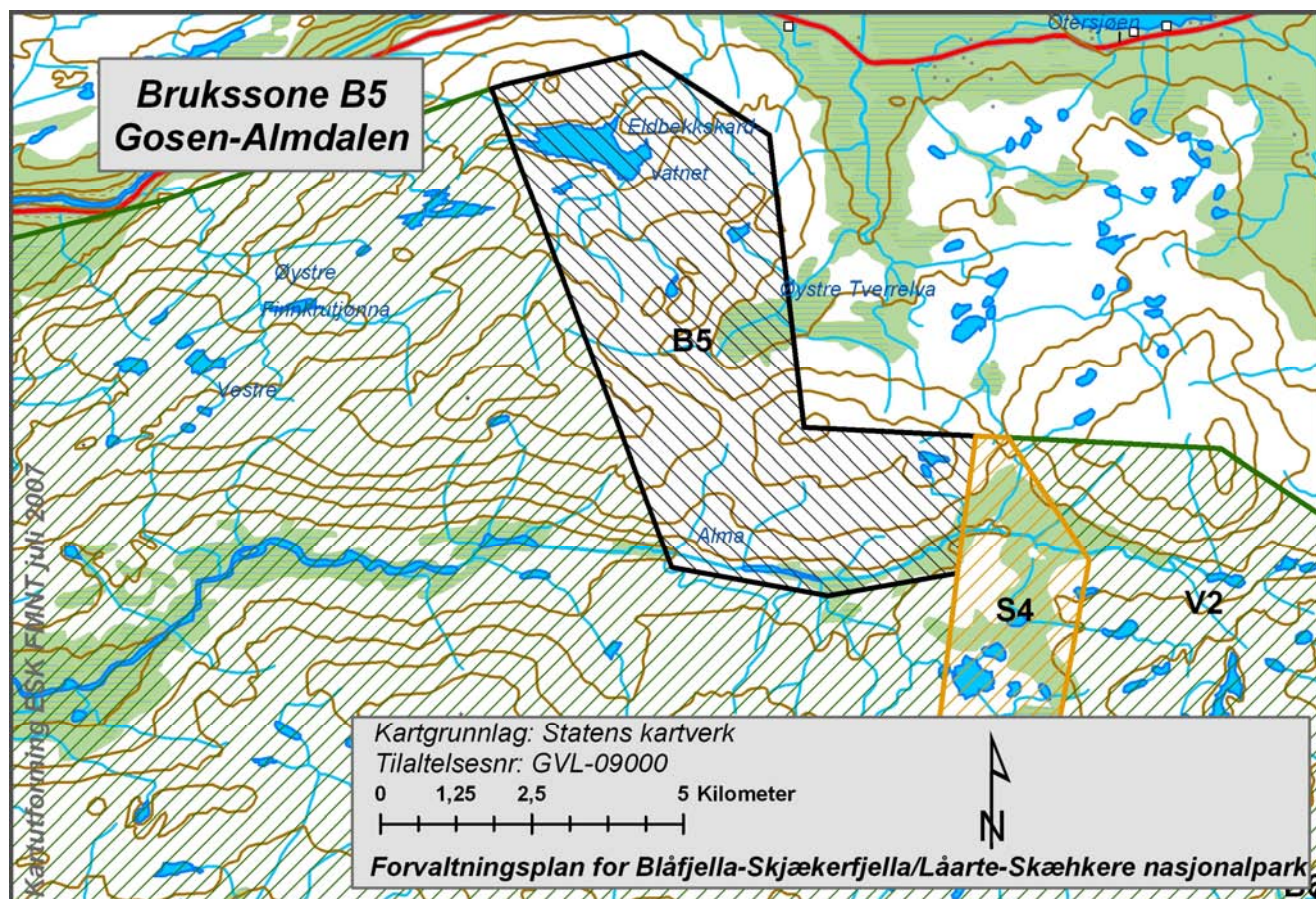
Universitetet i Trondheim (1983). Funn og fornminner i Nord-Trøndelag. Lierne kommune I topografisk arkeologisk registrering.

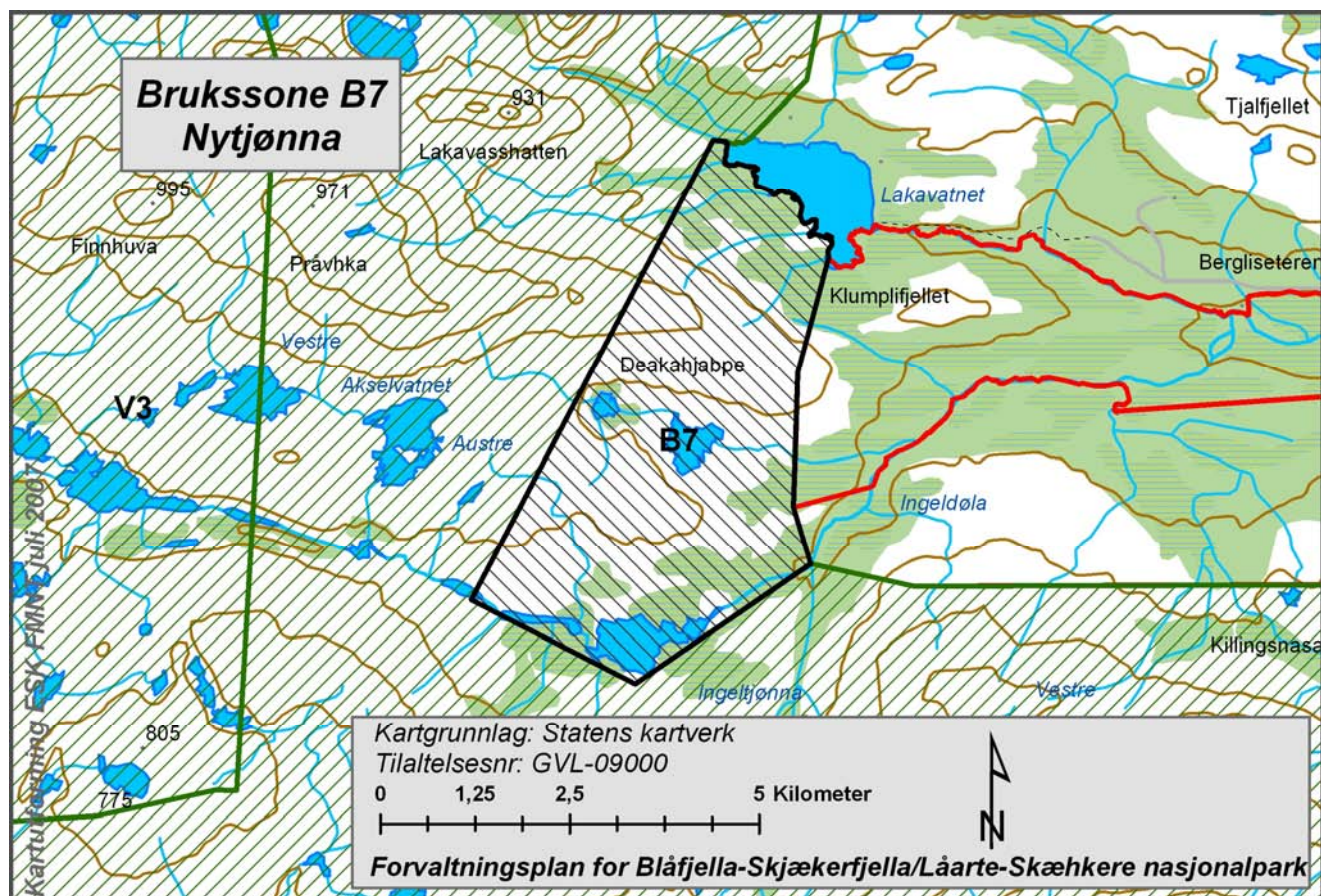
Åsvoll, O. (1998). Fjell- og myrslåtter i Snåsa. Rapport nr. 3. 1998. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.

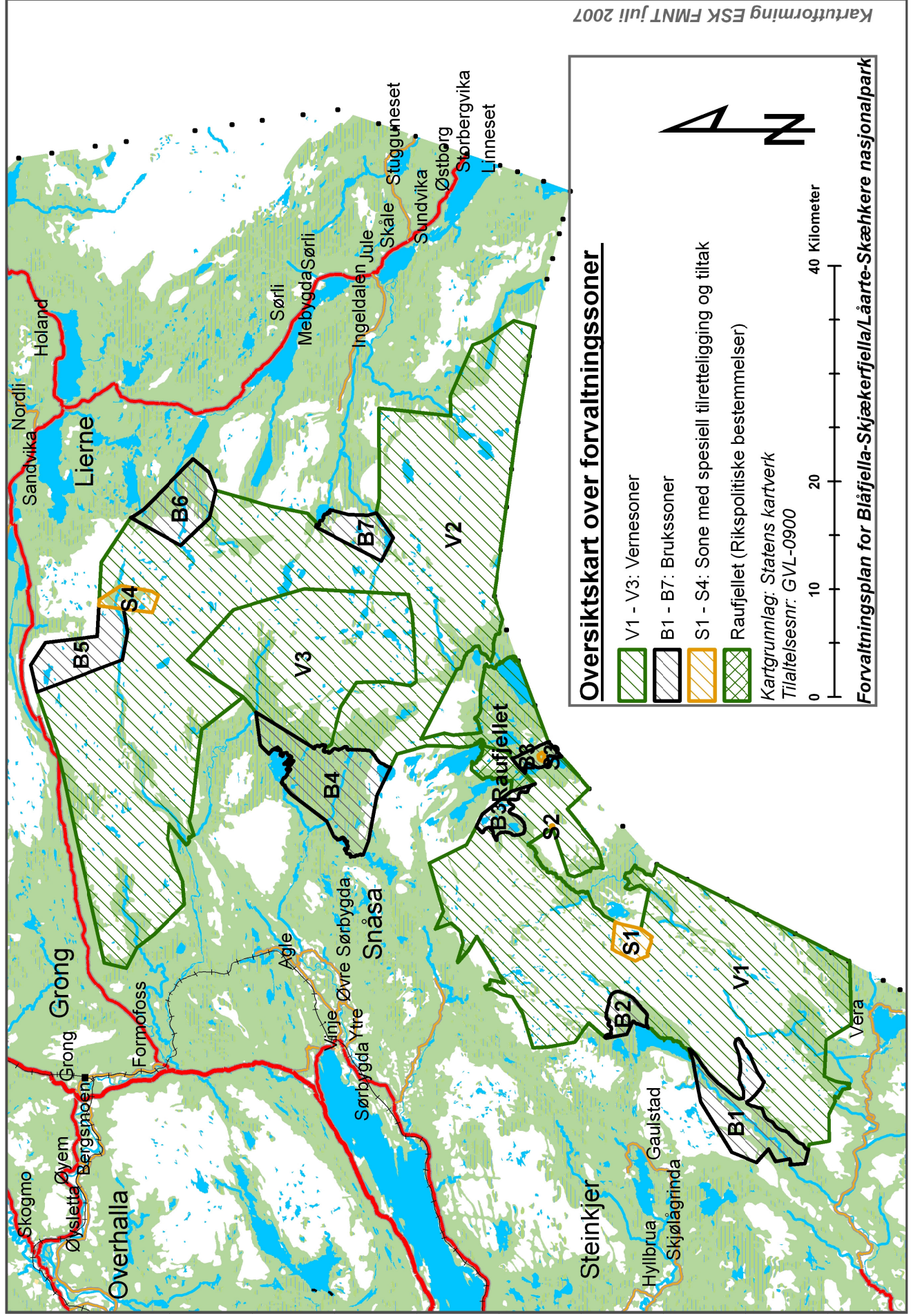
Vedlegg: Kart over forvaltningssoner.

FOR 2004-12-17 nr 1691: Forskrift om verneplan for Verdal-Snåsa-Lierne. Vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag.

DATO: FOR-2004-12-17-1691
DEPARTEMENT: MV (Miljøvern/vilt)
AVD/DIR:
PUBLISERT: II 2004 hefte 6
IKRAFTTREDELSE: 2004-12-17
SIST-ENDRET:
ENDRER: FOR-1970-02-06-4
GJELDER FOR: Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag.
HJEMMEL: LOV-1970-06-19-63-§3 , LOV-1970-06-19-63-§4 , LOV-1970-06-19-63-§21 , LOV-1970-06-19-63-§22 , LOV-1970-06-19-63-§23

INNHold

Forskrift om verneplan for Verdal-Snåsa-Lierne. Vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag.

- § 1. Avgrensning
 - § 2. Formål
 - § 3. Vernebestemmelser
 - § 4. Generelle dispensasjonsbestemmelser
 - § 5. Forvaltningsplan
 - § 6. Forvaltningsmyndighet
 - § 7. Rådgivende utvalg
 - § 8. Ikrafttredelse
-

Forskrift om verneplan for Verdal-Snåsa-Lierne. Vern av Blåfjella-Skjækerfjella/Låarte-Skæhkere nasjonalpark, Verdal, Steinkjer, Grong, Snåsa og Lierne kommuner, Nord-Trøndelag.

Fastsatt ved kgl.res. 17. desember 2004 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 3, jf. § 4 og § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1. Avgrensning

Samlet areal for nasjonalparken er på ca. 1924 km² og berører følgende gnr./bnr. og eiendommer:

Verdal kommune: 200/1.

Steinkjer kommune: 156/3, 157/2, 159/4.

Grong kommune: 26/1,15,17, 26/24,25.

Snåsa kommune: 71/1,3, 71/1, 73/2,3, 73/1, 74/2, 80/1, 67/30, 79/1, 78/1, 77/1, 82/1, 72/1.

Lierne kommune: 47/1, 44/1, 36/1, 23/1, 24/1,3, 23/3, 24/2.

Grensene for nasjonalparken fremgår av kart i målestokk 1:80.000, datert Miljøverndepartementet desember 2004.

De nøyaktige grensene for nasjonalparken skal avmerkes i marka. Knekkpunktene bør koordinatfestes.

Verneforskriften med kart skal oppbevares i berørte kommuner, hos fylkesmannen, i Direktoratet for naturforvaltning, og Miljøverndepartementet.

§ 2. Formål

Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark har til formål å ta vare på et stort, sammenhengende naturområde, som i det vesentlige er urørt av større tekniske inngrep. Biologisk mangfold skal sikres med et naturlig og variert plante- og dyreliv. De lavereliggende dalførene Tverrådalen, Skjækerdalen, Seisjødalen, Gaundalen, Holden (Snåsa) og Gjevsjøen utgjør særlig viktige landskapselementer og naturtyper i nasjonalparken. Kulturminner skal ivaretas.

Allmennheten skal gis anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging. Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor nasjonalparken er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.

§ 3. Vernebestemmelser

1 Landskapet

1.1 Vern mot inngrep i landskapet

Området skal vernes mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, andre varige eller midlertidige innretninger, gjerder og anlegg, vegbygging, bergverksdrift, vassdragsregulering, graving og påfylling av masse, sprenging og boring, uttak og fjerning av stein, mineraler eller fossiler, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, nyplanting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stier, løyper o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Oppstillingen er ikke uttømmende.

1.2 Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:

- a) Vedlikehold av bygninger i samsvar med tradisjonell byggeskikk, reindrifftsanlegg, samt vedlikehold av ledningsnett, gjerder, sanketrøer, bruer, klopper, merking o.l.
- b) Oppføring av gjerder og samleanlegg av midlertidig karakter på tradisjonelle plasser i forbindelse med reindrift. Forvaltningsmyndigheten kan gi nærmere bestemmelser om hvordan gjerder og anlegg skal plasseres og utformes, herunder om materialer og oppbevaring. Forvaltningsmyndigheten kan kreve at gjerder og samleanlegg oppført etter vernetidspunktet fjernes.
- c) Tradisjonell drift av fjellstyrehytter og turisthytter.

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a) Oppføring av gjerder, hytter/gammer e.l. i forbindelse med reindrift.
- b) Oppføring av bygninger/anlegg som er nødvendig for å ivareta sørsamisk kultur og næring på sommerboplassene i Hykla og ved Hattjørnin.

- c) Gjenoppføring av bygninger som er ødelagt ved brann eller naturskade.
- d) Ombygging og mindre utvidelse av bygninger.
- e) Oppføring av sanketrøer for bufenæring, enkle hytter/buer i forbindelse med nødvendig oppsyn og gjeting, og enkle naust ved viktige fiskevatn.
- f) Oppsetting av skilt og merking av stier.
- g) Bygging av bruer og legging av klopper.

2 Plantelivet

2.1 Vern av plantelivet

Vegetasjonen, herunder døde trær og busker, skal vernes mot all skade og ødelegging. Planting, såing, gjødsling og innføring av nye plantearter er forbudt.

2.2 Bestemmelsene i punkt 2.1. er ikke til hinder for:

- a) Bruk av området til beite.
- b) Å ta kvist til snarefangst og enkel friluftsbuk, og skånsom bruk av trevirke til bålrensing. Tørrfuru (gadd) tillates ikke felt.
- c) Reindrifens nødvendige uttak til brensel og til vedlikehold av lovlege oppsatte reingjerder og annet reindrifststyr. Tørrfuru (gadd) tillates ikke felt, og særegne vekstformer (eks. rilkuler) skal ikke tas.
- d) Plukking av vanlige planter til eget bruk.
- e) Plukking av bær og matsopp.

2.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

- a) Uttak av trevirke til brensel for hytter, seter o.l. som ligger i nasjonalparken.
- b) Uttak av materiale (bark, never, tæger og lignende) til samisk husflid.

2.4 Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift regulere beiting som kan skade eller ødelegge naturmiljøet. Dette gjelder ikke reinbeite.

3 Dyrelivet

3.1 Vern av dyrelivet

Dyrelivet, herunder hi, reir, hekke-, yngle- og gyteplasser er fredet mot skade og unødvendig forstyrrelse. Utsetting av dyr på land og i vann er forbudt.

3.2 Bestemmelsen i pkt. 3.1 er ikke til hinder for:

- a) Jakt etter viltloven og etter reindrifstrettens regler. I området som tilsvarer tidligere Gressåmoen nasjonalpark, er jakt på elg og annet hjortevilt forbudt, mens ettersøk av skadet vilt, og jakt for øvrig tillates etter viltloven.
- b) Fiske etter lakse- og innlandsfiskekloven og etter reindrifstrettens regler.

3.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

Utsetting av fisk fra lokale fiskestammer.

4 Kulturminner

4.1 Vern av kulturminner

Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

4.2 Forvaltningsmyndighetene kan gi tillatelse til:

Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.

5 *Ferdsl*

5.1 *Generelt om ferdsel*

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

5.2 *Organisert ferdsel*

Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.

Annen organisert ferdsel eller ferdselsformer som kan skade naturmiljøet, må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf. forvaltningsplan.

5.3 *Bruk av hest*

Kjøring med hest og vogn er bare tillatt på trasé som er særskilt fastsatt av forvaltningsmyndigheten.

5.4 *Regulering av ferdsel*

- a) Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.
- b) Av hensyn til naturmiljøet eller kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller legge ned løyper og stier.

6 *Motorferdsel*

6.1 *Forbud mot motorferdsel*

Motorferdsel er forbudt på land og vann, og i luften under 300 meter.

6.2 *Bestemmelsene i pkt. 6.1 er ikke til hinder for:*

- a) Motorferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern- og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsel og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.
- b) Bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med reindrift.
- c) Utkjøring av felt storvilt, samt sjuk/skadd/nødslaktet storfe. Storfeet må være lokalisert før motorkjøretøy for dette formål medbringes inn i nasjonalparken. Kjøretøy som brukes skal være skånsom mot markoverflaten, og forvaltningsmyndigheten kan fastsette et maksimalt tillatt marktrykk. Utkjøring av felt storvilt skal skje med beltegående kjøretøy (« elgtrekk ») som er skånsom mot markoverflaten.
- d) Bruk av motor på båt i tilknytning til fiske og transport på Vivassfiskløysa, Holderen og Gjevsjøen (Snåsa).
- e) Bruk av beltekjøretøy på snødekt mark mellom bygda og fjellgårder med fast bosetting på Gjevsjøen og Gaundalen, for fastboende og inviterte besøkende. Kjøring skal skje etter fast trasé.
- f) Bruk av luftfartøy for nødvendig person- og godstransport til og fra reindriftens sommerboplasser i Hykla og ved Hattjørnin, samt fjellgårder med fast bosetting på Gjevsjøen og Gaundalen.

6.3 *Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:*

- a) Øvelseskjøring for formål nevnt i punkt 6.2.a.
- b) Bruk av beltekjøretøy på snødekt mark for transport av ved/materialer/utstyr til hytte, drift av utleiehytter og landbruksanlegg, samt transport av båt. Luftfrakt kan unntaksvis godkjennes.
- c) Bruk av luftfartøy i forbindelse med reindrift og beitedyrledning samt for utfrakt av felt storvilt og sjuk/skadd/nødslaktet storfe.

- d) Bruk av beltekjøretøy på snødekt mark for transport av funksjonshemmede som skal til egen hytte.
- e) Bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med utøving av reindrift.
- f) Bruk av motor på båt i tilknytning til transport på andre vatn enn nevnt under forskriftens pkt. 6.2.d.
- g) Bruk av barmarkskjøretøy til seter med aktiv landbruksdrift for nødvendig transport som ikke kan gjennomføres på snøføre, enten p.g.a. akutte forhold, eller godsets karakter.
- h) Bruk av barmarkskjøretøy for nødvendig person- og godstransport til og fra reindriften sommerboplasser i Hykla og ved Hattjørnin. Kjøring skal skje etter fast trasé.
- i) Bruk av beltekjøretøy på snødekt mark for oppkjøring av tradisjonell løype for turgåing.
- j) At kjøretøy som skal brukes for utfrakt av felt storvilt, i jaktperioden stasjoneres ved hytte, når denne har funksjon som jaktbase.

For reindriften legges det opp til en praksis med flerårige tillatelser som del av godkjent reinbeitedistriktsplan i henhold til reindriftenloven slik at næringen kan utøves på tilfredsstillende måte.

7 Forurensning

7.1 Forbud mot forurensning

Forurensning og forsøpling er forbudt, samt bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet.

7.2 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

Kalking og gjødsling av innmark i tilknytning til seter- og gårdsanlegg, samt bruk av hjelpemidler til nedsmelting av sperregjerder i reindriften.

7.3 Støy

Unødig støy fra høytaleranlegg, maskiner, motorer o.l. er forbudt.

§ 4. Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 5. Forvaltningsplan

Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet.

§ 6. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for nasjonalparken.

§ 7. Rådgivende utvalg

Forvaltningsmyndigheten kan opprette et rådgivende utvalg for forvaltningen av nasjonalparken.

§ 8. *Ikrafttredelse*

Denne forskrift trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 6. februar 1970 nr. 4 om fredning av statens grunn, Gressåmo nasjonalpark, Snåsa kommune, Nord-Trøndelag.

Databasen sist oppdatert 28. juni 2007